

FODOR JÓZSEF

NAGY SZELEKBEN

TARTALOM

AZ ÍRÁS DICSÉRETE

MAGADBA NÉZVE
ÖRÖKSÉG
„EREDETI”
SZEMAFOROK
A NAGY BÍRÓ
AZ ÍRÁS DICSÉRETE
KÖLTŐ
„MODERN” ÉS „RÉGI”
KÖNYVEK KÖZT
EGY RÉGI KÁVÉHÁZBAN
INDULÓ, ÚJ UTAKRA
MI KELL A KÖLTŐNEK...
TERSÁNSZKY J. JENŐ HALÁLÁRA
EZER HANG INGEREL
EGY DÉLUTÁN
ÓRIÁSOK
CSILLAGOK
AZ EMLÉKEK ERDEJÉBEN
„MINDIG ÚJ”
TANÍTVÁNYOK
HATÁRTALANUL
A SZIRÉN ÉNEKE

VÁLSÁG

KOVÁCSOL RAJTAM A SORS
ISZONYATOK ÉVEI UTÁN
ÚJ VILÁG VÁRÓJA
„A HÁROM NAGY”
ÚJSÁGHÍREK KÖZÖTT
VERS, ÜNNEPRE
VILÁGKÉP
KÖZÖNYÉRT
KÖLTŐ, TÖRTÉNELMI KORSZAKBAN
TÚRÓ
ZORD KARÁCSONY
VÁLSÁG
A VÉGTELEN TÁVLATA
MINDENK UTÁN
NAGYSÁG ÚTJA
EMBER ÉS VÉGZET
SZODOMA
AZ EMBER FELEL
KIVÉTELKÉNT
INDÍTÓK

ÁMULATÓ SZÉP

A TORDAI DIÁK
ÁMULATÓ SZÉP
FEBRUÁR VÉGÉN
ÓDON KIS TAVASZI ÉNEK
MÁJUSI ÜDVÖZLET
EMLÉKEZŐ 1919 TAVASZÁRA
TERMÉS DICSÉRETE
ZÖLD
GYÖNYÖRŰSZÉP ALMÁK
HÁZAK, KERTEK

ÉRZÉKEK DICSÉRETE
ESTE, BUDAPEST
BŰVÖS NYOMOKON
VISSZATÉRÉS
A NAGY SZÍNJÁTÉK
TÁVLAT
SZÉP ŐSZ
KIRÁNDULÁSOK UTÁN
TÁVOLI TERV
BÚCSÚZÁSOK
KEDVES HALOTTRA
TÉL ELŐTT
DALOCSKA
MÉLTÓ EMLÉK
A SZIGLIGETI VÁRBAN
BALLAG A TAPOLCA...
SZÓLÓ ÉS TEMETŐ
ÖREGES A PADON
ÚTBAN
ZSARNOKOK
SHAKESPEARE SÍRJÁNÁL
AZ AVON PARTJÁN

ÍTÉLET

A VILLÁM
VÁLTOZÁSOK
PERIRAT
AZ IGAZI VESZTESÉG
PORBAN
ROSSZ PERCEKBEN
VERSEK AZ „ÉN”-RŐL
TÁRGYAK SZOMORÚSÁGA
KÉRDÉSEK
ÍTÉLET
KÖLCSÖNÖSSÉG
VISSZAHOZHATATLAN
VALAKINEK
ÚJ S ÚJ SILÁNYSÁGOK UNDORÁBAN
RÉGI DAL
TÜRELEM
MÁR EZUTÁN
HATÁROZOTTAN
A KÖLTŐ PANASZA A RÁDIÓRA
MEGBOCSÁTÓN
MEGNÖVEKEDNEK KÖTELESSÉGEINK
HÚSBÓL ÉS VÉRBŐL

NAGY SZELEKBEN

KÉT HANG
ELÉRHETETLEN
AZ „EGYETLEN ÉLMÉNY”
KIS RUHÁCSKÁK TI
NAPFORDULÓK
OKTÓBERI LEVÉL
ANYÁM
ZENÉK, ZENÉK
KI RETTEGSZ A HALÁLTÓL

MÉG EGY LÉGZÉST
KÖLTŐ ÉS TÁRSA
HALLGATÁS NAPJAI RA
NAGY SZELEKBEN
DACOS SÍRÁS MINDENKIÉRT
„ÖRÖK ÚTTITÁRSAINK”
NYUGALOM
ELÉGEDETLENSÉG
NE EMLEGESD
SEGÉDMUNKÁS BARÁTOM
AMI MÉG GYÖNYÖRŰ

IDEIGLENES ÉNEK
VÁNDOROK
FÁJNAK, MIK FÁJNAK
KALYPSO BÚCSÚJA
GYORSULT ÁR
VÁLTOZÁS
SOHA MÁR...!
KÉSŐI FUTAM
NINCS MIT KERESNED
EPILÓGUS
CSAK MINT EDDIG...

Kerek felől gondolkozom,
hogy mit írjak ebbe, <
könyvbe, de megmaradt
mégis, 3 egyesű Hava-mél:
Iszvasanak, verseim lépme-
sége inspirációjánál, meg
meg, kesetelét

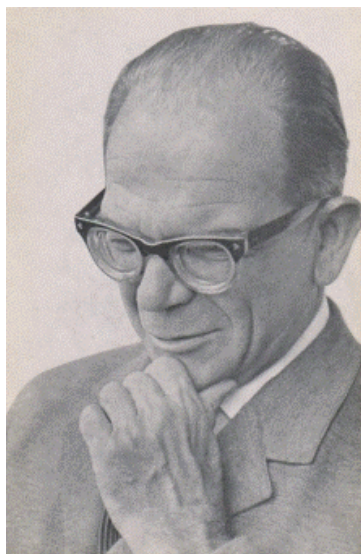

1971. sept. 3

Forka

SZÉPIRODALMI KÖNYVTÁR
BUDAPEST

BEVEZETŐ FODOR JÓZSEF (1898-1973) KÖLTÉSZETÉHEZ ÉS ÍRÓI MUNKÁSSÁGÁHOZ

„Mit hittem, mind másra szálljon
Ím, itt minden egy furcsa tömbben,
Ilyen sok volt, - még ha több nem -
Vegyétek vissza mind, amim volt
Vegyétek vissza íme tőlem
Mindent, ami birtokom volt -
Álomban és levegőben.”

(Testamentum)

1923 június 29-én „Az Est” c. lapban **Mikes Lajos** szerkesztő új költőt avat:

„**ÚJ MAGYAR KÖLTŐ:** (Fodor József versei).

Mikor lapunk tárcá- és versrovatát megindítottuk, ígéretet tettünk, hogy a régi, bevált írói nevek szerepeltetése mellett gondunk lesz az új tehetségekre is.

Jól tudjuk, hogy irodalmunk fejlődésének legújabb korszaka igen gazdag ilyen tehetségekben. Vihar után erősebb az erdőn a virágillat, az ocsudó természet boldogan piheg fel. A háborúk és forradalmak által megtépett magyarság lelkének új és élő felpihegését legerőteljesebben a fiatal tehetségek hirdetik. Megszóltatásuk tehát nem csupán az irodalmi folytonosság szolgálata, hanem több annál, nemzeti kötelesség és szükségszerűség.

Ezt a büszkén vállalt feladatot és kötelességet törlesztjük most, mikor egy új költő verseit bocsátjuk az olvasók elé. Azt hisszük, a törlesztés a legnemesebb aranyvalutában történik. A tehetség, melynek utat nyitunk, a legkincsebb magyar tehetségek egyikének ígérkezik. Az az alig huszonnégyéves fiatalember, nagyilondai és girolti Fodor József, aki most, a mi lapunkban jut először szóhoz, ősi székely erők lüktetését hozza az új irodalom vérkeringésébe. Fodor József székely menekült, akinek verseiben művészetté váltan él a hazai föld íze és lelke: a Hargita rőt erdőzúgása, az Olt ezüst bánata.

Erő, dús fantázia, fojtott hevű nagy szenvedély, a természeti képek ritka mélységű átélése jellemzik az új költő minden sorát. Csupa olyan tulajdonság, melyek egy csapásra lírikusaink első sorába emelik ezt a kezdő költőt. Versein mindenki észre fogja venni, hogy Ady-tanítvány, de a szó legnemesebb értelmében az. Nem üres utánzó, hanem lélek szerint való rokon, aki a nagy elődtől szinte családi vagyont örököl át.

Fodor József Ady-tanítvány, de új vonások gazdagsága teszi egyénivé. Valami sajátosság, barokk pompa és zsúfoltság jelentkezik benne, melynek ő az első magyar képviselője. Nem könnyű költő, egy-egy verse máris súlyos olvasmány, komplikált, de nagyszerű muzsika. Fogatkozásai kétségtelenül vannak, nem egy helyütt darabos és egyenetlen, egy-egy strófájára kiülnek a növésben levő fiatal szervezet sutaságai.

Azonban így is kincs, amit ad s mi büszkén és örömmel adjuk tovább, mint irodalmi akciónk egyik legszebb eredményét. Ez a kincs még csiszolódni fog, csiszolódnia is kell s boldogok vagyunk, hogy ennek főfeltételét, a közönséggel való érintkezést, mi tettük lehetővé az új magyar tehetség számára. Tárca- és versrovatunk napról-napra növekvő sikerét, a magyar irodalomnak lapjainkon át való reneszánszát mi sem hirdeti jobban, mint hogy a magyar kultúra tárházát máris olyan kivételes értékkel gyarapíthatjuk, mely legelőször a mi hasábjainkon lép a homályból a nyilvánosság éltető fényébe. Fodor Józsefet, akinek soha egyetlen sora nem jelent meg nyomtatásban, mi fedeztük fel s ezt a felfedezést és tárca- és versrovatunk eddig nagy sikerei közt is a legelső helyek egyikére iktatjuk.

*És most hadd szóljanak magukért a Fodor József versei.” - Hét verse kíséretében **Tóth Árpád** mutatta be az új költőt a fenti sorokkal. - A nyitó vers a Mágus volt (A Lihegő erdőnek is a nyitó verse.)*

Másnap már az Est-lapok segédszerkesztője volt az addig ismeretlen fiatal költő, s hirtelen bekerült a huszas évek irodalmi életének forgatagába:

Megjelent kötetei:

1927: megjelenik első verseskötete, a Lihegő erdő. (Athenaeum)

1931: Falevelekre írd. (magánkiadás)

1935: Utóhang. (magánkiadás)

1938: Összhang nélkül. (Athenaeum, IGE)

1940: Jelenések évei. (Almanach)

1922-1942 Összes versei. (Singer és Wolfner kiadása). Ajánlás: „Mikes Lajos szellemének”. Kézzel írott, eredeti előszó: „E kötetben, néhány versem kihagyásával, öt könyvem anyagát gyűjtöttem össze, néhány, még kötetben meg nem jelent írással megtoldva (39 vers, „Új versek”). A versekben, igen sok helyen szavakat, sorokat változtattam, ennél fogva írásaim végleges szövegére nézve ez a könyv irányadó.”

1942-44: versek mellett publicisztikai tevékenysége dominál, bátran küzd a fajelmélet hívei ellen. A ma antifasisztának nevezhető publicisztikai tevékenységéből az író később válogatást készített (52 írás), amelyet azonban haláláig nem tudott kiadatni („Toll és bot”, később „Magyarság iskolája” címmel). Sőt, ez a cikk-gyűjtemény máig kiadatlan. (2010).

1945: Mérlegen. (Új Idők irodalmi intézet). Versek 1942-45.

1947: Az ember és a hang. (Singer és Wolfner). Versek 1945-47.

1949: Boldog zendülés. (Athenaeum). Versek 1947-49.

1945-49: az Új Idők szerkesztője; a lapot végül is telefonon tiltották be. Ettől kezdve 1956 tavaszáig az író szilenciumra ítélik.

1950-55 össze: a „hallgatás évei” alatt íróasztalfiókjának ír verseket, amelyek majd 1958-ban látnak napvilágot; lefordít két Shakespeare darabot: „Tévedések vígjátéka” és „Sok hűhó semmiért”; továbbá ír két színművet, amelyek sem kiadásra, sem előadásra nem kerültek napjainkig (2010): „Zrinyi” (Történeti tragédia 5 felvonásban, történik 1664-ben), és „A végső szín” (tragikomédia Katona Józsefről 3 felvonásban, történik 1819-ben), továbbá lefordítja Dickens: Dombey és fia c. regényét. Az Idők útján-hoz csatolt és 1951-ben írt nagy költeménye „dialógusokban és kórusokban”, „A tékoai pásztor” is kiemelten ide kívánczik, (oratórium-szerűen előadható volna). Nyomtatásban csak ez az utóbbi jelent meg az Idők útján c. verskötet végén.

1957: Kossuth-díjat kap Szabó Lőrincsel, Németh Lászlóval, Heltai Jenővel egyidőben.

1957: „Jelenések évei”. Válogatott versek, 1922-1949. (Magvető) Vajda Endre 18 oldalas, a költő egész munkásságát értékelő „Bevezető”-jével.

1958: Idők útján. (Szépirodalmi). E verskötetben az 1950 óta írt versei szerepelnek.

1960: Országutak énekei. (Szépirodalmi). Versek 1958-59.

1961: A történelem sodrában. (Válogatott cikkeinek gyűjteménye, amelybe azonban az 1939-44 között írt antifasiszta publicisztikájának felvételét nem vállalták).

1962: Az emberség tanúja. (Szépirodalmi). Versek 1960-61.

1963: Szertelen ünnep. Válogatott versek, 1923-1962. (Szépirodalmi)

1964: Emlékek a hőskorszakból. (Önéletleírásának I. kötete., Magvető, 1964)

1965: Magam nyomában (Szépirodalmi). Versek 1962-64.

1966: Énekek napközben. (Szépirodalmi). Versek 1964-65.

1968: Teremtő nyugtalanság. (Szépirodalmi). Versek 1965-67.

1969: Emberek és állomások. (Önéletleírásának II. kötete, Szépirodalmi, 1969)

1971: Nagy szelekben. (Szépirodalmi). Versek 1967-1970.

1972: Felkavart világ. (Szépirodalmi). Két önéletleírásának és irodalmi visszaemlékezéseinek összevont és átdolgozott kötete, 1972 (Ennek szövegét tekintette véglegesnek).

1973: Végtelen menet. (Szépirodalmi). Versek 1970-72.

1974: Egy Plánta énekei és más versek. (Szépirodalmi). (Az utolsó verseskötet, amelynek a költő már csak a korrektúráját láthatta.)

1975: Egy költészet története. (Lírai számadás prózában saját költészetéről). Kéziratban maradt fent a költő halála után, özvegye rendezte sajtó alá.)

Két szűkebb válogatás jelent meg még Antal Gábor gondozásában az író halála után:

1978: Tarts még, ragyogás. (Szépirodalmi).

1985: Élet jóízai. (Szépirodalmi).

Antal Gábor irodalomtörténész 1976-ban az Arcok és vallomások c. sorozatban könyvet írt Fodor József életútjáról „Fodor József alkotásai és vallomásai tükrében” címmel. (337 oldal). Szépirodalmi Könyvkiadó.

Életrajzi adatok

Fodor József 1898 ápr. 22-én született Nagyilondán (Erdély, Szolnok-Doboka vármegye). Édesanyja Betzkay Polyxena, apja girolti Fodor Lőrinc.

Háromszor nősült. (Mayer Ilus, Donáth Klára, élete utolsó tizenkét évében Sikó Zsuzsa). Évekig segítő barátnője: Moiret Margit. Gyermeke soha nem volt.

1973 október 7-én halt meg Budapesten, az Orsz. Kardiológiai Intézetben.

A Farkasréti temetőben nyugszik. Sírhelye 7/2 - 1 - 21/22. Síremléke (az író bronz mell-szobra) Marton István szobrászművész alkotása. A szobor hátoldalán egy versidézet: „Minden indulat csak átok / Ha nem láttok, újra láttok, / S útlan - még élő - szívemhez, / Meglátjátok majd, ha nem lesz.” („Utánam”, F. J.)

AZ ÍRÁS DICSÉRETE

MAGADBA NÉZVE

Magadba nézve, mintha mélybe hullnál,
Pedig kell már, mert a napok sietnek,
S vár sok még, mint időben is tanúnál,
És minden titka még titok szivednek;
S úgy is marad már; egy zúgod ha éred;
Erőd csekély s tátong a feneketlen;
Kevés, mit írhatunk és mély az élet,
Gyors az idő s az alkalom egyetlen.

Mit tudsz a világról? Körül se néztél,
S már itt bolyongsz késői éveidnél;
Összefolyik a korahajnal és dél,
Reméltél, vágytál, csudát várva hittél:
Nincs ebben különös sem; ki van, így jár,
Ha el nem jön, mi létét megszakítja,
A többi megy tovább: s ha hetvenig bár,
Még kérdi: az egésznek mi a nyitja?

Nem tudok én se többet, nem. Kerestem,
Töprengtem, vártam és annyit reméltem,
Végső választ nem leltem semmiben sem,
Száz tett, harc közt is, mint álomban éltem,
Mert minden álom. A szem bárha nyitva,
Lótsz-futsal s a nap észre sem véve röppen,
S míg vénülsz pillanatról pillanatra,
Még kérded: mi ez itt? S mivégre lettem?

Kérded még? Csak írd filozófiádat -
De inkább verset. Bölcsélet mezében
Líra az is, s vélt igazsága látszat,
Valóságnak a vers valóbb is éppen.
E ködben, mely az embert elborítja,
S mely homályosabb, mennél tovább éled,
Mit hitt, várt, az embert magára hagyja.
Ki - túl magán - terem: az a nagy, élet.

ÖRÖKSÉG

E világ előbb-utóbb megsemmisít,
És nem hagyok hátra itt rendkívülit,
Nem örökséget, házat, más valamit -
Egy könyvet hagyok itt.

Mert nehéz idő volt ez, elbírn sok,
Dühöngtek háborúk, rossz hatalmasok,
S még reménytelenebb volt, mi jönni fog,
Csoda, hogy még vagyok.

Hogy bírjam, csak az írás volt oltalom,
Ha, mi bánt, rettent, betűkbe foglalom,
Ez vagyonom sok teleírt oldalon, -
Jöjjön rá irgalom.

Ki öröklöd, hát reám vádad ne vesd,
Hisz hagytam volna jobbat is, örömet,
De nehéz volt, s vetettek rá néha lest -
Mi van itt, hát szeresd.

Hogy írtam ezt is gond közt, rossz éveken
(Hogy nézem, mint itt van, alig hihetem),
Száz vészen át, lázban, szenvedéseken -
Épp elég volt nekem.

Ki veszed majd, hát bizony ne kicsinyeld,
Ez vagyonom, mindenem, csak ennyi telt,
Óh, nehéz világ volt, baj, háború vert,
Mit kapsz itt, fogd, öleld.

Nincs birtokom, házam, s mint más gyűjtöget,
Nem hagyok én semmit, csak ily kincseket;
Legyen hát elég - hogy nem kapsz egyebet -,
Mint nekem volt: neked.

„EREDETI”

Igaz, hogy meg volt írva s tán nem egyszer,
De nekem most hozza a pillanat,
Új: és nem érdekel, hogy ki mit írt meg,
Az életem írom s nem másokét.

Számomra még nem volt, ha mostan élem,
S egy „sohasem-volt” minden alkalom,
Amit megélsz, és mostan élsz meg éppen,
Friss élmény adta eredetiségben -

Annyi, mint ami nem volt soha még.

S bánom is én, ki írta avagy írja -
Mások előtt is volt (és lakva, élve)
Egy új világ: s kellett *egynek* kalandja,
Ki a ködöst valósággá cserélje!

SZEMAFOROK

Jelzők, szavak, mint bennem fel-fellobog
Lámpáitok
Égő szemaforja: mit jeleztek - már közelin -,
Amint gördül, robog
Lelkem alagútjaiban,
Hogy résen legyek
Intő zászlómmal -
Óh vonatok?

Érkező verseim:
Ott az állomáson, amint egy célra lel,
Érkező füttyel boldogan -
Vagy amelynek csak átmenet
Belsőm s már rándul és elsüvölt,
Lelkem rengetve rettenet
Villámával és rengéseivel -
S csak jelzett a lobbos-vér-színü, zöld,
Mindent-fogó, lüktető, rangos agyunk,
Mely őrző beállítottságunkban mindig lobog;
Mert állandó, titkos, sosem-megálló vonatok
Átmenő útjai vagyunk.

Lámpázva, intve, csengetve, zűrösen,
S ha nem is jön semmi sem,
Várunk és silbakolunk,
Miközben rejtélyesen zenélnek
Az örök-beszédű gépek,
S virraszt időtlen-álomtalan
A lélek.

S ha megállni vágynál, már csöndbe
Rogyni:
Ember, sohasem
Kapcsolódsz ki,
Mert zeng, bong a harang, s fém-vonalán
Csillog a sín, mindig készen, ha jön valami netán,
Déli lángban vagy éjfél után -
De belül a jel mindig forog:
A piros és zöld szemaforok
Őr-képe ég,
Nincs soha vég.

Mint nagy átmenő-állomás,
A Mindenbe-kapcsoló átmenet,
Melyen minden át-tovavisz;
A Mindenben örök a roham,
Mindenki s minden benne van,
S mindenki éber - ha alszik is -,
Az örök műszer cseng folytonosan
Egyedül.

Az örök csengő el nem ül.
Várja a sok-sok vonatot,
Némelyik füttyent s már repül,
Némelyik fújtat és megül -
S a jelző csak jelez tovább.
S az ör ott áll a ház előtt,
S amellyel int, zászlója rőt,
Ott áll minden vonat előtt,
Mi jön, fogadni emberül.

A NAGY BÍRÓ

Mint ki írást készítget, arra
Gonddal, mit tett, jóra, botorra,
S hogy majd hívják: felelni sorra -
Igazolom itt az életemet.

Minden írásunk arra készül,
Hogy helytálljunk aztán vitézül,
Ha a Tanács, a zord, nehéz, ül:
A holnap, mely támaszt vagy eltemet.

Amit lehet, szedd össze még hát,
Jobb tettet igazolni, léhát,
Bírád csak papírodra mér, lát,
Híg mentség mást hiába emleget.

Ha szavad nincs, mely mentve szárnyal
(S nem haltál már első halállal)
S hanyag tollra - későn - hibád vall:
Mit írtál: jóvátenned nem lehet.

Hát fogd magad, javíts ki, forgass,
A jövő szigorúan olvas
És válogat majd: s hány hatalmas
Áll ott még - s tán reád ügyet se vet.

Óh szörnyű bíró! Véld, hogy ott vagy,
S még száz, világot-rengető nagy:
S versengsz! - A sors száz lehetőt hagy, -
Költő: legnehezebb jutott neked.

AZ ÍRÁS DICSÉRETE

Milyen jó írni! Mint nyugodt menetben
Menni egy úton - s az, hogy méssz te: rendben
S jó valami; s hogy itt, eme úton vagy,
Szolgálódván így egy (mi, nem tudom) nagy -
Jó lenni így, épp úgy, mint menni csendben,

Hol nem kell nézned - s a szem félve rebben -
Magadba csak: s utadon bízva menned
(S akár a világot megjárva, benned),
Mint dús kalandnak nekivágva titkon -
És ugyanakkor itthon vagy te, itthon;
S hogy visz az út ízig feszülve: abban
Pihensz, élsz, másképp verten, zaklatottan;
S ha állsz, már láz feszít, s hány pillanat van,
Csak várás, hogy indulhass már utadban:
Írni megint! Új út, s ha ismered rég -
Boldog kín, egyhelyt-megjárt meredekség;
És nem járt úton épp úgy, mint szokotton,
Írás, száz viszontagság: nekem otthon,
Megérkezés; s hajszolva és zavartan,
Megpihenvén, mint jó baráti karban -
S hol visszásság csak és annyi silány van,
E sivár, bús ember-komédiában,
S idegenség: nyugtom, bárhol keressem,
Számomra ott van egyedül, a versben;
A lelkemet betöltő alkotásban,
(S hogy eddig értem, hány rossz állomás van!)
Az írás önző, víg-szent örömében
Nyugodva, hogy immár idáig értem, -
S miről („avult már”) sok vallani nem mert:
Szolgálni bátran az Esményt s az Embert!

KÖLTŐ

Percig se légy fáradt, únt! Nézd, mi sok van
Tennivalód! Hozzá, sorsod kegyéből,
Azt végzed, mit szeretsz, nem szűk robotban -
S hogy int, és mint szerelmesen, feléd dől

A sok drága jelenség! Hív az élet,
Hogy írd meg, és a búsat is, s a szörnyűt:
Ez dolgod, öröm visz vagy zord ítélet,
Torz visszást látsz itt, vagy szelíd gyönyör fűt.

Elgondolni is nagyszerű! A szellem
Szabad kalandja! Túl száz kis kötelmen,
Függetlenül, hol másra sincs tekintet,

Csak a hű költő-vallomásra: - Hírnek
Öröksége, kit szavai emelnek,
S törölhetetlen ítélet, ha büntet.

„MODERN” ÉS „RÉGI”

Modern és régi: nagy,
Firtatott
Kérdés: és te ezt
Nyögöd még, mikor tele vagy
Gyötrő szükség-érzéssel, hogy kifejezd
S mint foglald szavakba, nem is tudod:
Mint mikor házad ég és őrzöngsz, hogy ne késs -
S gondod a művészkedés,
Divat, iskola, szabály,
Mikor egész belsőd, hogy szólj, harsogva fáj?

S oly tódulás, sürgés, láz, zendülés
Tölt, hogy mi van, rá szavad is kevés!

S mi űzne még,
Példa, formai -
Mikor egész életed kiomlani
Tódul, mint egy belső, szent, boldog ökredezés,
Hogy, mi vagy, kiáradjon az egész:

S hol már itt külső, „új” divat,
Mikor belsőd nehéz
A kintől, mint oldd magad -
S míg tart a boldog megrekedés,
Kiontsd szabadító szavaidat,
Megnyilatkozzon minden kicsi rés:
Hogy lehet hát bármi is kérdés itt,
Hogy mondanivalót találj,
Formád leld és méltó szavaid,
Mikor kinyílni sürget minden itt -

S mit gyarló divat, hajsolt szabály
(Ha tiszta láz, mi írni vitt),
Írj, ahogy jön bentről, s a világ -
És életed minden percben telít.

Ami fáj
S vágják reszkető, bolond örömeid.

Tartalom: az életed,
Ez a szabály,
Ha megnyílt magaddal kitöltheted,
Cáfolhatatlan, hú, igaz, „modern”,
Való-hű mindig-új versedet:

De erőltetve ne keress,
Ott minden: csak magadba less,
Nyisd ki, ahogy jön, bús, víg, vegyes -
Örök, mi benned ott van, természetes,
Ott van belül -

Ezt fogd meg, s ez egyedül
- Tudós, meddő vitán felül -
A szabály, hogy költő lehess.

KÖNYVEK KÖZT

Törődten kissé és dolgozni resten
Téb-lábolok könyveim közt szobámban;
Óh eléggé azt sem olvastam, ezt sem,
S olvasok egybe már, új-régi lázban.

Milyen szép! - súgom, már mézébe esten,
S ízlelek mást; s mohó egymásutánban
Még s még, s már szemem a pusztá nevekben
Dúskál a polcon, s issza-falja vágyam.

Mert nem lehet betelni: és ha százszor
Előhúzod s elrakod újra: „máskor” -
Még éhes belsőd s nem laktat a szépség.

Gazdag tárában lépek itt, hevülten,
Szemmel, szívvel telvén: s ha kimerültem -
Az örök szomj azt súgja egyre: még s még!

EGY RÉGI KÁVÉHÁZBAN

Mikes Lajos emlékének

Ezüstös-szürke fejjel hogy ülsz te itt
Csendben, barátom, s a légbe nézel,
Az üres levegőbe. Tán vársz valakit,
Hogy felbukkan túl a sarkon hirtelen
És mosolyogva köszönt? Nem tudom, ki lehet,
Akire vársz, vagy gondolsz éppen, e régi, vén
New York vendégei közül; mert az bizonyos,
Kiket vágyva idézel, közülük sokan
Nyüzsögnek itt; de rájuk bizony hiába vársz.
Nem is vársz te, csak ülsz itt; hiszen tudod,
A dolgok elmennek és velük az emberek -
Mint elmentél részben te is, ki itten ülsz;
Mert aki itt volt akkor, jó negyven évvel ezelőtt,
Hol van az már! Ha összenéznék ama régivel,
Nem ismernék rád. Ott vagy kissé a többi közt,
Az árnyak közt, kik itt lebegnek fejed körül,
És ami akkor volt itt, hiába keresed.
Hát ülj csak csendben köztük, hiszen költőnek egy:
Való és képzelt; s úgy fogadja, mit szeme kínál,
A tegnapot, mint a mát - egyképpen látszatot -
Álomnak, egy álomban. De nézd csak! Mi van ma veled,
Hogy úgy meredsz előre? S mintha valaki
Mozogna ott! Vagy csak káprázik szemed?
Nem: egy alak! Hát lehet? Fényes délben jelenés?
És mégis: ott van. Már mozdul is! Int feléd!

Hát ints csak vissza, és - mint szoktad - üdvözlöd:
 Őt - kivel ültél itt legutólszor is, annyi közt,
 S eltűnt ama évben, melynek fordulója int.
 Pap Károly! Hát te vagy? Mit is mondjak? Hogy örülök,
 Hogy látlak! Mert rád gondoltam épp az imént -
 S te, íme, itt vagy. Az egész oly különös;
 Csak beugrottam egy percre én is, az *Est* előtt,
 S különben Tóth Árpáddal lett volna randevúm,
 Ki versemről akart beszélni velem, s nem tudom
 Hogy s mint, de előtte csak elment hirtelen.
 S te, Károly! (Óh játszai Minden, jelen s volt: egy-két világ?!)
 Ha már itt vagy: nem tudod, hogy-hogy így üres
 Ma e kávéház? hol például Szabó Lőrinc, ki idejár
 Versét átfutni, mielőtt Mikesnek adja át -
 Mert szerda - és ilyenkor van a vasárnapi leadás; -
 És hol Karinthy Frigyes és Móricz Zsigma bácsi, ki frissen írt
 Tárcáját itten szokta átnézni még;
 És Kárpáti, egészen a betűkbe dugva beteg szemét;
 S az impozáns Krúdy, mint valami toronyból nézve körül;
 S a lázas Somlyó Zoltán s Peterdi Andor és Fenyő -
 Bár e három inkább az Otthonba megy,
 Kártyázni, - s az elegáns, mondén Kosztolányi, ki átfut itt,
 Mindig keres valakit - tán azt a szegény kisfiút,
 Akinek megható panaszait írta meg -,
 S nem találja sehol. S hol Mikes Lajos, ki gyakran ül itt, mikor
 - Ennek új darabján - kotlik együtt Szomoryval;
 S a pepitakabátos, lezser Szomory Dezsőt,
 A „méltóságos”-t, ahogy a főúrral hívatta magát,
 Nem láttad, Károly? Ha már itt vagy, hadd kérdezem -
 Te merev-szemű, néha mint aki alszik, bár senki sincs,
 Ki jobban látna, mint te, még láthatlanokat is -,
 És a keserű képű, fanyar Nagy Lajost nem láttad-e?
 S József Attilát; bár újabban a költőkre mit sem adsz,
 S ő délelőtt, „komplett kávéra” a Bucsinszkyba jár
 - Mely ebédje is -, de egy-egy verset átnéz itt, a *Szép Szó* előtt;
 És Osvát és Gellért? Már csak a Magyar Koronában ül,
 A *Nyugattal*? És Laczkó, Szép Ernő, Heltai? Egy sincsen itt?!
 Mi történt? Tán valami nagy ülésre gyűlt az irodalom,
 És oda mentek? - Elmentek oda mind!
 S te, Károly? Igaz, hogy te fütyülsz az ülésekre, s ezért
 Látlak most itt, nyilván - ahogy meresztem a szemem,
 Hogy valamiképpen el ne tűnj te is,
 S ne üljön itt már senki, csak én egyedül.
 Már szürkülő fejjel, a valaha erősen sötét hajú,
 Régi ember a régi New Yorkban, a régiak közül -
 E különös napon. Mert furcsa ez a nap, barátom, nagyon,
 Ahogy nézek körül és oda a karzatra, ahol annyszor
 Ültünk. Te, Gelléri és Fáy, a festő és darabíró -
 És örült! Drámákon vitázva ittuk a pirost,
 Kulacsból, s te, a „bor-értő”, mentél újért, ha elfogyott.

Ott volt a korcsma a Palace mozi mellett; amaz
Megvan még, ennek bizony már nyoma sincs,
Hiszen tudod, nem? De lám, észre sem vettem s már hirtelen
Te is elmentél. A borért mentél el vagy hová -
Épp hogy egyet rebbent és már nem lát szemem.
Nem, már téged se látlak. Csak pár nyugdíjas van itt,
Ülnek, mintha nem tudnák, mi történt velük is.
Hangjuk józan, szemük milyen tényt-látóan nyugodt:
Mire néznek, azt látják csak, nem az árnyakat,
Mint én itt - de közben egy-egy révedt pillanatig
Ennen régi másuk is felrémlik talán -,
S magukat nem látva, csak a többieket,
Szeppennek titkon: „Vajjon én is ilyen vagyok?”
És: hogy milyen észrevehetetlen a múlás, s mily árnyalat
Van csak perc és perc között, - s hogy milyen bús, rémítő
Maskarát öltetve-váltatva közben velünk, mulat
A lég-ujjú, orv és sírnivaló-tréfás idő!

(1968 őszén)

INDULÓ, ÚJ UTAKRA

Mintha most kezdenél,
Mindent most kezdenél,
Fogd az eleinél,
Még ott nyílik a cél!
Nem tettél semmit itt,
Ifjú, dús kedv repít,
Mint ifjú szél.
Hagyd a múlt rendjeit,
Mi jön: az istenít,
Mi lesz: az él.

Mit néztem vissza én,
Mint aki keresek
Valamit!
Járástól-vert beteg
Pihenne itt?
Dolgom van rengeteg,
Halld, kürtök zengenek,
Pihentem eleget,
Mi fog: vadít!
Nézd, ott mi integet -
Út, szebb, kevély!
Míg láb fut, szárny mehet:
Bolond, ki fél.

Én nem pihenhetek,
Holnapra már megyek.
(Ki holt: henyél!)

Még, újra kezdeni!
Mi más, az lelkesít,
Új nagyra-, többre-hit.
Óh, messzi cél!

Tarka, száz, szép világ,
Hegyek, rőtek, lilák,
Mind, ami rág -
Mind, ami el nem ért,
Ott szegi még a tért,
Közbül vagy szélinél,
Bűvöt rejt, csillanót.
Mind ott van, ott.

A legszebb táj, zene,
A legszebb szép szeme,
A legszebb versfutam -
Semmi, mi van!

Rohantam eleget?
Mi szép, int, hiteget,
Rejt legszebb álmokat,
Kit sejtessz, ott fogad.
Lelkem, óh nyugtalan,
Mit vártál, arra van, -
Vígy, új roham!

Mintha most kezdenél,
Mintha még kezdenél,
Fogd, mint eleinél.
Nem tettél semmit itt.
(Bús hang íté!)

De kedv fog, istenít,
Új, szárnyas perc hitet,
Már csend, nyűg nem temet -
Ott, ott a cél!

Száz táj, szép s rettenet,
A legszebb vers s amit
Csak álmodott szemed!
Fel, fel! Minden lehet,
Míg szíved él.

MI KELL A KÖLTŐNEK...

Ember vagy köz, és mind, kitől derült
A sorsom: hogy már nem sivár robot,
Mint még mikor bennem a szent lobot
Másba öltem, s rá sor alig került -

Míg benn senyvesztő láz dúlt, mint idült
Betegség: óh nyomorult állapot,
Mely éhbérért leláncolt, mint rabot,
De bármint volt: szép lázam sose hűlt.

Ezért hála - ember, sors, vagy egyéb
Munkája - (mint titkos sors közbelép
Bajban) - hogy oldás termett, békitő!

Mi kell a költőnek: kimondani,
Amit hozott - s kis élés, és ami
A legfőbb még: szabad tér és idő.

TERSÁNSZKY J. JENŐ HALÁLÁRA

Tudtuk, hogy van: s elég volt. Nem kerestük,
„Nem volt időnk” valahogy sohasem,
S hogy volt mód, hogy mindig elővehessük
- Vén, hú holmink -, jól jött, kényelmesen.

Kik hosszan élnek, nem képzelve veszтük,
Mintha nem érné már az óra sem,
Időtlenekké válnak: Ház, öreg, szűk,
Hol nem változik semmi odabenn.

Jenő, mi történt, hogy így ál-öröklét
Órája kettýent, s már másik idő s tét
Tán izgatóbb színpadjára szökött

Örök kalandban lépő lábad itt!
Fáj, hogy nem látlak már: s leplük mögött
Ezt rejtették bohém-hős napjaid.

EZER HANG INGEREL

Ezer hang ingerel:
Hogy magadba vonulj,
Hol arra mód,
Írásoddal vajúdvá,
Mit dúlt belsőd cipel,
Hogy megleld végre a szót -
Termő aggyal örök zajokra átkozott!?

Lárma minden felől;
S te alkotni akarsz,
 S a csend kerül,
S az kellene, kicsi csend,
S itt minden csendet öl.
A költő írna: s csak ül,
Csak írni vágyik s egy kis csendre egyedül.

Csak írna ő szegény,
S csend volna - egy falat! -
 Dúlt szíve seb.
S nincs, találmányaink közt
A csend e föld terén!
Vemhét megszüülheti eb -
S hol megbújj, írni, zug, s a csend mind kevesebb.

A vadnak odva van,
Mély, jó, s mit védni sem
 Kell zár, kilincs.
És egyedül egy, ki
Védtelen, hontalan;
Bármerre fordulj, tekints:
A szellemnek zugja, csöndje, oltalma nincs.

EGY DÉLUTÁN

Gellért Oszkár emlékének

Hol vagy, jó Gellért Oszkár! - Még egyre látom,
Ahogy akkor, otthon, a lábára mutatott,
Amelyen, a műtét után még, könnyű seb
Volt, alig vonalnyi barna nyom.
„Nézd, már egészen jól mozgatom” -
Mondta s pillantott rám, hogy mennyire lep
Meg a jó hír, s végigsímogatta a nyomot
Még párszor könnyed-puhán,
Tán, hogy szaváról bizonyosságot tegyen. -
Nyugodj békén, barátom
(Ki pár napra rá meghaltál azután),
Ott szemben velem, a hegyen.

Az egész olyan valami, mint
Ami az élet iszonyú semmiségére int
Megint. Nem tudom felejteni e napot.
Hogy örült nekünk! Nem volt rajta semmi nyomott.
Beszéltünk, s ő közben fellapozta a *Nyugat*ot,
Megnézni - amiről szó volt -, hány versem is szerepelt
Az utolsó években ott.
„No, azért elég
Sok” - mondta, visszarakva a lekapott

Tabellát. A dedikálást gondosan beírta még a
„Száz az ezerből” utolsó könyvébe, s búcsúzóra
Átnyújtotta, mert közben egy óra
- Vele a legeslegutolsó - letelt.

Még látom őt,
Azt a majdnem játszi, könnyed mozdulatot,
A szinte tréfás kis mutatvány-szerűt,
Egészség próbájaként mintegy bohó-nyugodt,
Végtelen derüset, kedves mosolyogtatót.
Még itt a szemem előtt.
Óh, gyerekes-könnyed, boldog mozdulat.
S pár napra rá lent feküdt
(Ott szemben velem) a föld alatt.

Az a perc bennem visszatérve ég,
Nem tudom feledni még.
Olyan volt, mint valaha rég,
Ahogy legyintett: - No, az egész már semmiség. -
S ahogy beszéltünk mindenről, mint ott feküdt,
Kissé feltámasztott lábbal, a derűt
Tükörfényes, bölcs, tiszta szókkal tárva felém,
Még a régi Gellért, a tiszta ész, régi fény.
Hogy látom én
Ott a díványon, kissé felülve, még sebe-múlt
Lábát nyújtja, mutatja: - Nézd, semmi sem
Látszik már. - Nem tudom feledni, nem;
S ahogy felült, s egy új költő verseiben
Lapozott. Utolsó versek, amiken
- Az utolsó *Nyugat*-szerkesztő - elült, jegyzetelt
(Mint amikor Osváttal ültek a Koronában - hány éve telt? -
Gellért bólintott, Osvát olvasta, az én verseimen).
Még ott a jegyzések költőim versei mellett: az *igen*, a *nem* -
„Mi is van a S...-versekkel?” (Még őrzi a végső odavetett
Gellért-feljegyzést.) Költőim, bizony lekésted ezt
- Egy még kis Gellért-életmenettel -,
A tán *Nyugat*-könyvet. De öröm ez is, a biztatás -
Egy Gellérté! Tedd el!
(Akad-e más
Gellért még?) „Technikai okokból visszaadom”: -
Szól még szomorún. Jó szerkesztőnek az ilyesmi kemény
Próba. S nyújtja a könyvet - majd még lábára néz -;
„Egész jó már, igen, igen,
Nem komoly az egész.”

(Búcsúzóra
Ott, a díványon kissé előrehajolva
Hogy
Int még nekem!)

ÓRIÁSOK

Mint mágikus hegyek legyűrhetetlen
Vonzása - csöndes, mély, halk hatalom -
Fogtok nagy bűvötökbe egyre, csendben;
Óh, büszke és boldog hódolatom.

Időtlenek! Tértől, kortól veretlen,
Divattól, mit hoz perc, láz, alkalom -
Örök új, friss, mint a természet, Isten
Első-szültje. Fenség, rend, nyugalom.

Élet-értelmem, hogy vagytok, az is;
Be jó rátok csak nézni is a kis
Talmi nagy közt, a Nagynak útjain,

Homér, Shakespeare, Dante, s a többi még -
(Míg ál, vad „újat” hoz a gyüledék)
S táblátok érzik boldog ujjaim.

CSILLAGOK

Itt, ahol minden oly álomszerű,
Próbállak eloszlatni, mély ködök,
Árnyakkal harcolok árnyék-sután
S néha egy-egy sírt verve dühödök;

Itt vagyok a földön, itt vagyok én,
És fönnről egy-egy csillag int felém,
Reménytelenül, olyan magasan.
Innen a földről úgy látszik a fény,
És minden olyan messze van.

Kik ott vagytok fönn, intsetek nekem,
Apám és anyám - és ti többiek,
Mikes, Bölöni, sok eltűnt barát,
Drága költők, nehéz a föld, rideg.

Sárközi, Szerb Antal, derék fiúk,
Kik engem sorra mind itt hagytatok
A földön, hová egy-egy csillag int,
Meg-megvillan s felsugárzik megint
Szelíd, csillám, lágy pillantásokat -

Ki oly reménytelen messzi vagyok
Itt a földön, mélyen, óh csillagok!

AZ EMLÉKEK ERDEJÉBEN

Nyugtalan lélek, hova vágysz? Száll az idő
S iménti dolgaidd itt bolyganak még,
Mint könnyű pitypang, hogyha belefűjsz -
S mint múlt lehel rád kísértetien
A tegnap még oly sok minden, mi volt,
És sóhajtsz és kérded: óh jaj, mi is van?
Örök ömlés, múlás, Isten, titok -
Mi ez mind, mi itt még, oly ujj-közel,
Élő, forró rajjá betölt, nyüzsög még,
Érem még szinte, mellig merülök
Abba, mi itt volt: élet, életem!
S ez mi egyéb, mint boldog tartalom,
Mely megtölti a puszta létezést -
Teljes virág-fő gazdag, buja szirma,
Pár röpke nap s már sajgó illat-émlék,
Varázsa int, s még nyílván, elmerül.
Émlék lesz, emlék, míg te itt bolyongasz,
A mind növény árnyék-bírodalomban,
Amely köröttes szövi erdejét,
A még élő körülkerítve lassan:
Élő létből egy emlék-életet.
Élőknél sokszor jobban él az emlék;
Gyarapodnak seregeik a szívben,
Kik eltemetve még frissebben élnek,
S mind többen vannak: mint - miközben élünk -
Halottaink is odalenn a földben.
Óh drága holtak, mind emlékből élők,
Ott benn élő-sírotokban: a szívben, -
Hová lesztek, ha majd ez is kilobban
S emlék lesz ő is? Száz álom, bolondság,
Ábránd, árnyék, alak, mit itten őrzök,
S ámulva hívlak most, míg itt vagyok még;
Ki őriz majd már, kedves álmaim?
Még itt vagyok, mosolyogva idézlek
Tegnapiak, fájdalmak s örömek,
S fáj a szívem, hogy ez mind már csak emlék.
Száz emlékem: mi is lesz veletek,
Ha majd én sem leszek? Kis, árva semmik,
S mégiscsak az életem voltatok.
Kis eseményeim, én-dolgaim,
Kedveseim. Nő, egyre nő az emlék!
Emlékek tábora: s mindegyre jobban
Körülkerít; s már beszorítva lassan,
Eltűnök az Erdőben, mik ti vagytok
Szívemben, mely még töletek meleg -
Emlékeim: velem-holt levelek.

„MINDIG ÚJ”

Hogy versed mindig újjal nem vakít?
Kél a nap mindig, s mindig ugyanott;
Új lomb zöld mindig s rőt a hullatott;
Születsz, nősz, élsz és végzed napjaid.

A nagy mindenható erő, mely itt
Hat: játszva szülhet nem is álmodott
Formákat, embert, színt, nagy csillagot -
S jó neki, mint van. Mást is tudna, hidd.

Mert nem kókler-bűvész ő, változattal
Kápráztató, félvén, hogy mit művelt, már
A fordulón elcsépett lesz, megúnt.

Példád ez, költő! (Újság-kór ha vagdal.)
Örök-friss Homér, mennyit újra-mond bár,
Míg hány vad újnak csillaga lehúnyt!

TANÍTVÁNYOK

Nem közvetlenül hatsz: csupán
Csak törvényeid
Útján, mik nem változók.
De tán
Változnak ezek is.
Mint a költő kihúz, javít,
Keresi, mi a jobb:
Így hogyan lenne itt
Egy törvényeiben állandó Isten?
Kinek útja tökéletes:
Mindig keres,
Megújítja önmagát.

És néha látom is
(Cserélni mi rossz, hamis)
A „nagy ceruza” vonásait,
Ahogy egy-egy csillag villan itt,
Üstökösöket hajít:
Ő működik, próbál új valamit.

Nem ül Ő, állandóan terem, javít.

S mi az neki, ha egy
Világ papírkosárba megy,
Száz elhányt világokkal elegy,
A többi közé: mi az neki?
A Minden nagy lapján
Mint bont, ront, kerekít,
Egyedül
- A roppant tervben míg Ő is próbálva ráng -

A kis isten-szilánk
Ügyetlen-sután: a költő segít.
Illetve: utánoz csupán
(Fontoskodva dolgozatán
A mesterhúzásokra kandító balog
Utánzó): - mely olykor már szinte „jó”,
Ahogy méri a Mester bólogató
Szemmel, míg csöndben mosolyog.

Hát még, ha egynémelyik
Társsal, amaz a művön vetélkedik -
Mosolyg a Nagy: s hogyha tán
Éppen akkor (neki kis hangya-dolog!)
Száz (csak embernek) nagy „élet-halál” ügy forog
E világ mimikri-színpadán,
S a derék, ürge így fut, tesz, vitáz, huzakodik
(S már sokszor úgy véli, „csillagokig”
Is jut talán) -
Bólint
A Mester ilyenkor: ez az ugrás! Ez ám!
Lám csak! Meddig is megy el?

Közben, hogy mint sedre asszony, nem seper
A maga udvarán,
Hogy égis ér már a bűn, szemét -
Csodákba fog:
Csak rajta (mondja a Mester, a Bölcs):
Előtte minden -
Térben, időben
Tenni, próbálni itten:
Az eonok!

HATÁRTALANUL

Határok: határtalanok! Hány lehető
Előttem! Óh írás, én birtokom;
Minél tovább érek: még terjedő,
S érzem, átfogni sohasem fogom.

Milyen szabadság! Tér, ember, idő
Fölött; szabott rendbe nem tartozom,
Hogy meddig lépek, nincs szabály, kötő,
Mert világomat magam alkotom.

Szabad, felelőtlen! Úgy lebegek
Földön s mély-szint s ahol a fellegek,
Vidáman, mert terem: a tértelen.

Példákat nem nézvén: túl szárnyaim
A lehetőknek és határain.
Mit tettem itt, véget nem ér velem.

A SZIRÉN ÉNEKE

Állj meg, vándor! - szólt a Szirén, szavakban
Nem mondható zengéssel. - Állj meg itt
S hallgass dalomra. Mi az ég alatt van,
Megtudsz mindent, jövő s lét titkait.

(Mély, szép nap volt, az ég kék, sima tenger,
S én mentem ifjan, nem sejtettem én,
Hogy ott, a percben, mi bűvölve zeng fel,
Ott szól felém: Szirének Szigetén.)

Ne álltam volna meg csak ama dalra!
Igéző, mély perc, s én hallgattam ott.
„Csak állj. Mindent megtudsz, mit ember érthet.”

Első utamtól kezdve híva, csalva,
Sorvadva már - hallom a dallamot:
S mindentudás nem jött, csupán ígéret.

VÁLSÁG

KOVÁCSOL RAJTAM A SORS

Kovácsol rajtam a sors, döng belsőm a veréstől,
Reszket szívem
Csöndje és dől -
Óh, mennyit kovácsolt, s milyen
Ércből lettem, hogy még vagyok.
Dobban szívem: a sors dobog.

Hogy ver, hogy üt!
Mellem fogom,
Hogy ki ne billenjen belőlem -
És mindenütt
Zeng, harsog ütéseiben:
Óh, milyen érc vagyok, milyen. -
Mellemet fogom reszketően.

Más százat így
Kidöngetne már gyökerestől,
Míg kovácsol rajtam s regek benn a veréstől -
Vagy alig bírná, alig.

Eszembe jutnak vad napok,
Hogy nem hittem, hogy tartani fog -
S most bámulok: milyen
Ércből vagyok,
Dobban szívem -
Sorsom dobog.

És mellemet fogom,
Hogy döngök a veréstől,
- Míg bennem
Minden reszket és dől -
Hogy ki ne szakadjon
Gyökerestől,
Amíg lehet, kitartson.

Szívem üllőjén zeng, őrzöng a sorsom.

ISZONYATOK ÉVEI UTÁN

Rettenetességek, miken átmentél! A napok
Mint egyforma lidércek rémei szálltak el,
Egyik a másik után,
És kitörtek iszonyú háborúk,
S a szörnyűségek egymást érték: mialatt

Gyerekként értél a vész
Sodrába, s lábad veleszaladt,
Mint álmodó tudatlan s majd tudva is
Mint küzdő s üldözött -
És egyik kábulat
Másikba zuhantott: óh, hogy volt, mint élted át
(A szó rá koldus, hamis),
S mint van, hogy még vagy?
Nap s nap között
Törvények jöttek, merültek el
És újak jöttek s eltűntek birodalmak s hatalmasok,
És még te élsz
(Bizony, csudaképp),
És mindezt most olvasod
Mint krónikákat, történeteket,
Miket már egy-sorba raknak a rettegett
Timur Lenkkel, Caesarral, vagy ami épp
Oly álomszerű messzi: és mind átélted magad: -
Óh, te, ki itt
Vagy még, és e sorokat
Írod: mint ki döbbentőt regélve feláll s leül -
És szinte hihetetlenül
Keresed magadon
Mindennek nyomait: -
Óh, hogy csináltad, mit tettél (s mit nem?)
Mégis, s hogy itt lehetsz -
Mikor szemed előtt, szemed előtt
Elvitt annyit a halál,
Pillanatok alatt embereket, roppant dolgokat elvitt
Oly hihetetlen
Gyorsan (s amiket már a történelem
Tanít - és te még itt, jelen);
Milyen kiváltság, milyen
Kivétel (és az miért - kérded - és „hogyan lehetek?”) -
Ámulok és rettegek!
És olvasok és olvasok
Dolgokról, mikbe beleesik az életem
S elfog a félelem:
Mert egy világ rendült és omlott össze, és
(Szememmel láttam ott)
Minden megváltozott;
És eltűntek rettenetes és mesés
Ember-szörnyek s eltűntek istenek,
Mint semmi sem.
Mint álom, olyan, mit átéltem, küzdtem - a sok
S alig hihetem!
Mintha nem is azok
Lettek volna azok az idők,
S a nagyok, hatalmasok -
S kérdelem és tapogatom magam,

Iszonyú, csodálatos és képtelen -
S hogy mindez elfutott
Ama jelenekben, amikre újra-hallva-olvasva ismer
- Átéelve, cselekvőn és szenvedőn
S még élve - az ember: ama történelem
Részese! Mint csudán
Ámulva: milyen isten vagy mi tette, hogyan,
Hogy annyi minden után,
Minden után
Még, íme, van!?

ÚJ VILÁG VÁRÓJA

Fáj nekem a világ, mely egyre gonoszabban
Bomlik, s mind, mit el se mondhatok már szavakban!
Hová megy így tovább, s mi lesz ennek a vége?
Behúnyom szemem, mit szólnék, úgy hagyva félbe.

Be csúnya zajgás! S mily kéz hoz itten ma rendet?
Ész, nagy tanok, könyv: hát semmi mind, mit teremtet,
Mi nemességet s emberit szülne a szívben?
Nem csoda, hogy van, ki világvéget vár itten.

A dolgok nem voltak még ily bonyolódottak,
Ilyen gonoszak az emberek sose voltak,
Jóra szánt elmék már mind reménytelenebbek -
S én, hitek fogytán, még oldást várok, esengek.

Oldást, valamit, mi még megtartó reményünk,
Mert nem lehet ez sors, isten, törvény: így élnünk,
Íly vadán, örülten, mikor annyi találmány
Áld, s csak rajtunk múló nagy utak titka várván:

Míg hatalom-, pénz-vágy dúl, bamba faj-gyűlölség
És jelszók vad vitáin bódult nép népet öl még:
S ki oldja már, hacsak valamily istenek nem -
S élünk, csak *egyben* köz: közös-egy-rettenetben!

„A HÁROM NAGY”

A béke huszonötödik évfordulóján

Ülök magamban, s rájuk gondolok: kiknek egyike sincs
Már e világon.
Ülnek a légi asztalnál s osztakoznak -
Ki merre menjen
A hadban.
A had elmúlt, huszonöt éve: s a föld alatt van
A Három -
„A Három Nagy.”

Ültek az asztalnál, a kemény
Időkben, „Jalta és Teherán
Felé nézett a világ” -
Ahogy volt akkor (s ahogyan van
Ez mindenkor, a maga idején),
Ama helyen és pillanatban.

Ülnek az asztalnál még (az asztal üres és a játékosok messze,
De látom) -
Csak hangjukat fölitta az idő, éppúgy, mint döntéseik
Nyomán a jókat és szenvedéseket
Az ember. Már azon, mi volt,
Jött, történés, sebek:
Nem másíthat senki.
A gesztusok ott vannak, úrbe fagyva s ami
(Cél volt, szeszély, ész?!) szókat a döntés követett -
Ott van még sebeinkben
S a halottakban, lenn, a rendben.

Késői váddal vagy igazsal,
Maradtakban s új emberekben -
Ki ott ült, mint isten, a szerepben,
Nagyjaitól üres az asztal.

ÚJSÁGHÍREK KÖZÖTT

Egy bús, halk káromkodás
Mi jöhet már, semmi más,
Sem ember, sem isten itt
Szíved terhén nem segít -

S hogy nézel, csak gyűjti búd,
Mit még sejtessz, iszonyút,
S mint fellel, még egyre gyűl,
S bámulsz tehetetlenül.

És ha mit látsz s nyögve tudsz,
Avval ugyan mire jutsz,
Hány szó, tett, torz, oktalan,
Nézed hűlve, szótelen.

Hát kihalt az ösztön is,
Amely itten élni visz,
S mit ész helyette kohol,
Magunk-fűtötte pokol?

Újsághír, baj-harsonák,
Őrütség, száz balgaság,
Érthetetlen, képtelen -
Óh, emberiség, jelen!

Babonák, vad, hős mesék,
Sose vitt a bölcsesség, -
Mi ma hord - vak-botor -, itt
Rettent szívemen szorít.

Szemem iszonytól mered,
Jaj, hová visz fegyvered!
Rémmé hogy forgattad át
Elméd-adta száz csodád!

S óh elménk, e végtelen
Kincsű, dús, mint Kegyelem -
S oly szeszélyes is: hogy oszt
Hozzá még nagyobb gonoszt!

Óh villámgyors, hirtelen
Szárnyat vett történelem;
Csúcs, hol még - tán - dönthetünk,
Éjbe, vagy égisz szökünk.

Óh ember: s tán perc se még,
S új hajnal vár, vagy a vég -
Míg gond izzaszt hány velőt,
Reszkető várás előtt.

Pár szegény bolond, beteg
Számadó - (s ki bízta meg?)
Nézzén: a rémmel a vak
Bolondok mint játszanak!

S ha káröröm volna még,
Hogy (vele) egy hordalék
Is pusztul! De, jaj, mi ég
Veled, óh emberiség!

Mit szült útján - szédítő! -
Tünteti tán perc-idő!
Önbűntető Szodomák
Rendjén elpusztult világ!

Óh szörnyű kép, gondolat!
Szív! S nem törsz a súly alatt,
Mit látsz, mint bús, csuda tényt,
Vágóbarmok sorsaként?

Míg eszmélve, hirtelen
Nézed: döntő színterén
Rángva komolytalanul
(Óh, az ember nem tanul),

Hogy sírás s düh kínja lep
- Mint halálos, nagy szerep
Torz, gúny-mását látva itt -,
A nap fintor-bábjait!

VERS, ÜNNEPRE

A vietnami háború végében reménykedve

Hát futsz, futsz újra, év!
Mit is hoztál nekünk?
Emlékeket, évfordulókat,
Miknek tüze új tette nógat.
És mit viszel?
(Míg a föld új karácsonyt ünnepel,
Még röptöd vérmezők fölött surran el)
Együtt az Ember jobb hiteivel,
A reményt -
Hogy benned a had véget ér
S már felpiheggetünk,
És nem folyik tovább a vér,
S nem tombol, mi már undorít
És hagyja a vadság szörnyű dolgait!
Óh, nehéz az Ember sorsa itt,
Ki megmaradt, a jók utóljaként!
De baj közt is reményt kelt
Megint és megint
A bús Szeretet -
Legyőzni a vért -
S melynek jegyében tart vén ünnepet
Az ember, és azért
A jobbért, amíg él csak, eped.
És kérdi: mit tegyünk,
Hogy békét újra lásson
S ne legyen csak üres szólam karácsony,
Melynek említése bút kelt, vagy émelyt,
Mellette a haddal, öléssel -
Míg legünkben, mely buta-rém-telt,
Harangszók lágy hullámain lebegnek
- Mint másvilágból -
Szavai vérgőzbe-fúlt szeretetnek?
És ha csend van: csak „tűz-szünet” között
- Míg kezet mos épp a magából
Kivetkőzött -,
Hogy a kalácson ne hagyjon nyoma vért.
(Majd öl tovább; de most, lám, ünnepel
A kereszt jegyében, a
Szeretet ünnepén.)
Csendül az ünnep pohara,
Míg szinte kurjong, úgy nyög szívünk, szegény.

És kérdi: meddig e
Kereszt és gyilok vad frigye,
Jászol és ágyú egy-ügye -
És üres ünnep, ahol
Ujjong csak a halál s pokol?
Elnökök és tábornokok,
Kiknek neve vad hírek közt ragyog,
Egyet nézvén: tán markotok
Vagy hitvány faj-düh mérge fog -
Kiknek csődített barmaképp
Ölni vagy halni, megy a nép,
Hajtva vad, vén törvény szaván
S dúl a harc, bárgyún és ostobán!
S hit és pap, mely az ünnepen ül
Őrként: a had, mely dúl körül,
Mikor lesz *törvényen kívül*?
Csak hull, hull az ember - s még vérben ül!
Háború, száz táj lángja közt
- Toll a hőst dicsérni se győzd! -
Én őt ünneplem, azt a hőst:
(Hogy lenne itt már béke, szent)
Aki itten békét teremt! -
Búsan s még ünneptelenül,
Én azt ünneplem egyedül.
(1968 december végén)

VILÁGKÉP

E sok hazugság, nyomorult halandzsa
Kinek jó már? Mi ebben értelem?
Ez áporodott kornak szava nincsen,
Mely tiszta? Szívet fojt a förtelem.
Hol még az ember? S nemcsak ez a falka,
Mely koslat, törtet és táplálkozik,
És arra jó csak, hogy verje a hajtó,
És szívében csak a gyilok lakik.
Ide züllt az ember, vagy sohasem volt
Másképe? Mint nézem, oly iszonyú!
S nem szelidíti immár, csak az ostor,
(Mely kell neki nyilván) - s a háború?
Kell neki ez, különben hogy lehetne,
Hogy most múltak csak ama vad napok,
És már a vak, dühödt ágyúk morognak
S körül a puskák tűz-lobbja lobog -

S az ajzott csorda bölgve újra gyilkol
 Vallásért, üdvért, színárnyalatért,
 S miért, maga se tudja, csakhogylöljön,
 És hogy még többet szagolja a vért.
 Míg hideg fejjel kavargják a tébolyt
 Új, vad tanokkal a rém-krisztusok,
 S közben a föld, mint dúlt pokol-mocsár forr
 S mint rettentő viharban, reng, buzog.
 S mint Bábel tornyán, zúg, nyüzsög az ember,
 S ki mit szól - már nem érti senki sem.
 Ember nem ért embert! Már csak a vad zaj
 S az örület rikolt félelmesen. -
 Ezerkilencszázhatvankilenc évre
 Ver már és rengeti a tornyokat,
 Zeng, bong a vén világ, s reszketve kezd új -
 Mely még vén bajában meg nem rohadt!
 (1968 végén)

KÖZÖNYÉRT

A nagy közönyt add nekem, Isten,
 Hogy ne lázítson semmi már,
 Nagy bandita vagy kis betyár,
 Én nem tehetek semmit itten -
 S mi közöm már! Ki tud, fenyítsen,
 Kár volt beavatkozni, kár,
 Szóval, tettel. Nagy Cél, Sugár,
 Tarts meg már magasabbra engem.
 Sok kicsiség itt csak kikezd, vés,
 Mit nekem e silány tülekvés,
 Szemem, már csak művemre nézz!
 S mit kell, csak arra nézve, írd meg,
 S mi bosszant, hagyd, nem vagy te gyermek -
 Annyit nem ér meg az egész.

KÖLTŐ, TÖRTÉNELMI KORSZAKBAN

„What should the wars do with these jiggling fools?”

(Shakespeare: Julius Caesar)

Kik megtesszük mind, amit kell,
 Szavainkkal, hiteinkkel,
 Tartván jó múlt régiekkel,
 Szemünk sírva rajta, mit lel,
 S hogy kis jó a szóra itt kel -
 Nevetségesek vagyunk mi.

Hol jár már a világ onnan,
Révült szótól a vadonban,
Hördült a föld mélye nyomban -
Most tedd el mind, ami szód van,
Kaján szemmel alattomban,
Ha nem tudsz nyelni, hazudni.

Immár dúltan, eszelősen
Fut az Ember: merre, ő sem
Tudja, s vak-tébolyu gőzben
Már dühvel ledobva, bőszen,
Mi emberi, egyre, hősen:
Mindenből kivetkőzően
Vadnál is vadabbá bukni.

Vén erkölccsel, volt hitekkkel,
Mint ki prédikálni felkel -
S ordas ördög-raj sereggel,
S láng- és kén-pokol liheg fel:
S ő csak fújja s hagyja zúgni,
Nyomán víg nyerítésekkel,
Közben hátsójába rúg, ki
Tud s más ráökrendve: „Nem kell!”
S ő torkig már ronda szennyel,
Még habarék fojtva nyelvel:
Íly nevetségesek vagyunk mi!

TÚRÓ

Aki rúg, kétszer visszaadják,
Csak a túrásban van a nagyság.
Én tűrő lettem, nem a rám mért
- S tán visszamért - nagyobb csapásért.

Küzd s rúg az izgága akarnok,
A nagy tűrő a bölcs, a boldog.

Én a harcokat nem akartam,
Vert igazért álltam a harcban.

Jöttek sosemvolt szörnyűségek,
Kik jobbak, akkor harcban égtek.

Üldözöttért, más igazáért,
S bizony, hogy veszendő hazáért.

S hogy még higgyünk egy emberiben,
Kiállt néhány menteni itten.

Hogy higgyünk egy jobbféle mában,
Kiálltunk menteni néhányan.

S csak véletlen, hogy itt, beszélünk;
 Szerencse, ami volt, megélnünk.
 Most fut rajtam a rettenés szét,
 Hogy múlt minden. Add, sors, a békét.
 Meggondolt nem voltam sehol sem.
 („Bolondok szerencséje”: szól benn.)
 Élhetnél - szól még, késve, bölcsem.
 (S ha élnél - bénán, összetörten!)
 S kísértet, kit majd késő gyásznak
 „Rehabilitálni” - kiásnak!
 Bús példát tán rajtad tanítván
 A nem okult ember, a hitvány; -
 S oly ritka, hogy így ne dögljön
 A jó, derék, igaz a földön!
 És, hogy dolga akárhogy essék,
 Hogy még vagy: ne vedd, mint szerencsét;
 Míg hány lator él, mint egy égben
 E nyomorult föld gőz-körében;
 S ki egy jobbért vért, munkát ontott,
 Úgy nézik (s még jó) - mint bolondot!
 S hol az érték mércéjét osztják,
 A perdöntő nem az igazság.
 S ki állsz becsületes-mód itten,
 Úgy állj lassan keseredetten!
 Ha, mit vívtál utolsó ízig,
 Okos-sunyik le is kicsinylik!
 Mert magával mér a kicsinység; -
 Mit tettem, mindent újra tennék!
 Érdemem fönнен nem vitattam -
 Mit tettem, lelkem éltem abban.
 S hogy még erről a harca-únt szól:
 Sokban nem nyugvó lelkem únszol.
 Óh harc s egy költő árva tolla -
 S ellene egy világ! (Mi volna
 Szebb, nagyképűbb: „Erőszak és toll!”) -
 Akárhogy is, jó volt ez így, jól.
 Így kell tenni, nem meghuzódni,
 Bőrt a vásárra vinni, dobni:
 S hol a dicsfényt egymásnak osztják,
 Tűrő mosolyban van a nagyság.

ZORD KARÁCSONY

Hol már elő-aranyozása
Az ünnepnek, a havazáson
Átfényesedve, mint közelgő
Napkelte? Vad ez a karácsony!

Nincsen nyájas előderengés,
Halk várás, lágyult-szív-melegség,
Csak a vadult tél ontja mérgét,
S az utcák felgyült hava hegység.

És tél csak, tél; áll igazában,
Nem enyhül át fehér örömmé,
Mert szorongás ül a szivünkben,
Pedig ha öröm jön, be hinné:

Az Ember Fia szebb világát,
Ott intve akkor, Betlehemben,
Melytől december szaga tömjén -
S mi a havat nézzük meredten.

A levegőt, mely mint ón-oszlop,
S mint áthatolhatlan szigor, vad;
S hó-szülte, ónfekete éjtől
Az élet megtorpanva torlad.

Megáll az élet hóba fúlva
S hó-derengés sincs, kicsi tört fény,
Csak lomha, nagy, nyomó, nyugodt tömb,
Mint halk, vad, rettenetes önkény;

Indulattalan, mozdulatlan,
Bénító, vak, csöndes erőszak
Bilincse, mit reánk egy mindent
Markoló, óriás ököl rak.

Gyors, büszke gőzösök megállnak,
Folyó kásává fúl a hóban, -
S jelt nem küld, hogy közel, karácsony,
Mert a földön fehér pokol van.

Az arcunk is ón-színre vált; nem
Süt fény át víg várakozáson:
Mintha jel volna, hogy az ember
E nap legalább fényt ne lásson;

E fényes-üres ünnepen, hol
Egy Jót, Nagyot emlékezet kelt
A béke jegyében, melyért halt -
S az ember még fogja a fegyvert!

Ne lásson fényt, ha benne fény nincs,
S jár sok emberfia hazátlan,
S ünneptelen sírva: az ünnep
Víg hangja közt gyilkos világban.

(1969 karácsonyán)

VÁLSÁG

Sok rondaság nyűtt, szenny sziven vert,
Rossz látnom a baromi embert.

Ha kort dolgain mérve látnak -
Kora ez itt a durvaságnak.

Még a kicsinyje is vadult vad,
Kifordult az emberi alkat.

Sok tisztelt régihez ha méred,
Kifordult az emberi élet.

De mint bajhoz közel, halálhoz,
Ne rémüldözz és ne kiáltozz.

Csak halkan, magadban szepegd el -
Elvetemült bizony az ember.

Mint roppant kor-, világ-veszettség,
Keresed, és nincs semmi mentség.

Korok pusztulva úgy vadulnak -
Forrt mustjai valami újnak.

Keresztútban vén s új világ közt?
Míg bírja filozófiád: győzd!

Bölcs bámul, úntan vonva vállat;
Engem bánat tölt és utálat.

Szemem, fülem dugom, rekesztem,
Szegény magam hová menesszem?

Míg itten élsz, már csuda nem lesz.
Bújj az utolsó gyökerekhez.

Hol belsőd már felszínt nem érez,
Halj meg az embernek: hogy élhess.

A VÉGTELEN TÁVLATA

Te látásod nemcsak lépést mér,
Látod, mik távolabbra forrnak,
Így nem döbbsz, mi engem őrlít:
Gomolygó népek, birodalmak.

Te rendbe iktatod, a Tervbe,
Tán (mi nekem iszonyatosság,
Fejtetőn álló, kába minden)
Mint ki értelmet nyer, s ahogy lát,

Isteni távban. Én, pár évig
Vándor, nem mérek mérhetetlent
(S talán-talán az az igazság),
Engem, mit látok itt ma: rettent.

Hányszor ismétlem szavam itt: korcs,
Értelme nincs e buta pernek,
A rosszon tehetetlenül már
Csak sírni tudnék, mint a gyermek.

Pazarlott szóm, ön-ámitásom
Megjátszott bús közönyöm is már;
Csak új rossz jön, új képtelenség,
Szegény bolond tán mit se használ.

Ágálhatsz, zúghatsz vagy leülhetsz,
Fálnak mehatsz, fejed bezúzva,
Tolnád a szekeret előbb: de
Egy nagy Valaki visszahúzza.

Ő, aki tudja, mi miért van,
Hogy téboly s gazság: benn a Tervben -
Csak szegény egynapi szívemnek
Örök, terv, Isten: érthetetlen.

S míg szívem száz próbálkozáson
Változásokért nyögve ég el,
Úntig vagyok „a végén jó majd”
Unalmas isten-bölcseséggel,

Míg markába röhög a rossz csak,
S én sírok új komédiákon,
Ködbe utalva változást e
Meg-nem-torolt bűnű világon.

MINDENEK UTÁN

Annyi iszony, baj,
És mindenek után,
Amik voltak
(És még fenyegetnek, óh jaj,
Mert árnyékukat mutatják nagy csuda felhők
És alaktalanul
Hangzik, mint éjszakai kiáltás
S melledre ül
Szívedet rettentve a zűrzavar) -
Óh, mindenek után
Mit mondhatsz még, amit
Lehet,
Mondani érdemes,
S mik kimondása még feszít -

Hogy kezed ne csüggjön
Megállva a mondat felett
Tehetetlenül:
Mert nem tudsz már szólni semmit itt,
Nem leled méltó hangjaid.

Hát hol vagytok, szavak,
Kik eddig hűek voltatok,
És most már csak erőlködöm -
És mindenek után
Néma a szám;
Rettegek és hallgatok.

És minek itt a beszéd?
Eszelős
Napjaink közt a fülek süketek,
De beszélnek egyre jobban a dolgok:
És kevés, ki hallja, mint
Intenek -

S ki hallja is, keservesen legyint.
Azt mondja, minek még gyötrődni itt -
Mert, ami jön: jön, de addig is
Lehet még az ember-örületeit
Csak nézve csendben - bárgyu-boldog.

S vádat elédbe egy isten
Se tereget,
Beszéltél éppen eleget itten,
Szenvedtél eleget.

Bűn nem volna hallgatásod sem itt -
S rajtad már a hallgatás sem segít.

Nincs menedék.
Most már csak odaállni, tenni kell,
Akárhogy van, ami van.

Balga és kusza ügyeivel -
Gyarlón és félig hangtalan -
Az ember sorsát még aggja szavam.
Árva, régi ügy: már nem hagylak hűtlenül. -
(Mit rossz s bolond tesz,
Más és jobb keserül.)

Most már álljuk hát, lesz, ahogy lesz,
Kétséggel s egyedül.

NAGYSÁG ÚTJA

Véres rúgások közt mentek a szentek,
Útjaikon örök példát üzentek

Magukkal:

Hogy ki többet tesz, jobbat, belerugdal
A hitvány, a gonosz, a buta, a senki,
S a gazt csak butasága menti, -
De ők csak mentek, küzdöttek, nem pihentek.

Még véres sebeiket sem mutatták,
Befelé véreztek, hogy kint ne tudják,
Ne lessék.

Mert szenvedni velejárt kötelesség,
És amiért csinálták, nekik megérte,
S az ő dolguk, ezt kapni érte -
És mindenben túlnézni: szent, néma nagyság.

Véres rúgásokkal s ki könnyez is: nyel-
S mosolygva magukban: „Nem szörnyű, hidd el!”
S mi tép: benn

Részeltet is halk, szép gyönyörűségben,
Mit nyer a méltatlanság és üldözés itt -
S jó ön-elégtétele mélyít,
Isten-nagy szenvedésig nőtt tele szívvel!

EMBER ÉS VÉGZET

Az emberek dolgát hogy nézheted még?
Nem emberek ezek, de ördögök.
E fajta elsöprése megérett rég,
S tán épp ezért tombol még itt s nyüzszög,

Mert oly gazember, kivéve nehányat,
Hogy ebben a pokolban, íme, mind
(Azzá tevén földünket e silány had)
Párral, ki itt még, más végzés szerint:

Tán, hogy kibírván, érdemet szerezzen
E pár szép örült, s ki azért van itt,
Hogy, mit nem tudott sem ördög, sem isten,
Embert e földön - hiszi - megjavít,

Példát mutatva a népeknek itten,
Babért, sőt mennyet szánva érdemül:
S ott függ majd mind jutalmul egy kereszten,
E gazokért így halva - „istenül”.

Mert nem segít mártír s példák hatalma,
De dúlnak a rabtartók, gyilkosok -
S a „nép nevében” jogcímet koholva,
Háborúk! - Hát másítani mi se fog?

Folyik a játék, a csúf, mondhatatlan,
Sírsz, nézve, mit tárnak a krónikák.
Nincs okulás: régi - új s új alakban
S tán szörnyebbként, mert „halad a világ”.

Csak erkölcsben nem és emberiekben -
Halad a világ, az elszabadult
Nagy Technika: s mi tárul képzeletben,
Játék ahhoz tán, és szerény a múlt!

SZODOMA

Szodoma népe, hogy a vándor angyalt
„Ismernék”, egykép odacsődített
Kicsit, nagyot: s az, ajtót - váltva - vagdalt,
S követelt böggve. - Lót nem engedett.
(E szörny-város rút hagyománya meghalt?
Ne hidd! Még ember-bőrben szörnyeket
Láthatsz - s hogy élhetsz még: törvény-marok tart! -
S förtelmes szájjal s hajjal gyermeket.)
Tombolt a felnőtt, sikkant a kölyök -
Kiment Lót s szólt azokkal -, ezalatt
Kinyúlt az angyal s ezt behúzta szépen,
És szólt aztán (jelkép ez és örök):
Maradjon így mind s fogja a falat,
Látván nem látva itt, vakon, sötétben!

AZ EMBER FELEL

Üdv neked, ember! Nemcsak dúlsz te: egyben
Hogy építsz is! Egy úr-övezte börtön
Lengő, száguldó gömbjén, itt e földön
Minden nélkül, s minden bajnak kitetten
Megálltál - árva, gyöngé és meztelen
Szánandó lény: s hogy vad s elem ne törjön,
Érc- s gránittömbű házakat emelsz, s fönn
- Már otthon - szállsz csillag-közi elembe.
Üdv neked! Ki gazoknak s gyilkosoknak
Rendje mellé Shakespeare-t is szült, s a szellem
Száz hősét: Jó s rossz közt még áll a verseny.
Van okunk bízni! S ha dúlnak, visongnak
Még keselyűk, hadak: eddig elértet
Dönthet pár örült? Az Ember felel: nem!

KIVÉTELKÉNT

Az élet egyre csak vadabb,
Nem vetekszem már, hogy milyen, ki,
Csak a jobbra kell törekedni.
Ki él, mind részben szabadabb,
A többi rab.

Kit a kenyérnek kénye fog,
Kit forgat rosszabb kénye itten,
Ki küzd vad háborúi rendben.
Én kegyből, míg nyög annyi sok,
Szabad vagyok.

Bajok közt kit így menekít
Nem-hitt érdem, s mást baja fölvet,
Megáldom bús-némán a földet.
Ki él, betöltve rendjeit,
Mind szenved itt!

INDÍTÓK

*„I inhale great draughts of space,
The east and the west are mine - -”*

(Walt Whitman: Song of the Open Road)

Az indító ott ül a papír előtt
És számot néz, közelit,
S mikor megy már, túhegyen áll az utas,
Helyet új meg új telít,
S amaz int, és megráng s már szeli a gép
Távjait, tereit.

És ott ül száz és száz a papír előtt,
Számokat néz szorgosan,
S tolong a nép, az indító fütyül, int,
Földön és égben rohan
Percenként száz, száz céllal gép és utas,
Robog, száll, aki van.

Nagy pályákon és pöttöm kis helyeken
Áll résen mind itt, amott,
És fütyönt, int, és hány pont, annyi felé,
Zúg fönn s lenn az iram ott,
Ember s ember áll posztján, s kapcsol közelt
Vagy messzi államot.

Csöpp őrhelytől hajszás, hő, nagy termeken,
Távíródrótokon át,
S drót nélkül, hálós reszket láthatlanul,
Posztjain tartja magát,
Tartja posztját a civilizáció,
Az ember, a világ.

Perc-pontos rend és óriás óramű,
 Milliók számok előtt,
 S millió, ki száll más-más tájnak, s az egy
 Pont, mely mindent egybeköt,
 Mint kicsi állomáson zárt helyi rend,
 Egy, a nagy föld fölött.

Ember és ember, száz érdek, cél, vonal,
 Ipar s kereskedelem,
 Ezernyi külön szál, mely mind egybefut,
 S külön még ezer helyen,
 Hol rés bontja, dúlja: egyberántja az
 Egész, akármilyen.

Mert hiszünk egy nagy Egyben, mely mind valóbb,
 S emberben, túl mindenben,
 Ki áll posztján gondosan, mind szerte, hogy
 Ne álljon meg semmi sem,
 Egy ütemben mind, egy tér: a Föld, meg egy
 Faj: az emberi nem.

Kis indítótól ott a papír előtt
 Száz, száz állomásokig,
 Irodán, gyáron át, hol ész, kar feszül,
 Vállalt nagy rendben, amíg
 Élünk, a nagy játszmát tartva, merre csak
 Az ember él, lakik.

Hiszünk az Egyben, zűrökön át, melyek
 Gyakran ellentmondanak
 Lelkesedésnek, hitnek: s hisszük, hogy itt
 Ezek nem önhitt szavak,
 Egy-napos az ember, szédítő, ahol
 Lábai tartanak.

Óh lét-kényszer, tág ölelkezés s közös
 Érdék: főbb, mint szeretet,
 Száz más ellenérzést egybepántoló,
 Egy-vasból szerkesztetett,
 Rajtunk át s bennünk kapcsa: s ezt, lázadó,
 Meg nem rengetheted.

Hiszünk az emberben! ki valóban az,
 Ki száz posztját tartja itt,
 Rendbe rakja mind, amit rombol amaz,
 Rosszait, hiányait,
 Kiben bízva nézem, lét s ember, ezer
 Kanyarod, útjaid.

Sok „világvég” s jajveszékelés között
 Álljon még papíromon
 A hit a roppant Rendben még, mely örök,
 Fejlődés, forradalom,
 Örök posztton őrzik örök indítók, -
 Ezt mondd még itt, dalom.

A rend itt lenn, s ott a roppant járatok,
Mind jön s megy mind pontosan,
Mint az űr-pályán a titkos indítók
Küldik, ha órája van.
Hogy forog minden itt lenn s körül amott,
Forog hatalmasan!

ÁMULTATÓ SZÉP

A TORDAI DIÁK

Óh gyümölcsök szaka, átítatott
Tér és bódék s levegő, mely nehéz
Az ért szagtól: hogy iszom illatod,
Mit belehelni is dús szenvedés!
Hogy int fel, lám, egy említés csupán -
S a vén várost hozza lágy képzelet,
Gyermekkoromból, éh-sovár szakán,
S tudóm dagad s ragad a lehelet.

Óh Torda! Városom, még nem-feledt,
Régi szagok, száz íztől zaklatott
Hő lég, dúlt-dongó láz, önkívület,
Részeg diák, szívtam az illatot.
Szegényen, kincsem a jókedv, mi más,
Ödöngtem, dús-nyugtalanság-zilált,
Mint méz-mámorban dúskáló darázs
Él félörjögve víg-közel-halált.

Óh dinnyék, körték, muskotály-arany
Szilvák, duzzadt szőlők bő garmada,
Csorduló íny! Hány év és év suhan,
S még oly inger von, rég-látott, oda.
Boldog zavar bennem, hogy átseper
- Már szinte nyögök - a vén szag-vihar,
Terek, bódék régi ízeivel:
Tág orral szívom, mint tölt, felkavar.

Óh városom, óh régi iskola,
S egy ősz, boldog-boldogtalan korom,
Lázás, zúrós, füllt napok illata,
Óh futó perc, emlék és alkalom.
Hogy felzaklat egy név, egy villanás!
A vén gyereknek, lám, csak ennyi kell,
Hogy visszajöjjön ama szag-varázs
S ért ősz, tündöklő gyümölcseivel!

ÁMULTATÓ SZÉP

Az ámultató, vad, szép földi utakon
Bámészkodva járj-kelj, éld ki szemed
Mohó éhét. Közel az est nagyon;
Szebb a Nap is, ha int a lemenet.

S ha mégannyit láttad - csüggj sok csudán,
Ámulj. Nézd még e száz, szép jelenést:
Hogy más tájakról visszanézve tán,
Jobban emlékezve szemedbe vésd;

Mondván: ez volt a Föld. Rossz, furcsa, sok,
Megfoghatatlan szép örülete: -
Mert, míg nézed csak, már a perc robog,
S mint álom, olyanná lesz, semmivé.

FEBRUÁR VÉGÉN

Dülöngélve még - lappangó kór előtt,
Míg harcol szervezetem -
Itt járkálok friss tavaszodó előtt,
És suttogok csendesen:
Segíts, vén körtefa, hó- s jég-födte még,
S kit duzzaszt már új erőd,
S vállas-tömb barackfa, jó termő, derék:
Hadd győzzek a baj fölött.

S alma- s körtefák ti, rügybe-indulók,
Robbanó nedv-lendület,
Szökjetek belém mind, víg virgonc folyók,
Folyjátok be eremet;
S ágasbogas bokrok, bűvölni-tudók,
- Mint egyből széttereget
Száz csuda sátrat mind! - legyetek ma jók,
Óvjátok a beteget.

Mert lelkem már gyógyotokhoz fordul itt,
S hozzád, Természet-anyám,
Legyek jól, mint ti; mit látni is vidít,
Ízetek kóstolva, szám;
Bár gőzös-nyers minden még, fák és szelíd
Bokrok, a rossz tél után,
Hogy készültök mind, tudni is lelkesít,
S már kedv ül meg, új s vidám.

Míly letörtség volt még itt nemrég, sivár,
Szemem iszony ülte meg,
S ím másképp suhog a lég, üdítve jár,
S nyögnek halk, fojtott hevek.
Valami megtört: másképp vár mire vár
Már itt minden! Mit vén, rusnya hótömeg!
Lelkem, mint ti fáim, hogy jön a sugár,
Várakozásban remeg.

ÓDON KIS TAVASZI ÉNEK

Óh, hogy felpenderültél,
Hogy múlt a már idült tél,
Mely kedvet ölvé rágott -
S röppent, mint friss diákot
Mostan jött víg szünetje,
S táncolsz, föld bűve, kedve!

Im már, mint szép virágom
Mellre, pompázni, vágom
E tavaszt, így, ahogy van,
S nemcsak víg-víg dalokban:
A szívig-csókra-rántott
Kerek-egész világot!

Így, tág, szép képzeletben
Nyílt lelkem szerterebben,
Míg csak szó, szárny vonulhat,
Fog vígat, nyomorultat.
Kedv közt, vagy sírni látom -
Mindenki most barátom.

Föld hántja téli bőrét,
Nyit a gyönyörű zöld rét;
Mint tél száz gyöngy-folyóban,
Úgy mállj le, rossz, ma rólam, -
Mint arany-pénz, frissen-vert,
Csillants tisztultat - Embert!

Íly nagy, fényes időben
Éljünk mi is örömben,
Nyílt szép napunk magasztald,
Mely munkát ad, víg asztalt;
Élvén - s tartsd ezt szivedben -
Emberül, egyre szebben.

Csillog ífjan a reggel,
S év, mint újulva reng fel,
Szép szavain vigadnunk;
Nosza hát, zúgja ajkunk
Égnek, mely csupa balzsam:
Föl, szívek, föl! Tavasz van!

MÁJUSI ÜDVÖZLET

Még fondor felhők redőzik a május
Szép homlokát? Évszak hatalma győz!
Szederjes-vad-szín ég, tél-visszajárás?
Mély az év már, szűnsz orv fagy, durva gőz.

Ágyúk meg sem hallható robbanása
- Fülöntúli hangokkal - gyűl, fészül
Benn a mélyben, s nesz sem vall támadásra:
S míg eszmélsz, már a táj zöld lángban ül.

Győz az élet, foglal s vágdat előre,
Idétlen, korcs tél, múlt-próbálkozás!
Mely visz embert s időt, örök a törvény:
S ki fényt gyűlölsz, bújj! Nem jön soha más.

Imádlak, új tavasz! Szép rianásod,
Öreg - s új május, „elcsépelt”: s te, csak
Mindig előbb nekem. Láz fog, ha megjössz,
S ha élek: csak hogy még vallhassalak.

Május, bűvös még s minden, ami élet,
Feszülj szívemhez! Mit bánom, mivé
Koptatott a szokvány! Nekem még az vagy,
Ős, szép ünnep, a földé, emberé.

Úgy ünnepelek ma, mint régen, egykor,
Még régi voltodról nem alkuszom.
Mit nekem únt kép, fancsali blázirtság,
Vagy még, ki voltál: hőm, hős tavaszom.

Mit nekem sok ábrándja-hagyta váz-szív,
Stréber, csalódva abban, mire tett;
Én a tavaszra esküdtem, mi jön s jött,
S hiszek még szebb, új ember-életet.

És gyűlölöm mind, mi reménytelenség,
Élet ellen tört tompaszívűség,
Dobogj szívem a Mindennel, a Léttel,
Mint régen, ifjan, mint a régi még!

A nyers, vidám, pozsgás tavaszba nézz - s míg
Mellem gyűl tág, roppant lélegzetem,
Mint kisdíák-számon egykor, ma csengjen,
Új május még, régi üdvözetem.

EMLÉKEZŐ 1919 TAVASZÁRA

A Székely Hadosztályra

Tokaj felé, Tokaj felé, hajh,
Virággal nyílt mind az út;
Idejön még az a vad illat,
És az emlék arra fut.
Virággal volt dús sapka és blúz,
Léptünk, ifjú katonák;
Kemény és ifjú tavasz-illat
S ifjú jókedv: szebb virág!

Azt a harcot véghezvittük, hajh,
Ott, azon a tavaszon,
Látta azt a vérvörös nyár is,
Ami jött, nem múlt azon.
Mint ki csak nagy játékra indul,
Úgy mentünk mi küzdeni,
S ha a vég a sors kegyén is függ -
A bátor harc isteni.

Míg tehattuk, véghezvittük, hajh,
Nem mi buktunk, ugye, nem,
Régi társak, ti, velem ottan,
Nem futottunk percre sem.
Mint rendelték, mentünk mi éppen,
Majd vissza, mint katonák,
Nem verten, de mint kit csel ejtett,
Csapdába nyelt a világ.

Mit időnk ránk rótt, mi álltuk, hajh,
Mentünk, amint szólitott,
Bátor, más életért, és önként,
Róni férfias adót;
Jó rágondolni, fiúk - szerény bár
Múlt tettet nem emleget -,
Mikor erőnk, nagy ifjúi kedvünk
Megzengette az eget!

(1969)

TERMÉS DICSÉRETE

Óh szép fa! Láttalak, míg dúlt, a télben,
Agg testként összement tar gallyaid,
És szántalak így meggyalázva itt,
Amint további, bús sétámra tértem.

Kishitűség! Hogyan jössz, csöpp-baj-érten,
Rossz helyzet eltölt, bátortalanít,
S hogy úgy marad már, súgja balga hit -
S teremő-készség semmi, s munka, érdem.

Hiszed, hogy tán megállt a rend, az élet -
Mely a mozgás? Mert tán nem várt gonoszt nyelsz,
S reményeid így vertek, sanyarúk?

Szép fám! Ím, itt állsz, dús gyümölcsöd érett,
Mondván, mit számít tél, fagy, gond, s a rossz perc -
Termés: a lét, - s nem gond, baj, háborúk!

ZÖLD

Szépek ti, föld-, nap-szaga-teltek,
Be vontok, hívtok, be öleltek,
Mint szerető, hű, drága lelkek,
Nyári kertek!

Mi zöld s föld, mindig úgy szerettem,
Húsét vágytam búsan, veretten,
Zöld, zöld zúgott, lebbent felettem,
Hol születtem.

Kandin, nyelvként kiöltve-dugva,
Bohón-mohón járdára, útra,
Közelét, már ott járva, tudja,
Aki futja.

S városokban, kő- s kő-elemben,
Mint lépsz ott már, hústól ölelten,
Kánikulában zöld ha lebben,
Csak közelben.

S kertek közül zöldek kinyúlnak,
Mint alélót menteni, ujjak, -
Hőben már-már lég-vesztve fúlnak,
S már újulnak.

S mint kirobbant remény a baj közt,
Hogy gyújt ki zöld fagy-marta gally-közt -
Jelként, hogy bírd sorsod, a vad-bőszet,
S azt, s magad: győzd.

Mint új, nagy hitbe bújt letörtség,
Boríts be tág-fa-boltú zöld ég -
Melynek mennye rámtündökölt rég,
Tölts be, tölts még!

És múlt! Csaló, lágy, drága vermek,
Ifjú dühe még régi pernek,
Zöld, zöld! S mik ölve, áldva kelnek,
Óh szerelmek!

GYÖNYÖRŰSZÉP ALMÁK

Gyönyörűszép almák! Mily boldogan hord ez a fa,
Mint nyög a halk szélben és duzzadt húsuk illata
Gyöngéden lebben át a tájon, ahogy nézem itt,
S pufók képpel feszítik a fa lomb-melleit;
Óh kemény, pompás termés és fa! Telt ágaival
Úgy ringatóz büszkén, mint anya, ha fiatal
S még többre dús ígéret: Szinte csattan az
Egészséges héj és márványló fényt sugaraz,
Amint belülről feszítve, dagasztja az ért zamat -
S ha nem volna oly kemény, kirepesztené egy pillanat,

És megtelne a föld lével. Óh nagy, szép varázs,
Elő-szeptember! Boldog, visszatartott csordulás!
Hogy áll magában a telj, mint víg ünnepben itt,
Izmomat feszíti, s örülni, élni lelkesít;
Mint a múlás ellen halk és pompás tüntetés,
Mondván: most a legszebb, későre gyűjtött erő, szinte méz -
És már a lomb színeződhet amott a barna gally
Hegyén, és hullhat a sárga, fonnyadt zsugoraival -
De mi meggyűlt, itt van mind és feszeng, szökell,
Már robbanni kész ért, túltelt gyümölcseivel:
Melyre a bűjtő hó még fény-zománcot lehel,
A záró égésben: s ízelve (hogy nem bírsz ingereivel)
Íze és szaga lankaszt már! Nem is mondhatom el.

HÁZAK, KERTEK

Kert-övű házak, békés otthonok,
Zúgók mély belseje, bélelve zölddel:
Be ellakna itt a költő, szegény,
Kit fojtó utcák búze, zúrje tölt el.
(Ha *itt* is por van: pöffedt autós,
Mely rekkenő szagokba, füstbe fojtja,
Mint elvágat, - de megmaradt a zöld,
Kert-mély sűrű, borzongató kalandja.)

Honnan csak menve, bekukkantva is,
Méz csap meg, mint hívogató követség:
Rózsa s jácint s alul gőz-övű föld
Szél-tárta lomb közt, mintegy szólva: tessék!
Mennék én, mennék, köszönöm a szót,
Egyelőre csak lélek-vitte szemmel,
S csillagig járó lábával a vágy,
Mely, míg intsz, az Orionig lebeg föl.

De, mint azt nem, épp úgy nem érlek itt,
Mély, dús boldogságukba bűvó kertek,
Harmat-ittas belsővel, hol a föld
Nem száradt s bódító párák lebegnek.
Édes, bő terhétől illata rogy,
Sok telt virág ott hempereg a földön,
Hogy lépek s nézek a fojtó uton
S tudóm képzelt-gazdagra szíva töltöm.

Míg itt járok, a zöld övben s a hó
S por lep, dörgő gépeknek durva szennye -
S lesek be, dús-rejtek kerti világ,
Mint tiltó rácsú, vágy-rajzolta mennyre:
Melynek - óh képzelt dőzs - halk gyönyörén
Belsőm csöppet csüggve: már szomjat oldok!
Így lesz kedves - s csak képzelt-örömmön
A szép álmok szegény bolondja boldog!

ÉRZÉKEK DICSÉRETE

Ha kávé sok, kiönteti velem,
Ha forró, rajta van, hogy megfuvom,
Résen áll, ha környez veszedelem,
Őrizöm ő, vezérlő oltalom.
Nem is tudom: ő hány s ki? (S ki vagyok
Én, ki ezt észlelem s azt, és mivel?)
Magamból minden részt sorolhatok,
Taglalja elmém: s hány hiányra lel!
Hogy nála kezdjem: itt a fürge ész,
Melynek tett-köre egy birodalom,
Alkot, bírál, jelent, jövőt idéz
S múltat, mely perc, vagy száz élmény-halom;
Roppant varázs ő, mely áthatva forr
Mindenemen, szív rezzen, ín s ideg,
Ha int; s magán túl még ott is, mikor
Már nincs: kényén távol jövő remeg.

(Sőt, már ha nincs, még főbb!) Csoda, s csak *egy*,
- Mint a többi közt kapcsol - végtelen
Szál-láncok bonyodalma, kusza vegy,
Át- s átszövő, s mind s mindenhol jelen.
Kar, láb, szem, íny s orr, mint kész, perc alatt,
Ha villám-lob-gyors parancsa üzen, -
Óhaj csak, s még tán ki sem gondolod,
S mint riadóráng mind hirtelen.

S a száj is résen, s mint megvert kolomp,
S hogy kész legyen mind, szókkal jelet üt: -
(Hogy mondjam? Nekem is, lám, furcsa gond,
Te: én - kimondani, mi vagy, együtt!)
Őrszellem, résen mind s külön-külön; -
Ki szót szánsz annyi mindenre, hitet:
Ünnepeld (kiken függ jó, lét, öröm),
Ember, elméd s hű érzékeidet.

Óh, pillanat sem, hogy az útra lépsz,
S már áll posztján láb, kéz s a friss szem is,
Teljes együttlét, védni-óvni kész,
Szag, ízlelés. Falsz: tán pompás az íz -
S már ökrend vissza: s mi jó volt imént,
Ellenkezőre fordul hirtelen,
Őrző belsődben, gyomrod mérgeként,
Mint pokol étke, gyilok, förtelem!

ESTE, BUDAPEST

Város te, melyet százszor is bejártam,
Fönnről nézve: hogy nyúlsz, szikrázol ott!
Mint óriás kép, utcáidba zártan
Minden zúgban múltam ábrázolod.

Láttam szülőföldem; már idegen volt,
Erdőim jártam, a kedveseket;
Száz régi hely, éreztem, már nekem holt,
Hűtlenség-érzés vert bennem sebet.

S fájt: én hát otthon nem vagyok sehol sem?
Te, hová lábam onnan elfutott,
Város, te rögzítsz már megannyi versben
S utcákban, hol ezer nyomom van ott;

Attól, hogy békült dúlt katona-sorsom,
Értő-szem látta első versemig -
S mint rög vándort, köt már költői voltom.
Hol írok: lábam ott gyökerezik.

Így lettél nekem új második otthon,
S lett budapesti az erdők fia,
S (új s új verssel) jött még mi kössön: asszony -
S az élet: s hol az van, ott a haza.

A többi álom már, múlt, kedves emlék,
Idővel és munkánkkal rögződünk;
Bár int szülőhelyünk, még drága nemrég,
De művünk anyja mélyebb hon nekünk.

Megszokás csendben lelkünket beszövi,
S alkalom annyi, minden napra más,
Hiányzó otthonért az űrt betölti
És sápad a múlt, kopik a varázs.

Gyermekkorunk így lesz szíkh, halovány föld,
Első tápját még őrzi lelkem itt,
De - mitől még zöld-nyers-csírám ruhát ölt -
Város: a nap vagy, mely kiteljesít.

S ha nem friss, első anyacsókkal áldtál,
Mint mikor újan nyílik ránk az ég -
Hogy meg ne álljak nyers alaktalannál,
Tartalmat szült rend, szükségszerűség.

Minden zúghoz itt már egy vers fűződik,
Minden sarkon emlék játszik velem!
Óh, ott lenn Budapest! Halk fények őrzik.
Mim nyugszik benne már! Töméntelen!

BÚVÖS NYOMOKON

Ember, ki itt lépsz s valaha becsülted
A tiszta, hű betűt, s ki rótt: - itt
Járt annyi évig, s írta sorait
A korcs zajtól s por-hullámtól körülvelt,

A költő, míg ezt nézte itt, e földet,
De más, szebb ülte lelke mélyeit:
Hellasz földje, mely örökre virít -
S köszöntött száz, még nemrég ott öleltet.

Hamzsabégi út s a vasút között itt
Feszült agya, mint a nagyot, a többi
Idézte, mélyen bújva benn a versben.

Nagy Alexandrost látta, mint felé int -
Vagy mélyén, a nyomorú zajverést mint
Tengert hallva, Nausikára lesben.

VISSZATÉRÉS

Néha - képzelem - mintha már nem élnék,
De valahogy még itt szállnék körül,
Bámulva, mint míg tartott életem még,
Fönn s még itt, oly közel s idegenül.

Hol nap s nap jártam: már mint furcsa vendég,
Meghatva nézek, lábam ing, röpül;
Ím ez s ez; oly jó látni, mintha lennék -
Itt még - s oly messze. Szemem könnyben ül.

Igen; e szürke utcákban, terekben
Pergett élet-játékom. Mit szerettem
És gyűlöltem: ez volt keretje, itt.

Áldja meg Isten. E közt, kicsi boltot
S kiktől sors embert messzebb sose hordott -
S még sose láttam mint ily közelit.

A NAGY SZÍNJÁTÉK

Váltott függönyként rebben nappal, éjjel;
Egyik: a fényes Nappal díszletül,
Másik: a lány, szép Hold igézetével -
Közben a nagy játék villog, repül.

A tartam: az idő; színtér: a nagy Föld,
Nézők: ámult-kábán, mi emberek,
Ki bírja a vad táncot s még ki nem dőlt, -
S a játék vad csodája csak szerep.

E szörny-színen, hol nemcsak néző vagy, nem,
De játszó, mint a bűz Rend élni ránt;
Rágnod kell egy - tán nem vállalt - szerepben,
Sőt, könnyen már minden más iránt;

Megszálltja sokszor; érte fűt örök per,
S üzője, ki mást mond, vall valamit
- Más szerepben - s oszt s áll halált nem egyszer,
Boldog, szent téboly gyújtva már: a hit.

A játékban, melyet senki se ért, mert
Szövege nincs is, „sugallat” csupán,
Mint mondják, s szerző: egy roppant Nem-Ismert, -
S ég s föld táncol, s minden, mi van, szaván.

Szaván: mely hallatlan, s nem érti meg, csak
Kinek szól (szótlán szava célba vág!) -
S titkos sugalmán a dolgok forognak,
Lendül a Minden, leng s pörg a világ.

Az űrben, térben gömb-csillagok égő
Körtánca, a padlótlán ég-teren;
Táncosok: s színpad maguk is, s ígésző
S nyüzsgő táncban őrzöng a végtelen.

Az Egy-rejtélyre, lázban s csuda-rendben,
Roppant csillagtól a kis emberig
Táncolunk, élünk, beszélünk, miközben
Ütemben jár szív, ér, fogy és telik.

A képtelen, a már ijesztő Minden
Csatájában, sötét és fény elegy
Váltása közt, feszülve s néma csendben,
Míg, új s új színként, a Nap jön s lemegy.

Irtózat, nyugodt, nagy, büszke törvény
Szerint jön Nap s Hold, s váltva elvonul,
Mint függöny, percig: s mint új zene rendjén,
Kezdődik - s újra - szakadatlanul.

TÁVLAT

Az emberek a Holdra mennek;
Látom a Napot: épp ilyen
Gömb, s úgy tűnik a végtelennek
Úr-mérhetetleneiben.

Nagy és kisebb gömbök forognak,
(Nézem egy föld-hullám mögül)
Mint hű nyájak, összeszokottak,
Mind-mind egy pont körül kerül.

A kis Hold itt, s a Nap, - s mi messzebb,
Mely csillag-fény-tűvé szűkül;
Mi tartja össze, az a szent eb?
A pásztor a dal-hangban ül.

Nézem a Holdat, a Napot, s mely
Távol már mint pont jelenik. -
Egek csillag-kolompja, zengj el
Örök-dal-szomjú szívemig!

SZÉP ŐSZ

Be gyönyörűen
Ragyog az ősz!
Mint egy ápolat, szép, nem-szenvedő beteg
Szór mosolyt
Boldog félálomban, míg búcsút rebeg
És csak a jóra gondol, ami volt,
Hálásan, a szép lankadó,
S nem gondol a mord
Világra, s hogy messze sötét az égi bolt
A füsttől, hogy mennyi a gyász, ború -
Csak arra gondolj hogy gyönyörű volt
Az élet, az év,
S hogy boldogan,
Betelten meghalni jó,
És mosolyog, mint fogyva hűl
- Szemén ökörnyal-szemfedő,
Aranyszál, aranyszem, minden arany
Körül -
És Ő áld mindent, e nem
Szenvedő,
S az ember úgy jár, mint egy álomban, csendesen,
És örül:
Mint egy álomban, úgy jár az ember, egyedül -
S a gonoszság őrző, a gaz-mámorú,
És áll még neki a bál -
Mint gázol a holt tetemeken,
Autón, légből s a tengereken,
Ujjongva, kurjongva, vágatva száll
A háború -
És minden percben könny, kín és halál.
Óh megállítani
Hol az a valami,
Vagy valaki!
Fékét már erre Isten nem veti,
Sem emberi.
Mert elvesztek mind a gyűlölködésben;
Nem segít itt
A földön ember - és nem segít
Valamily Isten az égben.
Csak a természet hozza örömeit,
Édes tavasz virággal telít,

És ős rakodva gyümölcseit,
És bársonyos napja szelíd, szelíd:
Hadd éljen az ember, e fene itt.
És búcsúzik mámorosan és ártatlanul,
Ő csak terem, és tőle senki se hull,
S az ember csak vadul, egyre vadul.
Átok ül rajta, nem szabadul.
Válságok rázzák, tébolyok,
Miközben - óh, vén, szokott dolog -
Az élet áld, szül s csak mosolyog.

KIRÁNDULÁSOK UTÁN

Gyorsan lepergő, víg kiránduláson
Címeket váltunk, hogy mi volt, ne vászon,
Búcsúkat mondván, gyors, kapcsolt kezekkel,
Együtt s ott élve még a kedvesekkel,
Mint sok szép perc még visszatérve rebben,
Bút, bajt felejtő, víg nyári szünetben.

Ilyen az ember! Sandán fogadottak
Így lesznek lassan meghitt megszokottak.
Alkalom fűz, perc, gyorsan köt a lélek,
Mód kell rá csak: s testvérek mind, kik élnek.
Ellenként jöttünk - s bús szívvel megyünk el,
Mindig búcsúzó szegény életünkkel.

TÁVOLI TERV

Hollók, varjak - mint sziporkák,
Hogy a nyár leégett,
S most a szelek szertehordják -
Vagy sötét hír végett:

Gomolyognak a magasban,
Mint fenyegetőzve:
Jósok, tudom én, mi hogy van -
Megyünk a mély őszbe;

És azon túl még a tél jó,
Ölt az ég vad árnyat,
Havaz nagy fekete felhő:
Tudom, jós-madárhad.

Tudom, és még többet is tán,
S nem reszketek én, nem,
S hogy s mint lesz, tudja az is tán,
Aki adta élnem.

Mit évődnék s mit szorongnék,
Míg sors adja, élek -
S ha rosszabbal áld e sors még:
Mondják: él a lélek.

Így: mi leszek még, ki tudja,
Hogy nem múlok, érzem.
Úgy megyek, mint ki kalandra,
Új kalandra készen.

Hát holló, varjú vagy ölyű
Nekem már gomolyghat,
Csak jósoljon, ami szörnyű,
Zimankó, haddelhadd.

Én csak végzem itt a dolgom,
Más okos ahogy tesz,
Mi bánt, már mosolygva hordom,
Lesz minden, ahogy lesz.

Száz keserves gond, veszettség,
Fütyülök rá most már, -
Mit tehettem s mit tehetnék?
Itt már mi se használ.

Bolond, kit ily izgalom hajt!
Már így van, belátom. -
Ha meghalok, folytatom majd,
Valamely világon.

BÚCSÚZÁSOK

Hidegség üt meg, mindig ugyanegy:
Válás gyors sebe lep -
S minden eggyel, ki tőlünk tovamegy,
Valami közelebb.

Óh, úgy lenni, együtt! S úgy menve - mint
Itt rosszon át s a jón -,
Úgy menni, ha a Vég búcsúra int,
Együtt a Nagy Hajón!

KEDVES HALOTTRA

Lelkek, kik egymáson csüggve-csüggnek -
Be szomorú,
Élve vagy halva be szomorú
Egymást elhagyni! Óh, az élet nem ünnep,
Bús háború!

Mint egymás tápja, két árva lélek
Csügg éhesen,
Egymáson, féltve éhesen -
S hogy tudná, mi jön, azokból, akik élnek,
Nincs senki sem.

A világ partján itt állva, mérünk
Vad habokat,
Halált-forgató vad habokat, -
S pillantsz: s ki jónk volt, mint en-drága vérünk,
Perc elragad!

TÉL ELŐTT

Óh, mily nagy megtérés! A részeg
Dózs mily csömörré vált! A kertek
Testükről minden díszet leverték,
Vezeklés képe, merre nézek,

S bő dínom-dánom, víg nyelések
Után, mint böjtnek, lelki pernek,
S kit ön-ostor szíjjai vernek,
Csattogása bőséges lomb-esésnek.

S már rémít is, ahogy dúl, oly vad
E láz, s mint csontig, ízig olvad,
Közén már átlátszó, üvegként.

Kár érted, Szép! Egy kurta nyárért
Íly vezeklés! Ilyet ki rádmért,
Gyülölök én zord tant, rideg ténnyt!

DALOCSKA

Mi volt szép: néha visszajön,
Bekopog, mint félős öröm:
Szabad? Szabad?
Az erdők már mind vetkezőn,
Ökörnyál úszik a mezőn.
Jöjj, kedves, ne kérdezz sokat.

S a kedves vándor int, köszön,
De már nyomán levél-özön
Szakad, szakad -
És a szív felnyög kérdezőn:
Nézd, halál setteng a mezőn,
Most ki vigad, most ki vigad?

Szív: jöjjön, ha jönnie kell,
S fő, mosolyogva menni el:
Ne hagyd magad!
Öröm-madár, kedves madár,
Érte ne sírj - s ha visszajár,
Meg ne tagadd, meg ne tagadd.

MÉLTÓ EMLÉK

Óh óriás koporsó, Badacsony-hegy!
Mint nézlek messziről, úgy tűnsz nekem,
Minthogyha száz, száz lány-tompán lesújtó
(De élet-óvó) szeszedtől agyonvert
Víg boldogultnak készült volna jelkép,
Egy roppant ravatallal: míg a „holtak”
Kurjongva isszák a rőt s vörhenyes-zöld
Átlátszó kristályt és elmeűdött-víg
Önkívületben táncolnak a tágas
Koporsón: mit telt pohár közt rogyottak
Tiszteletére szánt minden időknek
Részegje! Büszke emlék! Te, egyetlen,
Víg mauzóleum! Szökj hát az égnek -
Mint iszonyú bárkához is hasonlón,
Roppant, vas-színű, gigászi bazaltok
Oszlop-csavarjával megtűzve állsz itt!
Hétszer-tömör bérce! Érdekes halandók
Emlék-örzői mellett így emelten -
Jelezve, hogy nemcsak szeszes poéták
Lenge-ledér rimében emelődhet
Mámorra méltón emlék-monumentum.
Méltóbb emlékmű vagy te, Badacsony,
Mint holmi horatiusi s adys vers,
S min csak átnéz a tökjózan bíráló:
De magával a földdel egyidős hegy
Rettentő rengése csak, mely megingat!
Bazaltba írt rím! Hogy vaksi, tudákos
Rajtad fejét bezúzza, hogyha „nem lát”,
Mint szokta egy s más. S emlékeztető -
Ha itt megy el, fejét göggel emelje,
A szent szesztestvéri jelképre nézve,
Mielőtt összerogy büszkén a részeg!
Óh híres! Hadd köszönjek most én is rád,
Itt bukdosván Szigliget vadregényes
Buckái között, mint rázkódó elmém
Az „Országutak énekei” versem
Idézi, mit kerek tíz éve írtam -
Ballagtomban, hegyedről, Badacsony;
Útravalóm kortyolgatva, miközben

Kulacsomban, meg-megemelve itt-ott,
Csengetett a hegy lelke. Hadd köszöntlek
A vár mellett itt, elgondolva mélán,
Milyen méltóbb emlékművel dicsérnek
E világgal-egyidejű borisszák
Téged, mint mellyel a történelem
Tiszteli rendjét! Száz marcona hős
Vagy cselen kotló nagy politikus-mű
Hiú voltát csak rom mutatja itt -
Míg fönn dicséri Badacsonynak orma,
Szirtjéről intve, mely romolhatatlan,
A békén termő boldog kortyait.

(Szigliget)

A SZIGLIGETI VÁRBAN

Miután hatósági rendeletre
Tilos a várfalakra menni /így!/,
Maradok hát tisztelt távolra itt
A vártól, amelyet - mint az írás mond -
Kinizsi úr is birtokolt. Hogy van, hogyan nincs,
Én hát, mint mondtam, már távol merengek
Innen: s fönről mit is látnék? Talán
Az ilyen s amolyan nevű falucska
Felé, a (csonka, vén falakra mankón
Támaszkodó régesrég levitézlett
Hösként rokkant) vár felől napnyugat
Íránt hátráló ifjúságomat.
Nézhetném: az már messze, túl eme
Rámeni tilos várfalon - s azon túl,
Az ördög tudja, merre, hol a szokvány
Szerint rossz vagy kevésbé rossz rímekben
Meggyászolt ifjúságok tűnnek: hogyha már
Említett ifjúság ennyi meg ennyi
Szolgálat végén (már kinek ameddig
Tart ez a szolgálat) megkapja már
Az obsitot. Magam nem is tudom,
Kaptam-e ilyet; vagy tán az enyim
Írás nélkül ment el, miként az évszám
Mutatná szigorún, de csak a naptár
Szerint: - mivel különben az enyém még
E tájon jár-kél, törvénytelenül,
Nem véve tudomást - naptár szerint -,
Hogy is állunk evvel. Mert nyugtalan,
Már nem is illő módon rikító
Dolgok izgágáskodnak bennem: mint ki most
Kezd, vonz e szép és nyomorult világ.
Hát így vagyunk, így: miközben ülök

Az ősz várfal mellett, hónom alatt
Az épp elugrásra - (rég) készülő
S tartó s tartott ifjúsággal (kivéve
Ha újságba nézek, mert akkor elhagy
Az élni-kedv). Hát nézem a falat,
Melyre *rámeni* tilos (ahogy int, a
Hatóság) és nézek a semmibe,
Mely csöndben elnyel mindent: ámde tartja
Még vártáját, lám, a - naptár szerint -
Kisemmizésre ítélt ifjúság.
Óh ifjúság s óh naptár! Már ez így van,
S nyilván hiába, hogy te is unod már
Magad e poszton (s tedd kezed szívemre):
Nem jó itt nálam, hol érte becsülnek,
S mint vele-vénült hű vitézen csügg egy
Nem csalva, s szándéktalanul kihúzott
Bolondos és kései ifjúság? -
S melynek *évek* szerint így vége volna?
Vége? S vajjon minek is? Hogy dühöm hűl
Dolgaidon, drágalátos világ?
(Bár jó és rossz, keverve: ez az élet.)
Vagy, hogy mind kevesebb, miért rajongok?
Úgy van: de mely köt, az *való* öröm már,
Asszú s nem oldott, tiszta szín-arany
Méz-maradék: s (mi legjobb, becsesebb
S bár óvnád is) másokra is sugárzó
Derű. Mert, mint ki illattal teli
Kelyhet hordoz, olyan áldás a nyájas
Ember a világban. S hogy így legyen,
A lélek dolga, mely legfőbb erő
(Hogy már erről is szólj, a sok között),
S mely egyedül tartós benned: ha már nem
Mászod is meg a csúcsos hegyet,
A tiltott várfallal a tetején,
Melyre tíz éve csak úgy felszaladtál
(S hogy már nem tennéd: csak azért teszed
Nyilván, hogy közben „megnőtt az eszed”,
Mely felnőttél is eltűnhet koronként,
Sőt, néha kell). Óh nagy, szép a világ,
Akármilyen: s kedvére él a bátor
S méltó törvénynek felelős; így, a szabályt
Hűn teljesen tisztelve mondom: Ülj csak
A fal alatt csöndben. De, hogyha arra
Felmeni tilos (így!) - azt mondom én még,
Ne mássz fel, ne: de messze magasan
(- Korlátolt tiltások s száz buta korlát! -)
Az így tilos falat bátran *ugord* át!

BALLAG A TAPOLCA...

Ballag a Tapolca, nem látni, hogy folyik,
Nem a nagy tengerig, csak a Balatonig,
Onnan gőzzé mállik, égre bodorodik,
Mint nagy tengert érne, előbb égben lakik.

Mint az egyszerű sors tölti kis partjait,
Születés s a vég közt arasznyi ha van itt,
Pólya-öleléstől koporsó nyíltáig,
Előbb fenn az égben, mint miről álmodik. -

Messze a habon túl él a meseleány,
Aranyból a szeme, arany fény a haján,
Egy kertben, hol ezüst szép madár énekel.
Hallgatnám, de oda sohasem érek el.

(Szigliget)

SZÓLÓ ÉS TEMETŐ

Az isten víg patákkal peng a sírokon:
Bacchus és Hadés. A szőlők birokban
A temetővel. Itt s amott szorongva,
Az árként tóduló tőkék között
Egy-egy sírkő (mint útbanálló holmi
Tolakvó már) a szőlőt visszaűzni
Igyekszik: míg rá zöld szőlő-bozont
Csap le, bolyhos husánggal. Míly szívós harc,
Mely itt folyik! Míg a halál *eminnen*
Zsákmánya hadját egyre még zsúfolná
A szűk, kimért földbe, s toppot se tágit,
Görcsös birokban küzd, feszül: *amonnan*,
Száz-száz hullámban - mint ostromra hajtott,
Rögről rögre, lábbal, konok könyökkel,
Szívós daccal, mindig előbbre ugró
Hódító, friss sereg - nyomul előre
A szőlőtábor! Szűkül, szinte nyög már
A sír-világ: s fejfát, félig benyelt sírt
Ízről-ízre, zöld lánggal, mit nem olthatsz,
Ujjongó, vad, lobogó lombba gyűrve,
Ím, úr már a szőlő a temetőn -
Holtak halk halmain a víg, nagy élet.
Nézem a harcot: és csöndben fülelve,
Még hallom is az isten dobogását,
Amint népét buzgón előbbre hajtva,
Vad tirzusát csapkodja ittasan,
S bacchusi tűzzel harsog: Még! Tovább!
Hej, diadalmas nép, ős, büszke tábor!
Szállj itt meg mindent! Verd, zavar, ki itt,

A termő, jó földben rothadva fekszik!
Öntsd mélybe láng-sistergő szőlő-nedvét:
Egyetlen lobbal lobbanjon a rög.
Élet-varázstól szökjön mind, ki lent van,
S földhöz csapván keresztfát, sírkövet,
Tűzzön szőlőlevelet homlokára:
Meddő halálra az élet jelét!
Kapjon az új termésbe a szürettel,
S míg víg puskák dörögnek a hegyen,
Táncoljon a halott mind! Evoé!
„Betelt az írás, megjelent az isten”
- Szól most egy új hang nyelve az üvegből: -
„Ott áll még a kapun: Feltámadunk!
Elmult, mi volt már, itt a víg világvég,
Bacchus urunk tart végítéletet!
Ítélete: szőlő legyen a hegy mind,
És minden sír helyén egy tőke álljon
- Győző-jel: - s már pokolba senki sem jut,
Elég neki, ki egy halált kiállt,
(Ijesztésül, mindeme büntetésként) -
S most új s víg népével imhol köszöntsd a
Víg istent: ki legyőzte a halált.”

(Szigliget)

ÖREGEK A PADON

Pihenjete, vén fiúk!
Érdemelt pihenőt
Szunnyadni, ad kicsi zúg
És pad, este előtt.
Voltak harcok, vad hiúk,
Víttek dacot, erőt,
És már a nyár messze zúg,
A levél színe rőt.

Ami volt, már messze megy,
Ints felé vidosan!
Ne fogja szív, semmi kegy,
Ami van, elsuhan.
De ha messze, ne epedj,
Ülj békén, rangosan,
Ha mi megy, hát tovamegy,
Van legalább, mi van.

Ha más nem, egy rőt levél,
Ennyi, ha nincs egyéb,
Élni a sok közt, ki él
S ép kedve, szíve ép.

Egy rőt levél, rőt arany,
Szemnek friss tarkaság.
Tűzd föl! Legyen víg, ha van,
E szép, bolond világ.

ÚTBAN

Üdv, technika! /Vagy hogy nevezzem, egy
Szóval, melyben minden benne?/ Ezer
Kézként termő gép; vagy, emelni: hegy-
Szaggatók legendás szörnyeivel

Versengő; és számokban száz tudós
Hadat gúnnyal felülmúlt fém-csodák;
De mitől még leginkább mámoros
Szívünk: e föld-törpítő gyorsaság.

Budapest, Ferihegy, négy óra; és már
Hat órakor esti tündöklést tár
London. Szemed alig - és épp, mert látva - hisz.

Oh Kapitány s Hajó! Jóban s kudarcon
Vigyen utunk s csak /míg szív bírja/ tartson
Új s új csodák közt még, amerre visz.

(London-Budapest között)

ZSARNOKOK

A Véres Tornyon túl, amott a négyszög,
Hol Boleyn Anna fénye porba hullt,
Virágfejével. Dúlt a szuverén Dög,
S a többi mind ott halt, a nyomorult,

Kit szájalmas pompára, röpke létre
A jogar és cím megvesztegetett,
S a Hüllő-szem büvölt. Mig teste mérge,
Csuf kór dühén pusztult a Rettegett.

De ért az új világ, Cromwell világa,
És rothadt kényre, szörnyü koronákra
Törvényt vetett majd, mely győzött, a nép:

S veszett Károly - rém-Henrik zsarnok útján -,
Mert átok a nagy hatalom a hitvány
Embernek. Szörny már - s még egyet se lép!

(London, Tower)

SHAKESPEARE SÍRJÁNÁL

Most már nyughat. Átká s kőverme őrzi
Illethetlen csontját. Hang félve torpan
Mélyről áradt csendben, mint csuda falban,
Márvány-álmú magányát még tetőzni;

Most már alhat. Dacosan, mint ki sértve
S úzve keres nyugvást, hogy még ízét sem
Érjék, bujt e kövekbe. Jó, baj érte?
E hétszeres csend, min még csügg e létben.

Királynők, kis hisztérikák s a tarka és vad
Tánc s földi istenek pompái, vérpad
Gőzéből, rossz társak és intrikák

Elől itt bújt meg. Közönnyel, műveknek
Sorát hagyván. (Mint az Isten pihent meg -
Álma fölött a teremtet világ.)

(Stratford upon Avon)

AZ AVON PARTJÁN

Szelíd folyó! Lágy, halk, telt csobbanásod,
(Mint dús kortyán, élv közt, cuppog a boldog),
S gömbölyded hullám hord nyúlt fűz-palástot, -
Óh kép, mit bent majd, érzem, egyre hordok!

És sárga út a parton, szinte már kék -
Oly hars fűvel, hogy nézve majdnem éget;
Óh dugnám bele arcom, ott fürödnek;
Őrzöm is majd e mély smaragdu kéket;

Idáig képzelődve, bárha messze,
Mindenen át belemosdva e percbe,
Hány drága-bűvü alkalmat ragadnék!

Óh, itt sétált Shakespeare! Révületében
Tán a Vihar-t írva, mormolva éppen.
Kép, mint is nézzelek, hogy tarts, maradj még!

(Stratford upon Avon)

ÍTÉLET

A VILLÁM

Váratlan s iszonyún jött a csapás
S én elzuhantam meredeken,
Mint villámtól ütve, s jég-izzadás
Ült rám és reszketett minden izem;

S a szédület örvényében kavart,
Pörögtem veszve, gyámoltalanul;
Vitt az erőmön túli hatalom -
S a bűnt kerestem, mely rámvert vadul.

Mert elejtett nagyon most ama kéz,
Mely tartott eddig, tudtam, biztosan -
S hogy rá nem lehet számítani már:
Elestem, mint ki nyílt térről zuhan.

Elestem fényes térben, dél szakán,
Mint Saul, Istenre-vak, nyomorult;
S ott a napban elvesztettem magam,
És elbízott voltomra éj borult.

S tapogattam, kerestem bűnömet,
Hogy kéz rántott, elesni, fény delén;
S most döbbenve, nyomorún szenvedek,
Ki azt hittem, már megbűnhődtem én.

Mert, jaj, irigység, elbizakodás
Szó még be, szín-szöveten vak fonál, -
Óh, a villámra is méltók vagyunk,
Tudom, tudom, sok rossz előttem áll.

Hogy karom marjult és rettenetes
Ütés csapott, már tűrve hordom itt.
Szeretnék tiszta lenni s nem dohadt,
Gyarló, mert lám, a Mérleg elveszít.

Világos nappal, ég és föld között
Ottan függ ím: intés és rettenet.
Összébb huzódj! Önvád, jó, fegyelem, -
Hit még s remény, ne hagyj el engemet.

VÁLTOZÁSOK

Most így fest; tán perc múlva más:
Sohasem lehetsz biztos, nyugodt;
Mi ma van,
Siker, öröm, egészség, kedves dolgok megszokott

Rendje: bizonytalan,
Állandó csak a változás
A földön. Mész az utcán büszkén, erősként,
Szemed, karod üteme
Boldog; rugalmas vagy és víg -
S egy lépés, egy mozdulás: s lábad ficamos pillanat
Rántja alólad s tested hosszant, vállad kisiklik,
S rettensz rogyva: mi történt?
Fájdalom ül meg és döbbenet,
Hogy lám, kipécézett a végzet!
Ki jártál, fönn hordva főd
- Az ember későn tanul! -
Gyötrödsz a bajban,
Melyről nem álmodtál előbb -
S mely tündöklő mennyből esett mennykő gyanánt
Reádszakadt
Váratlanul.
Mert sohasem tudjuk, mi jön.
Veszélyes az élet, és ki nem számítható
Esélyeiben.
Hiú a szerencse és az öröm,
Legtermészetesebb a rettegés,
Hogy mikor jön egy rossz valamiképp,
Mint aki nem tudja soha, mi várja
Egy pillanatról pillanatra.
Csak mész az utcán és elesel;
Elgázol szörnyű gép,
Fejedre kő esik szél-ingatott
Házzól, szíven sújt gyors izgalom,
Vagy rádront valaki: miért, nem tudod.
Mert minden jó perced szerencse és irgalom,
Veszélyes az élet, és mi jöhet,
Kiszámítani ki tudja?
Kit most rendített meg keservesen a rém,
Mondom most ezt felkötött karral én,
S ki, hogy nem lett még nagyobb a rossz,
Háladatos
A mérhetetlen sorsnak: ki emel és eltapos,
Mert jól vagy, vagy rosszul: ne hidd,
Hogy így marad.
A rosszból tán jóra segít,
De a jóban légy bizonytalan,
Mert minden hirtelen változhat itt,
Ami van.
Tanulság,
Óh keserű gyümölcs!
Így lettem én, íme, bölcs,
Az elébbi gondtalan,
És óvás zúdul rád ajkam rekeszén:

Mint a mennykőcsapás,
Jöhet a változás
Buta-gyorsan!
Komolytalanul élünk és könnyedén!
S egy perc: csak jön s lecsap
Az iszonyat -
És már véresen és rettenve hanyatt
Fekszel a porban.

PERIRAT

Adsz az embernek szörnyű élményt,
S nyög: Mit sértett, miféle törvényt?

Megtiportan, iszonyatomban
Kérlek, beszélj világosabban.

Mi az, hogy így rámjössz, óvatlan,
Számadásra nem számítottan?

Sok gyarló dolgot elkövettem,
Sajnálom sokszor, hogy születtem.

De bocsáss meg, Uram, ha túlzok -
Így, nem kikérdve esni, túl sok.

Épp most nem tudom, mit csináltam,
S megnyugodnál így egy halálban?

Íly váratlanul gáncsvetetten,
Át sem villantva, mit - s ha - tettem.

S olyan, ha tettem is (mit is? hol?) -
Mint aki valakit legyilkol.

S járna egy perc tán, bűn ha éget,
Magunkbaszállás módja végett!

Íly sietőn-mohón ha végzel,
Mit érsz, bíró, a büntetéssel?

Nem intve mást így, dugva hulltan:
Öncélún ítélsz, nyomorultan.

AZ IGAZI VESZTESÉG

Külső bajon van mód könnyíteni, még van,
S belülről, ha szorong a szervezet;
S ha ott nyögsz már-már a végszakadékban,
Erőd s jó gyógy nyújthat mentő kezet;

Hát még - s mi tartó, legfőbb menedék, tan -
Ha egy hit hord, szilárd, nagy elv vezet!
Halálból is ránthat, már félaléltn:
Tudat, biztonság itt, amíg hiszed.
Így átkos a tekintély és a példa,
Ki így nyomon magasba jut s a léha
Hatalmi kény fűti csak s élvezet!
Mi egyetlen javunk: az élet itten,
S hogy méltón élj és halj: a hit a minden -
S ezt veszve, minden, minden elveszett.

PORBAN

Nézd a hajdani utak vándorát,
Már nem is ember az;
Fekszik egy sutban kínnal s pörg ide-oda át,
Mászik, mint egy csimasz.
Ide juttatta az elbizakodás -
Sorsa az ördögé,
Ki fényes délben hullt le; semmi más
Nincs oly sors, mint az övé.
Azért barátom, mind, mind, szánd csak ügyem
(Ha tudod), bár nem érdemes.
Megverte Isten, mert nem volt büntelen,
Nagylelkű és nemes.
Hát hagyjátok csak, másszon ágytól falig,
Sok gyarló szenvedély
Lakott benne - s tán alig méltó, hogy él,
Hogy egy sort írhat, alig.
S ha ír, az legyen a megalázkodás,
A vert, későn ébredteké,
Mert bizony szomorú sors, mint semmi más,
Ilyen bizony az övé.
Óh, nagy lendület valamilyen jó iránt!
Akart sok igazit,
S még szép, ha kiment a romokból, kiránt
Holmit: kit en-maga romja lapít.
S most zúghat marjult taggal, sebesen,
Rücskösült lelke rétegeit
Vájhatja, mint Jób a szemeten,
Bűnt réteg-bűnre mint cserepesen fészít.

S csak arra jó a lélek, hogy hántsd mind alább,
Utolsóig, váz-alapig,
Mert hajh, az embernek árt a világ,
Benne elmocskosodik.

Hogy élj: rontsz, érvényesítéd magad,
A vágy lucsokban öblöget,
Mint szurokban, a rossz úgy rádragad.
Most hántsd hát belsőd (s hol már képzelt csak), bőrödet.

Ha elfuthatnál magadtól! S hova?
Vetköznöd a lehetetlenig! -
Megszületni az embernek mostoha,
S kik meghasonlanak magukon: jaj nekik.

ROSSZ PERCEKBEN

Hiába próbálsz leválasztani a rosszat
Az emberről: ha nem tudod a napfoltokat,
Az elemi összefüggéseket megszüntetni benne; ha nem tudod
Leválasztani az emberről *önmagát*:
Kiben hordja a nagy és dicső és borzalmas, átkozott
Természetet: s amely, hogy magát
Elviselhesse, és hogy értelmetlen, örült
Létének értelmét találja, teremtetten az embert -
Maga öntudatát: s mely, hogy kiváljon
S élni, rendet adjon, harcol magával
S magunk - jobb szellemek iszonyatára -
Mutatja itt szörnyű ellentéteit.
Mert fél-természet még csak, s így szörny az ember,
S a szellem rajta egy semmi-függelék,
Dib-dáb csónak hab-monstrumok tetején, -
S hiába akarsz megváltozni, míg magad
Az anya-szörnyről leszakasztani nem tudod.
Míg minden ízében itt hordod az egész
Roppant, iszonyú és alaktalan
Világot: s vad robbanásaidban, ösztöneidben,
Törvényt nem ismerő, vagy azt, mint porszemet
Megsemmisítő, más törvényű (és az örületen
Mindenségből kiszakíthatatlan)
Magadban e világot ott viszed -
Változhatatlan vele-egy magad.
Hiába szegezed ellene a „törvényt” -
A nagyobb Törvény ellen, mely e világban uralkodik:
Világ törvényét, mit létrehoztál, szegény,
Hogy - magad ellen - itten meglehess.
Hogy megfékezhesd ennen szörnyeidet
(S mely, hajh, nem sikerül): rab,
Kiszolgáltatott, szörnyű és szomorú

Magadban a természet önkényeit.
A természetét: melyet már gyűlölök
Magamban, a Mindenséggel egykorú s -erejű
Iszonyaiban: melytől örök a kín, a háború,
Az emberi nyomorúság! Amíg
Az egész dolgot már megelégtelt
Ember vissza nem dobja a születést -
Mondván: most már tartsa meg önmagának
Gonosz és értelmetlen, ostoba és veszett
Játékát, s teremtsen - kedvére - olyan új valamit,
Mellyel, erőinek féktelenségében, majd elmulat,
S felfoghatatlan s már érteni nem is kívánt
Táncában az Egészből hagyja ki az embert:
S ez dobja vissza a vágy álnok cselét,
Hurcolni a nyomorult ösztön-igát, -
Pecsételje le kútján a nyomorúságot
S magával hagyjon fel. - - -
- Óh, emberi lét! Féltetni-valónak még mi más van:
Felhagyván e - mivoltában így
Isten és Végzet és Sors és önmaga ellen
Talán mégiscsak -
Megmásítható emberi életet?!

VERSEK AZ „ÉN”-RŐL

I

Nincs igazad: elég! Amin vitád van,
Nem elvi jó, csak az Én vad, konok
Uralmi gögje. Jó megvan magában,
Dühvel törtetnek az akarnokok.
Mind hatalmaskodnék csak a világban,
Mondván: erő s igazság egy dolog -
És feljebb kúszva: gőze mámorában
Magában már nem férve tántorog.
És még tovább: a maga-részegült én,
Emberi mértéken túl istenültén,
Törvénynek írja en-vad-dolgait!
S kit - útban tán - karmai el nem érnek,
Hogy ússzon akár árjában a vérnek,
Mindig készen a gaz s a szolga itt.

II

Nincs igazad, nincs! Arra nem vagyok vak,
Hogy ne tudnám, ki vagy; már ismerem,
Óh én! és azt, hogy ha török, szakad, csak
Te vagy, s rajtad kívül nincs senki sem.

Mint fő, feszítség a földi cirkuszoknak
Terén, felfújt, agytalan, esztelen;
A csillagok körülöttes forognak, -
Igazad volna? Fordítottja sem.

Mint itt érzek, ágaskodva bennem,
S mindenre képesen, egy halk, merev *nem*
Szólal meg itt benn, reszketve: „Gyötörd!”

És: „Fogd nagyon! Benne a legkisebb rész
Baj, ha túlteng - s legelsőbb ellened kész -
S az ember ellensége. Győzd le, törd!”

III

Senkiben sem bízom. Benned se, itt bent,
Képmutató! Minden csak alkalom,
S az ember: ember, kész felrúgni mindent;
S „nagy szándék”? Hagyd! Jellem sem oltalom -

Hajlítható, mint szók, végsőkéig elment
Vitában, mely - bújtat - a hatalom
Párharc, hol az én a lehetetlent
Próbálja s döng dühös dac s érv-halom.

S vitázva, böszén már asztalt-verő: csak
Fínomabb-eszközű zsarnok erőszak
Mása, hol szó még kényszerűn pereg;

S melynek megfelelően - csak mód s a perc kell -
Mint legvégső érv immár, dönt a fegyver,
Vagy topra ugró martalóc-sereg.

IV

Óh én! Te vagy lényünk tartója mégis,
Por-sorsunkba nem hajló nyugtalan,
Te, kiben érzem, hogy vagyok - s te: vég is,
Veled szűnven, s te büszke: általam.

E Mindenben, hol se kezdet, se vég: kis
Sejttől az Orionig nincs olyan
Hatalmas tény! Nap, mely az űrbe fényt visz,
Csak mivel én itt tudok róla: van.

Világ öntudata! Mint óriás, mérsz,
Élsz mindent, mint e vak rendben varázs-Ész
Központja: - s mely olykor vad arcot ölt -

S akkor magát s mást tipró, szörny, kegyetlen,
Mitől erkölcs reng, ész s jog rendje retten,
Mintha csillaggal ütközne a Föld!

V

Karolva foglak, itt benn tartva mélyen
Magamban: egyetlen a föld terén,
Ki el nem hagyhatsz, míg sors adja élnem,
Gonosz, vagy jó? Te mindenképpen: Én!

S már dobott volna, únva, szenvedélyem,
Tőlem-választhatlan, társ-csuda, rém;
Szöknék tőled és nincsen mód cserélnem,
Szíved, lélegzésed, sorsod: enyém.

S hogy elhagynálak, érzem, játék is csak,
Gyűlöllek, únlak, rágalmazva szidlak
Rádfogva száz bűnt, mit csak lel az ész,
És tetszelgőn, hogy túrsz, rendíthetetlen,
Nyugodtan: Míg szemünk - kaján-kegyetlen
Vádaim közt - mosolygva összenéz.

TÁRGYAK SZOMORÚSÁGA

Óh eszközök, tárgyak ti, mik közt él itt az ember,
Nyikorgó és keserves közösen-rótt robotban,
Hol a kisajtott test bús, sanyarú szaga leng fel,
Ráfűllve a nyűvő és vánszorgató napokban!

Mert szenvedő társad mind, mik közt nyűglódsz, a holmid,
Mint velük vonszolod élet-ítéletedet itten,
Vén, únt gyakorlattal téve, már nem is tudva, mikor mit,
A mindennapok rendjére felfeszítetten.

S már néha szinte fáj forgó és gyűrt tagomnak
Az eszközök kínja, velem együtt itt így nyűvődve,
Mint asztal nyög, renyhül, ágy sír, székek ropognak,
S hogy ne pusztuljanak velem, sokszor ülnék a földre.

Mint így együtt romlunk, míg a szegény test, bárha kopva,
Túléli őket mind - s mind rajtam ment tönkre, rajtam -,
Rajtuk töltve a büntetést: hogy majd tovadobva,
Rójam Ixión átkát tovább, a még-ujabban -

Gyűrve szegényt: míg amaz már rút ószerekben
Ül, vagy a szemétben, hogy burka feselt, rugalma bágyadt,
És szívem fáj: hány remekmű pusztult ezekben,
S kérdem, melyikünk ér meg ily használati tárgyat?

KÉRDÉSEK

Hova jutottam? És mindez mi itt?
Mily tájak, lények? Dolgok, emberek?
Ezt nézem kedvvel, az meg iszonyít,
Látok, hallok - s kérdezni nem merek;

És jártatom, mint szokotton, szemem.
(Testem mi hajtja?) Mint a többi, tesz;
Élek, vagyok: s még olykor kérdenem
Hajt egy felrettent perc mégis: mi ez?

Mi ez a láz, futás bennem s körül
S nyugtalanság? Belsőm nyög és örül,
Vagyok - s majd nem. Egy csillag a tanyám.

Száz út, zaj, tett közt forgok, zűrösen,
S kik idehoztak (s mentek sebesen):
Nem mondtak meg semmit. Apám, anyám!

ÍTÉLET

Tele van dolgokkal az ember,
Miknél nem tudja, hogy gazember
Vagy nem; s igazságot, jogot véd,
S talán ellene éppen ott vét,
Mert két arca van ügyeinknek,
S nyert jog annak, tiport jog ennek.

Valahol döntőn elmarasztják,
S mint van, csak igazságtalanság,
Ennek érzését hordva szenved
Belsőd, s ha vitának a rend vet
Véget: dolga - érzi magában -
Elintézetlen e világban.

Mert törvények fölött van egy más,
És jogot egy másféle jog vás,
Döntés felett másféle döntés,
Törvénytáblát az ember önt, vés,
S éjjel a hangok felriasztják -
Csak álomban van az igazság.

KÖLCSÖNÖSSÉG

Két kezemre, balesetem után

Csak fogózz egybe, kéz s a kéz
(Még legjobb, ha a két tenyér
Egymásba csap).

Egymás nélkül egy mit sem ér,
Nehéz, nehéz

Még együtt is ez az egész.

Hú társ-kéz hát, fogd meg, tapadj
Másodra: kit baj bénított,

S ha ép vagy is,
Mit tenni vágysz, így nem tudod.

Erőd, s ha nagy:
Egyedül, rész vagy, semmi vagy.

Csak társ-rész, s egy csak: mily sivár,
Meddő, szánandó, fél-halott,

Most látod, ím,
Csak fél kézzel, tapasztalod -

S mily más, ha már
Két egy-kéz küzd, tesz, büszke pár.

Hát fogj csak egybe! Lásd, amit
Költőnk, szegény, példázva lát

En rossz kezén -
Hogy egy az ember s a világ,
S méltó csak itt:

Mi társat társsal egyesít.

VISSZAHOZHATATLAN

Oly szomorú, hogy visszahozhatatlan
Minden. Valami itt: se pillanatban

Már illan immár észrevehetetlen;
Óh, hogy fogd meg? Tartsd markodban, szivedben;

Rögzítsd legbelsődben, óva becsüld meg,
Mert ami itt: mind tündérség csak, ünnep,

- Köznapija nincs - mint jelenés játéka,
Szemed csukod, nyitod: s már nincs! Hát éld (ha

Itt még) a már születve-holt jelenben,
S légy jó, mint tudsz, csak mindenkire itten -

Mert jóvátehetetlen sok, s a bánat
Szörnyű majd, mely tetted rosszállva támad;

S mit belsőd (s hogy képes vagy arra) nem hisz,
S hová gyakran vak, vad indulat elvisz:

Hát fogd meg az indulatot, gyűlöld meg,
Melytől az emberek civódnak, ölnek -
(S olyanokat, téboly-szerű rohamban,
Kikért másként halnának, józanabban)
S késő már: hát légy úr a szenvedélyen,
Oly semmi, mely élőnek jut, hogy éljen -
S addig is gond, vizzály gyötör, betegség,
Ne jöjjön tőlünk több rossz ehhez is még;
Oly futó minden, napjaink be futnak -
S e sok rémhez még réme háborúknak,
Miken döbbsz, szörnyedsz. S ha tehetetlen -
Légy jó magad: s így küzdj a rosszak ellen.

VALAKINEK

Hiába állsz utamba: tőled
Még meg nem állok, megyek,
Ki se térve, kerülve.
Nem nézlek levegőnek
Sem, (el kell érnem, ahová küldve
Vagyok!) nem nézlek soha többnek.

Szálnalmas fickóm, óh szegényke,
Rámbukva, mint orv lesen
Az útonálló - rossz, vak
Firkáddal csak kísérsz te,
Annyiba se nézlek, hogy mosolygjak
Rá: törpe-fajzat példa-képe.

Tapsifül! Ál-nemtörődömödnék
Tán düh, hogy ember se vagy,
- Számomra, hidd el, ez sem -
Míg belsőd izzva görnyed
Gonoszságod alatt, s fúlva csendben
En-silányságod dühe öl meg.

Ilyen a Rossz - mely rossz, önmagáért -,
Mint féreg, mely gyötör,
Mert lénye méreg, átok,
Csípni, hol bőrt talál, vért:
S melyet büntetésképp egy álnok
Sors, veled - hogy bosszants - reámmért!

ÚJ S ÚJ SILÁNYSÁGOK UNDORÁBAN

„Mit érdekelne?
Egyék meg egymást” -
Szólsz már, feelve
S így lelve nyugvást:
Mint aki nem lát,
Füle dugultan,
Vad idegen nép
Közt messzi útban!

Világ silánya,
Mind, ami rút volt,
Találkahelynek
Vette e csúf kort;
Hány bőszt veszett van,
Ész-háborult van,
Helyre sehol sincs,
S példája múltban:

Mind idejött, mind,
Az is, ki megholt,
S kit mese költ, hogy
„Hol volt, hol nem volt.”
Mind itt van az: s mit
Tehet silány, vad,
Őrjöng, dúl és itt
Látja e század.

Sőt: még mit ész sem
Koholt, s a hír sem,
Regényben sincs és
Nyoma se versben,
Szó ki se bírja,
Hogy írva álljon: -
Ilyen nem volt - s nem
Lesz e világon!

Íly förtelem, csúf:
S ez nyomorítson?
Ha így van, vedd, mint
Ki nem vagy itthon:
Útban vadak közt,
Nézz - s ne hevülj fel!
Lássa, ki társ itt
Vaddal, örülttel!

RÉGI DAL

Orv, megrögzött rosszindulat
Nem lát s elhallgat: így mulat
Lesvén, tán beléd kint vés.

Hogy felelj, neked mi marad:
Egy nagyszerű legyintés.

Van, kiknek nem öröm, ha vagy,
S hagyván, hogy a porban maradj,
Várták: rád több rossz int, vész.

Várták? - Elégtétel a nagy,
A nagyszerű legyintés.

Sunyin, bosszúsan, titkosan,
Mi volt, körötted újra van?
A fondor itt megint kész?
Még mindig? S mi marad ugyan?
Egy nagyszerű legyintés.

De az ember szép napja fogy,
Fájj csöndben, vagy dühben lobogj,
Az álság soha sincs kész.
S válasz a „mint volt, valahogy
Lesz”: csöndes, bús legyintés!

TÜRELEM

Azért
Utolsó vég-lehetőségekig
Mégsem lehet
Megfeszíteni, míg
Nem robban, türelmemet!
A jámbor féreg is
Fordul, kerül,
Sorsot kísért,
Jól, vagy nem sikerül,
Próbál, elpöndörülni, rést,
Kerül nem-kívánt ütközést.

Rámnehezedni hát mégsem kell s lehet,
Hogy meddig bírom: amíg
Elhagyom tartásom, a kétségbeesett
Bús állatig
(S reményig): s mint ki ha nyomorult is, harap,
Pedig kerülne szegény, -
Mint vagyok én is, míg lehet néhanap,
Menekülő szökevény.

Mert mindennél több a nyugalom nekem,
Melyben dolgozhatom;
S inkább legyen „gyáva, lapuló” életem,
Csak művem gyarapuljon azon.

Legyen csak magának a nagyhangú silány;
Mi érdekel - és célom -, nem e világ
Rangja, dicsősége. Kell
A mély csend, igazi hazám:
És így alkuszom
Minél tovább.

Az ily harcokon mit nyerek én,
„Győzelmeken”?
Csak hagyjanak. Ami a cél, igény:
Időm, időm, mely az enyém.
Az ütközést, míg tudom, hát elvetem.
Próbálok - kerülve, kúszva akár,
Igaz magamért -,
Mint féreg erőlködik.
Csak hagyjanak (munkám ne érje kár),
S ha csak ez kell, ezért
Legyen jó nekik.

Ám visszaélni mégsem való
A végsőn is túli türelmemig.
Merthogy fellázad a férgecske is
S nem bírja már, gyenge pedig:
Gyöngeségeim - egy *többért* gyúrt türelem.
Hát irgalom!
Ne hozzatok a végletekig:
Míg a visszafojtott mű és könyörtelen
Démonjaim
- Túl a megfeszült türelem
Kínjain: -
Veletek
Együtt lelkeket is szétvetik!

MÁR EZUTÁN

Ha kény hív, ha szívelt egy,
Én már nem sietek,
Mégvár majd, akinek
Fontos: és ha nem, elmegy.
Csak nyugodtan: a jelszó,
Már, fiam, ne szaladj,
S ki nem fogadsz így el: jó -
Lelkem mosolygva hagy.

Ki van, nincs olyan itten
- Míg gögjét hízlalom,
Önhitt rang, hatalom -,
Hogy híg kedvét keressem.
Mert én ilyen vagyok már,
Jó, vagy nem jó nekem,
Lelkem kára nagyobb kár,
Megmondom kereken.
Igy dús nem leszel, az szent,
De élsz függetlenül,
Lelked bús, vagy örül,
Ugrálhat, hány kisisten!
Mert - ha légy-ütni düh jön,
Csak ilyet érsz, s „nagy”-ot!
Mint guta téged üssön,
Jobb, pajtás, ha hagyod.

HATÁROZOTTAN

Cél hordjon, út, mely egyberánt keményen,
Különben báb vagy, en- s más-kény-vetett,
S meddőn fut itt egyetlen életed;
Buksz, hogyha bárki szült, önhitt legényem.
Az ember nincs e földön, csak hogy éljen -
Féreg is él, mit sár s alj-por etet -,
De van, ki rabszolgának született
S ne, mint ember álljon, egy nagyban élen:
Ki könnyű, únt nép és lány, puha dolgok
S divat támolya közt lebegve boldog
Az „ez s ez volt jelen” hőseiből,
Ott lépni dísz-vágtáin a menetnek:
S hát - a „dicső” - kit a sajtó nevez meg!
Divatban állsz? Egy szó, hely, semmi: öl!

A KÖLTŐ PANASZA A RÁDIÓRA

Szellem-gyilkos hogy lettél, szép varázslat,
Rádió! Már mód nincs pihenni, perc sem,
Meggzálltjaidtól; s hogy írni lehessen,
Bújnál mély zúgba, mint űzött, zilált vad,
De szorult lelked már azt sem találhat.
Segíts hát, Ég: s mi a legrosszabb itten,
A táskarádiót emészd el, Isten,
Mellyel erdőn is űz egy korcs, silány had.

Szellem-gyilkos! Így alkot - maga ellen -
Csudát a szellem; majd jövő feleljen
Más gondra, melynek képei gyötörnek -
De a csend meghalt. S nem vad égi vésznek
Zaján, de kit - mint agyra mért ütések -
Rádiódal-korcs bamba zaja ölt meg!

MEGBOCSÁTÓN

Megbocsátok én mindenkinek már,
És aki gyűlöl is, köszönöm,
Hiszen e föld itt nem volt neki sem
Zavartalan és tisztító öröm.
Minden verssel egy hártya hulljon itt
Rólam, mely tisztult lényegem fedí.
Minden sorom egy büntől-tisztulás;
Hát mért lennék rossz? Lelkem szenvedí!
Csak szánom a bolondot, a reám
Fenekedőt; nem érdekes, mi én;
Hisz magammal nem vihetem, mi van:
S e világon itt semmi sem enyém.
Álmaim is tán mások álmai,
E különös, fényes kísértetek,
Pedig ha vagyok, csak értük vagyok,
Szép szenvedésben tőlem vérzenek -,
Embertől, kinek ha fáj a világ,
Csak mert benne túlsokat álmodott
Létről, dolgokról, - s hogy mi rossz, hamis,
Nyugodni abban sohasem tudott.

MEGNÖVEKEDNEK KÖTELESSÉGEINK

Halottainkra

Megnövekednek kötelességeink a földön
(Mind fogyóbb seregünkkel),
Mert a derekak
Sorra elmennek, és nekünk kell
Végezni tovább, mit abbahagyott
Ez és az: fájdalmas a névsor -
S ha dermed is és elül
A szenvedés - mert nem lehet örökké élő - fáj belül
Szűnhetetlenül.
Úristen, adj erőt, hogy bírjuk s ne érezzük azt,
Hogy méltatlanul
Vittük az örökséget

(Lassan egyedül)
Az irtózatot nagy világban,
Míg a jók elhullanak
És maradnak a vad-rossz sokak
Körül -
S kísérteties
Csúf dolgai,
Mikről mind nehezebb jót mondani.

Az agy tehetetlen, a szó üres,
S egyre lazább
A kéz fogása,
S egyre semmibb, a sok után,
Ami volt
(S az is már semmi, holt),
S maradnak a kötelességek, mik iszonyúak,
Mikre vágyad szót keres,
S mik - kimondhatatlanul - lesnek s csak újulnak,
S a világ oly rémületes.

És újra rés támad, egyre rés -
És vergődsz egyedül
És járod az utakat
A régi szerint.

(S talán nem is kevés
Íly gazdagnak lenni, és
Az ajkak zárt pecsétjével így buta-némán?)

Óh kifejezés
Régi tolongó, boldog bősége: törj megint
Táncolva, vidulva újra
Énrám!

HÚSBÓL ÉS VÉRBŐL

Húsból és vérből gyúrt falakba zárt
Valakim te! Míg kín még gyújtogat,
Lázít, bújt annyi: hogy bírod magad,
Hogy szét ne vesd e szűk, feszült határt,

Csöndben fojtót! Ideg s ín kínba márt,
Égő szurok-ér át- s áthasogat -
De zárt rög-arcod izgalmat tagad,
Mint zord, hős mártír, máglya-kínja-járt.

Égünk az életben. Mint néma mécsek,
Rárakva örök lángunkra; amíg
Élsz, nincsen perce hűsnek, pihenésnek,

Mert béke s élet együtt nem lakik. -
Mint fénybogár vad lámpa-szomszár dűl,
Elizzunk boldog-boldogtalanul.

NAGY SZELEKBEN

KÉT HANG

Óh titkos, belső, mély beszélgetések;
Gondok cseréje meghitten: öröm,
Egymással szólván, kik közösen élnek -
S van hang, külön.
Van még másik hang, magunkban, külön rend,
Mely belsőbb szókkal vitázván beszél;
Beszélgetünk, s egy mással még amott, benn,
S mind, mind, aki él.
Kivel beszélsz még, s kik felelve szólnak,
S kinek szólnak belső válaszaid,
S nekem mondod el, vagy mélyedben, annak,
Az igazit?
S bennem is van szó sokszor, és más az, mint
Mi kellene (vagy nem úgy jön nekünk),
Segíts, jószándék, hűn vallani itt színt,
Mint beszélgetünk.
Óh elválasztó hang, külön beszédek,
Hol - itt kívül - sorsából szól, mi van, -
S bent: amint kellene, s így mind, kik élnek,
Mindannyian.
Legyünk hűek, nem tehetünk magunkról,
Mért más szó, belső kiigazítás,
És két hang, s egy külön, mely „igazat” szól, -
Mért mindenki más?
Ki hallasz, halljad: én jóra törekszem,
Összébhozni a belsőt (a „valót”),
A mással. Miért két hang: s így egy itten
Hazudott?
Óh külső s belső hang: s még, mikre mélyed
Mély-ös-magából felel titkosan!
Az ember s ember közt titok, magány s az élet
Hány fala van!

ELÉRHETETLEN

Ha százszor is: még el nem ért,
Kell - magunk ellen - menedék,
Mit el nem értünk soha még
(S majd kaland fűtsön, semmiség!) -
S hogy mi, amint van, elsiet,

Kell egy valami, rögzített,
Végtelenbe tolt: s közeli,
Mi bírni-lázunk nyergeli.

Nő! Legközelebb is: titok!
Honnan tudod, a rejtelem,
Mi legjobban köt ideleln,
Örök „észak-fok”, idegen:
S a titkot nyitni hogy tudod,
Hogy jöjjön majd a még nagyobb?

Örök a harc és ostromod;
Óh nő, örök kapaszkodás,
És elérten más s újra más,
S eléred - s bírni nem fogod.

Mit nyújtsz, már nyújtva tovaring
És oly futó, mint álmaink.
Szánk fedd, áld: ki perccel futót
Végtelenné tenni tudott!

AZ „EGYETLEN ÉLMÉNY”

Az egyetlen élményt ne hagyd, vigyázd, óvd,
Az együttlétét, a találkozásét!
A huzamos órákét, mik befognak,
Hogy együtt fusson a víg vagy galád lét.

Az órát, mely intett a végtelenben,
Hogy benne sorsunk sodra összefusson,
Hogy együtt lépjen aztán két-egy útban
Egymást tartva, hős, rejtett, régi jusson.

Kereső láz, bizonytalan bolyongás
S percünk szeszélye: nem várt célhoz érvén;
Találkozás csudája, egyszerű, halk,
És megmaradni így, egyetlen élmény!

Együtt lenni, nem, mint orv alkalom hagy,
Fúlva kapni kimért, szűk idő-részen;
Amely miénk: a tág, tág állandóság,
A percen túl életvégig egészen.

Óh egyetlen élmény, te! A jelentől,
Meddig a napok pályájuk rohanják,
Mind, amit bekarolunk, a miénk mind,
Időtől nem szabott határtalanság.

Mind, mit felvet a nap sodra, az élet,
Együtt fürdvén benne, mint en-ügyünkben;
Fele-súlyt hordva, bánatot, vigalmat,
Nyugodt, jó tényként két-együnk a csendben.

Ez a béke; szívben-köz állandóság,
Bizalom, értés, mindig kész kezek, jók,
Hú hintáikon ringva a napokban
Fogó kezekkel, mik - kölcsönben - aggók.

Egyetlen élmény! Élmény a huzamban,
A száz hűtlenséggel rángó világon,
Megtartó pont, hogy kósza szél ne hordjon
Ösztönök kényén, s hogy a munka áldjon.

S kifelé-élés kalandja helyett, hogy
Az összetartottság jöjjön, a mélység, -
Óh megtartó mód, védelem a társban,
Mielőtt száz rossz démon szertetép még.

Nyugton, így küzdve két közös erővel,
Hálával, hogy sors módot adta lelned
Barátot, társat: silány alku nélkül
Megkötő szívben, észben egy szerelmet.

Egyetlen élményként: s ez az egyetlen,
Túl szármalmas, féreg férfi-nő harcon!
Állandó mély, halk, bölcs kötelmed éld, s hogy
Két Ember jóra-szánt így-léte tartson.

KIS RUHÁCSKÁK TI

Kis ruhácskák ti ott a széken,
Hová - minthogyha épp most - hulltatok,
Mint viselésteket, ott kinn, elképzelem,
Meghatodok.

Kis, együgyű, pár tarka rongydarab
(Könnyed gazdátok hol? még nincsen itt),
Mint nézlek, játszú ujjam odakap,
Egyet simít.

Óh, együgyű dolgok, kicsiny világ,
Gyermekes gondok, aprók, halk kezek,
Élet játékos része, csín, ruhák,
Óh, hogy mondjam el, mint bennem rezeg -

Mint látlak ott, esetlen, lágy után;
Gyöngéd vággyal, amely habnál puhább,
Mozdítani egy redőn, ránc hajlatán,
Picit tovább?

NAPFORDULÓK

Napforduló megint.
Oly veszettül pörög
Nap és este örök
Forgása: s kérdve nyög
Szivem, hát est megint?
Most kelt a nap - s lement.
Iszonyú ez a rend!

Éppen csak búcsuzunk
- Rövid kis átmenet,
Játékos rettenet -
S már jön a nap s nevet.
Itt: és már messze lent.
Jött s máris tovament.
Mi ez? Mi ez a rend?

Együtt, s válni megint.
Mint egymás kedvese
Együtt - s *nem* sohase:
S egy nap *volt s nincs*, s mese,
Hogy volt - s nem jön megint.
Ki elment, tovament.
Ki érti? Mit jelent?
Jaj, jaj, iszonyu rend.

OKTÓBERI LEVÉL

Oly halkan nem penderedik
A legkönnyebb falevél sem,
Hullni legérettebb, mely fogta eddig, az ágról:
Hogy rezzelve alig,
Nesszel ne kísérje a többi,
S egymáshoz közeledve ne bújna, gyors öleléssel,
S hogy még ott - és ott mellette - érzi a társat,
Vágyva, szorongatva,
Karral kiölelni a rendből -
Mert, jaj, pusztul az élő, s kin csüggsz: meddig ölel még?
S lomb és ember-szív megreszket a nagy vonulásban.

Telve az utca levéllel, s mik még zöldek, mind leszakadnak,
És ha borzongsz is, mit érsz vele: hát fogadd el a sorsot.
Nemrég volt a tavasz, a drága kezdet,
S jóformán észre se vetted,
S már messze int, jár,
Messze - s a csörgő ősz iszonyít már.
Itt a november.

ANYÁM

Mi lett veled, hogy itt hagytál? Egészben
A föld oldott fel? Vagy valami égben
Időzve még - hogy új tett-körre leljen,
Kit hordtál, a nem nyugvó, drága szellem -
(Oh átröppent árnyék, orv gondolat, mit
Fölvet a töprengés, mint sírokat nyit)!
Itt kikötve megint, új földi létnél,
S így tán másoknak is még anyja lettél?
Kiket talán itt utam járva láttam,
S aztán eltűntél, újra más halálban,
S itt vagy megint, tán újra-születetten -
S én sírodat őrzöm belül? Kegyetlen!
Hát hol vagy? S *ki*, e forgó végtelenben?
Kinek nemléte még sajogtat engem,
Engem-szülő egyetlenem! Sajogsz még!
Hát jelenség voltál csak, változó kép?
S nem is voltál *csak-egy*-em a világban,
Mások gyászoltja is tán még utánam -
Mint mások gyásza is messze előttem -
S én lépek, bennem egy sírral, e ködben,
A régi búval vérezvén - utánad:
Kit ott temettem, Ilondán, anyámat,
S *ki nekem* az - s csak - s mint vad titok ellen,
Tiltakozom: oh nem csaltál te meg, nem!
Nem kóborolt új-test-öltvén, a szellem,
Felejtve őt a perccel (már magad holt),
S mit másítani nincs mód: ki te fiad volt,
S mint nem lehet anyám más - e színen nem -
S akárhol vagy, e vad, vad Rejtelemben,
Marad sírod itt, ott légy, vagy sehol sem,
Nincs köztünk más, halvány lélek-szerelmem,
Nem hagytál engem el bármily világért,
Hordod csöndben, amit sorsod reádmért -
Mint nem lesz zord út, már tőled bejártan,
A test-melegedtől meghitt halálban.

ZENÉK, ZENÉK

Zenék, zenék ti, mik zengtek szivemben,
Nem hallhatón, de mélyen lüktetően,
Hangot hívón: óh zengjete ki engem,
Kimondva mind, mit rejt a szenvedő benn.

Szavakban, zengő-zene-vitt ütemben
- Mert mi vihetné, ha zene, bűvöd nem -,
Mi mondhatatlan és nevezhetetlen
S néma, ha nem szárnyadon szállva röppen.

Zenék, óh törjete ki! Versemen, lágy
Vagy vad hangban, de mondjátok ki titkom!
Óh, ha csak egyszer lenne mód kinyitnom,

Mi jaj, gond bennem és bú s végtelen vágy -
Zenékbe oldva könnyülést találtan,
Boldog-elvérzön, víg játék-halálban.

KI RETTEGSZ A HALÁLTÓL

Te, ki rettegsz a haláltól: az, tudd meg, hogy semmi más,
Csak a látszat, talán valami szép átalakulás,
S míg itt a földön egyformába vagyunk öltözve mind,
Mások leszünk, mindenki lelke, való lénye szerint;
Mert attól például, hogy költő, lehet valaki még rút rovar,
Ki szemfényvesztőn itt holmi jólfent rímeket kavár;
Semmitmondó kis féreg, ki itt ügyeskedik, hazudik,
Nem lehet ilyenből más, mint semmi, s mint az, ami itt;
Mi egy ilyenre jön aztán, az rosszabb, mint a halál,
Nem is csoda hát, ha csak a vad múlásról kiabál;
Mert ki csak az írás tiszta rangját szennyezi itt,
Mi legyen más, mint bűdös beléndek, mely csúfra virít;
Isten ments, hogy sorsa a tiszta költőével egy legyen,
Én megtagadom az illet, s még hogy embernek is vegyem;
Vallom, másképp jön új létre, ki az írás hű fia volt;
Én arról álmodom (ki száz dúvaddal itt annyit dacolt):
E nyomorult világból elégtételt kapva menjek el;
Éljek, jobb létben, a nagy, tiszta költők rendjeivel.
Legyen társam Shelley, Petőfi s Dante s más, itt üldözött,
Éljek együtt Shakespeare-rel, ki éltem sok felfűjt senki között.
Egy szebb más világban tán: e Föld után jöjjön a Fény,
S a hazugság s hitványság e földön ízlelt s már szűnt kényszerén,
Éljek végre magam szerint: s míg csak a nagyra, szépre törekedtem én,
Egy szép csillagon, csöndben, mint az Istennek tenyerén.

MÉG EGY LÉGZÉST

Illó, szellős lábán a láthatatlan
Bűvű cipővel, mint jött, valahány
Év úgy ment: s még mi itt, a régi útban,
Tíz évre rá: magunknak hagyomány!
Friss lélegzettel, könnyed és rugalmas
Lábbal lépek, veled - sietni kell! -
Cseppent eresz gyöngyfűzért perget, olvas,
Dünnyög a vén fa hozzá, énekel.

Mi most Hanoi-park: bucka, gyűlt levél még,
Ott vágunk át, a Kosztolányiig.
Mindenhol ásás - gőzlő puha tél-vég -
(Lelkünk a múltba visszaálmodik).
Még egy légzést abból a régi légből,
S lépést, mely akkor, ott, úgy sietett!
(Oly sok friss sietésből, annyi évtől
Csak eddig érnünk hogy is lehetett!?)

KÖLTŐ ÉS TÁRSA

Ha távol is: mintha érzékeny és hő
Ujjal érnénk egymást, víg szívet, elmét
Kapcsolva: egymásból ki sose lépő
Két-kötelem-zár, állandó jelenlét.
Rugalmas, tág, nagy körben: egyre még ő;
Száz mással surlódón bár: újra, ismét;
Teszel, szólsz, lépsz: s ki felmerül, a végső;
Világ-távol: s benn, mintha egyre vinnéd.
Lélekben, mélyen, ott simulva, lakva,
Mint légzett levegője, szíve-magva,
Sőt, mint emelve szárnyazó elem benn:
S ha földi útból új, nagy útra vágott,
Tovább még, együtt szántva a világot
(Higgyünk csodát itt? Téged értve s engem).

HALLGATÁS NAPJAIRA

Beveszem magam új rengetegbe,
Sok az elszámolni való;
Szívemnek már hallgatni semmi kedve,
Csak beszélni, megnyílni a jó.
Mert ez olyan, mint a fulladozás,
Megtolulnak bennem a szavak,
Nem is tudom, milyen vad, vak varázs,
Élőhalál, dugult ár, zsibbatag.
Eleget hagytam éppen így magam,
Gazdag titkokkal fal-zárt nyomorún,
Illő, hogy már a régi légy, szavam -
Oh belsőm nyitni, nehéz háborúm!

NAGY SZELEKBEN

Nagy, vad szelek feszülnek, hogy ledöntsék,
Mi még van itt. Hullámként izgatott
A belsőm, s egy nem-ismert, mint betegség
Nyom. Hol imént derült, villámlik ott.
Nyöszörg a lélek, szól: hát semmi mentség?
Csak éld még jó napod, amíg tudod.
S már így lennénk? Megőrült föld, veszett ég!
Fogózz magadba és így légy nyugodt.
Van benned valami: mi van, azon túl -
S mi benned reszket. Mint a kőzetek,
Ős-mozdulatlan. S ég zeng, száz bolond dül -
Az őrültséggel, beteggel, nem beteg.
Fogd magad, lélek! Tombolhat gaz, átok,
Mosolygnak benned már megélt világok!

DACOS SÍRÁS MINDENKIÉRT

Íme még itt, ép ésszel, egészséggel
- Kort, bajt megért -
Gyürkőzzünk a sorssal, éggel
A szegényekért;
Kiket gond és baj látogat,
S az életből nem kapnak sokat;
S a hajszoltakat nézve s a koldusokat,
Bénákat, süketeket, vakokat,
Gyürkőzzünk, szenvedjünk valamennyiért;
És kik gaz harcokon veszítik a vért,
S a sebesült nyomorultakért -
Rendülj meg lélek, gyötörd magad,
Mindenkiért,
Kiket a sok-sok bajból egy is kísért, -
És, hogy kivétel vagy magad, ezért,
Az egész Földért és az emberért.
Mondjátok zúgva, vagy szomorúan,
Sóhajt küldve vagy vad panaszokat -
Jaj, az érzőnek szíve megszakad!
Olyan sok rosszul van, ami van,
Ferdén, bolondul és átkosan,
És minden percben új kín fogan,
Hát hogy lehet élni ily nyomorúan -
És mint van, hogy hol jársz, annyi rossz kísért!
Óh gyürkőzz a jóért, a tehetetlenért,
Míg elméd bírja és inad szakad,
Óh, hány jóakarat meddőn ég el,
Hány ül némán, keserűséggel,
S ki tenne, szólna: és csak nyög és nem ért -
Óh küzdj egy gyors, oldó valamiért,

Mert nem egy olyan élet ez, hogy éld!
Óh birkózz a földdel, éggel
(Te, kort és bajt annyit megért),
Hogy hozzon változásokat.
Változzon minden, és változz magad! -
Mert nem mehet így már, hová az ember ért!
Száguldozz bár az űrön át,
Röptöd bámuld és technikád:
Nyomorult az ember s nincs jól, amerre lát.
Száz bravúrodban, ember, ne higgy,
Pályát bár csillagokba vígy,
Nem lehet megnyugodni így,
Nem lehet megnyugodni sehol,
Utad bármerre lohol:
Ha, mit magadban hordsz, a pokol!
És lázas magadtól sem menekszel: -
S ha percre - mint futó liheg fel -
Megállnál, csak míg fúlva kérded
(Mély sárból csillagra menettel):
Meddig még, ember? Hol az élet?
Óh másképp élj már! Nosza, kezd el!
Másítani kész erős sziveddel
Mi rád néz: a baj-részt te vedd el,
Mi nem *sors* (mit
Ember nem oldhat):
Használd szív- s észbeli hatalmad!
Már rögzötten itt annyi sebben,
Visszaforgatni rosszat egyre szebben,
Az oldás itt van, itt,
A részvételi szeretetben -
S a tettben,
Ha módot hős szív s alkalom nyit.
Semmi sem segít,
Ha ez az egy nem!
S a hit, mely nevetségtől se retten
(Mint itt sem, álmodó rimekben):
Hogy nem másíthatlan az, ahogy van.
Az oldás itt van és ottan:
Az egy-közös-sors tudásába írottan;
Egymásra utalt egy-dolgaiddban,
Nem gyűlölségben, háborúidban,
És nem az űrben,
A csillagokban -
És találmányban (mely jóra fogottan,
Nagy, dicső és jó mind, ahogy van;
Rossz: ha csak úgy forgatod, abban) -
Óh, folyik még sok minden keserűen
S jobban is folyhatnak a dolgok,
- S ki most víg: lelkiismeretlen,
Ennyi sohasem volt nyomorban -

És csak együtt boldog a boldog,
Ha máshogy, mint ment - és ma - hajtat:
Mert sem istenen, ördögön sem,
Csak rajtad áll minden, terajta
Végül is, ember! Ha felébred
Az emberség benned, a józan,
Hogy: ha élünk, éljünk valóban!
- Ne egy magunk-szülte pokolban -
Mikor a dús emberi szellem
Győz száz rossz s rosszabb: maga ellen!

„ÖRÖK ÚTITÁRSAINK”

Itt is, amott is
Szemedbe szökkenők;
S hol fülbe, észbe vésendőt sorol
A protokoll;
S mint „szenzáció”, most adott friss,
Rádió, s íly szerrel rokon
Szétszaggó hírharangokon;
S hol mész, s ahol
Nézel: még láthatón is
Itt vannak ők;
S ha felnyitod a szemedet,
Bemondó már velük etet;
S ha szád gyors reggelit bekap,
Velük töm a korai nap;
Betű, hang, hogy tartsd számon, int
(Hogy ne mondd: a hátad megett!) -
Hogy mit tettek a kitűnők,
A nagyon-nagyon fontosak
Megint.
S míg itt a föld
Járja a kört:
E pár mint ül s gondban figyel
(Különben hogy képzelni el,
Falatját se nyelve nyelőd,
Mért vannak itt orrod előtt,
S mely csuda, mely igényli, báj,
És zene zengi, fújja száj,
És tarka, zöld
Rezgő búbbal a papagáj),
Hogy minden percben mit művel
E Föld fontosa: tudni kell;
Kötelesség figyelni őt,
Lesni, mint ágyából kikel,
Mint nyilatkozott reggel ő
(Az új-Atlasz, ég-emelő!) -
És hogy aludt, hogy utazott,
Hol tölti aztán a napot,

S kivel
(Az ember s Föld ügyén kívül!):
Míg a fül nyel és egyre nyel,
Szorgos hírmondó szól, felel
(S kár, hogy „titkos” nincs, többet is
Tudnál - csavard csak, hír-mohó -):
S mert ki Nagy, látni is való,
Mint legfőbb áldás, csudajó,
Itt van a televízió!
Ott ráng s képet vág, stílszerűt,
A pár, a fontos, isteni,
Hogy lássuk hát, itt vannak ők: -
Kikhez a többi senki sem,
Babjankó, nulla, korpaszem,
Sár és csak arra lett tömeg,
Hogy ők itt tündököljenek,
E csúcs-ember-előkelők -
S ha nem látjuk, halljuk (együtt
Hang, arc!) - hiánya szíven üt
S már nem tudunk emésztem;
S ha nem hallja fülünk, szemünk
Nem issza: nem teljes napunk
(S félő, hogy visszamaradunk) -
Sőt: ha oda nem nyúlhatunk,
Mint Krisztus sebébe Tamás,
S velük nem ölelkezhetünk
Éppen, nincs hitel és varázs -
Ám, nézd ím, ott a hű, a *más*:
És már teljes a tudomás,
Ím ott mind együtt, szó, alak,
Ott vannak, nem hiányzanak,
A férfiak, a fontosak
- Kikről mindennap tudni kell -,
A minden nap megjelenők,
Ahogy nap és nap újra kel,
Ahogy a rigó énekel,
Míg hírlap van és rádió,
Kikről mindennap tudni jó,
A mindig szembeszökkenők,
Mert a napnak hősei ők
(S változnak bár, mint az idők),
Ám róluk folyton tudni kell,
A le sem nyelt reggelivel
(A kortól ki maradna el?) -
A fül boldog, a szem legel,
Tartja őket a figyelem,
S ámulni jó, élet-elem;
Tapsolót lel minden jelen,
S játékost a történelem!

NYUGALOM

Erő ellen erő: mint légköri
Természetes helyzet (míg nem töri
Még semmi) ottan bennem valami;
Nyugodt, teljes s nem is tudott, s ami
Külsők ellen feszül, ám nyoma sem
Erőlködésnek; s míg itt fogja fenn
Tél a földet, azt benn közönyösen
Hagyja, és még csak megrezzentve sem;
S míg kint s körül minden bénulva hal,
Még zsongat is jó áramaival,
S nem is tudva - és mit sem téve - tesz:
Belsőm szokott, nyugodt, természetes -
S így dolgozom a súlyos tél alatt,
Külső s belső közt vonván így falat,
S nem is cselekvőn, magától-jövő
Dacban: tél közben tél-ellen-idő,
Ellen-világ: és rosszra, ami van,
Nyugodt-harc, fegyvertelen, harctalan;
S fagy ellen belső, ősz-természetes
Melegséggel - s mely érte mit se tesz-
S nem zár kinttől belsőt kis résre sem,
Csak éli rendjét halk kényelmesen,
S könnyen sem, csupán zavartalan:
Mint kinek egyben két világa van;
S míg kinttől nyög mind, ki hall, ki lát,
Ő költ, ír, nem zavartatja magát;
Nem, téltől: sem attól, hogy hirtelen
Hogy bolondul kint a történelem;
S hogy mily szenzáció tölt új napot,
Miktől lelkem eddig már jóllakott;
Pláne *ahh*-val s *óh*-val kíséreni és
Verssel - *óh*, „dátumos” lelkesedés -,
Mert s ha fáradtságnak is mondanák,
De lassan úntat, mit tesz a világ;
A sok hős és harc, s hol, ki, hányat ölt,
S mily új elnökkel szebb nekünk a Föld;
Hány gyászdob döng (s fegyvergyáros dagad),
S hol tipródnak nagy államférfiak
A békéért; s ki hová repdes itt,
Nesze-semmizve a föld népeit;
S míg szánk ha fúltig épp meg nem rakott,
Új, „roppant hír”-t rágván, mint abrakot -
Mit ettem én is s gyártottam: mi még
Rám várt, megtettem hát, emberiség;
De a láz szürkült, a fegyver kopott,
S jobb nekem kis nem-hadiállapot.
Új nap új harcot szül s új fegyverest,
S új fegyverét forgassa, ki ma kezd;

Sok (s tán fölös) hűhóidra mi más
Jöhet? Már egy okos bezárkozás -
S jön önként; mit senki se zár, se nyit,
Belsődbe fognak bölcs rekeszeid:
Alkotás börtönébe! Bűv-rekesz,
Belülre zár és ki nem enged ez;
Erre-ítélt vagy kérdezetlenül:
Ítélt a Nagy Törvény, mely benned ül!
Tettben holtig - ki kint már mit se tesz -
Nyugodj, szív, már hasznosabb harcod ez!
Hisz vitted magad, sokszor olyakért,
Kik kinevettek. Eb leste a bért!
Óh, tiszta szándék, amely vezetett!
(Végső pátosz!) - bolond várt egyebet!
De kár bizony, szódból - bárhova mért -
Nem a múzsáknak nyújtott falatért.
Kár nagyhangú világi harcokért;
Jó vagy vitéz, míg a cél el-nem-ért.
Mint múltak mondják, példák száz felett:
Petőfi, kit hálánk megkergetett;
S más: „Kit hagyjunk? Óh nép, dönts el, te lásd!”
És szólt a nép: „Ne Krisztust: Barabást!” -
De volt, mi volt, bús, víg, akármilyen,
Ő így járt, más nem jobban, más helyen; -
De nyugvásom, belső vagy légköri,
Egy bizonyos: bármi már nem töri.
Ezt mondom itt (s lehet, hogy nincs is úgy),
A fő, hogy még magadban bízni tudj;
S mi volt, nem volt, dobd a hátad mögé,
S mi rosszul volt, legyen az ördögé.
Tegyünk mi jól, ha voltak is hibák:
Míg élsz, örök tanulság a világ.

ELÉGEDETLENSÉG

Lehet még panaszod? Immár nyugodtan
Nyílsz éveid törzsén s hozod gyümölcsöd
Békén, s kerülsz bölcsen s magad-tudottan
Korcs munkát, s így magad-okozta görcsöt.

Már nem sietsz. Mit tettél eddig, ott van -
S mi még jön, érten, jól fontolva költöd,
S okulsz - magadból -, mint kell írni jobban,
Mi kell, a legjobb: s csak *ebben* a több s több.

Míntha semmit se írtál volna, nyög már
Belsőd, s mi van, az sincs megírva tán jól -
Lázongsz újakhoz szánt ígéreteddel.

(De van szerénység, hogy mértéke gőg már,
S ki több mint emberit várván magától,
Útat - a képtelent kísértve - vesz el!)

NE EMLEGESD

Ne emlegesd, csak gúny nekem,
Hogy érdemem annyi vagy ennyi,
Míg szól furdalva odabenn,
Hogy mit lehetett volna tenni,

S nem tettem. Mert mi volt az, ez,
Attól bizony messze az érdem,
Csaló, ki ily díszet zsebre tesz,
Ahhoz, mi kell, még el se értem.

S csak vád, mely (ha jobb vagy) szíven ver,
S mélypont: *azt* nagynak venni már,
Hol még csak kezdődik az Ember,

S a vad közt s közte nincs határ -
S mit kötelesség tenni csöndben,
Szerényen: Állat vagy különben!

SEGÉDMUNKÁS BARÁTOM

1

Segédmunkás vagy? No, hisz sokféleképp
Játszhatod itt szereped,
Ebben a nagy élet-színházban szerény
Szerep jutott csak neked -
S ha főherceg volnál, elnök vagy vezér?
Csak épp hogy kisebb a rész
A pénztárnál: mert különben egykutya-
Komédia az egész.

2

Mindössze hogy több szerepnél több a táp,
S más megemeli neked
A kalapot (lám, mily komolyan veszik,
Mint játsszák a szerepet) -
Szebb szerep (kosztüm, több látszat-tisztelet):
Tiéd nehezebb pedig
S piszkosabb: de tán a különbözetet
Valahol kifizetik.

3

S ám miért főherceg s elnök ez s amaz?
Direktor-szeszély csupán,
Ki milyen rangot kap itt? (Igaz, hogy leveti
Mind előadás után) -
Te, segédmunkás, statiszta vagy tömeg,
Azt hiszem, méltatlanul
Osztt itt egy mégis szerepeket,
Osztt, nem kérd, csak elvonul.

4

Csak előránt a mélyből e Valaki,
Nem kérd, tetszik-e neked,
S már benn vagy a színházban, s - ezt és amazt -
Kiosztják a szerepet,
És játszani kell, hogy „menjen” a világ
Nagy színháza, míg tudod,
Majd pihensz, ha vége: s mi voltál, a dísz,
Kelléket - mind ledobod.

5

Neked nincs már mit ledobnod, és amíg
Mindnek ott mellette tán
Dísz, rangja, te - mint voltál - úgy vagy ott,
Szegény szereped után.
Fekszel, mint játszottál, minden nélkül, egyszerűn,
Nincs melléd mit tenni: mi
Voltál: csak a *Lény* - mint (egy, nem rangos szerepű)
Mondják: Shakespeare szavai.

6

Csak két kéz voltál, láb s görnyedő derék,
Egy eszköz és munkagép,
Segédmunkás, tolni, hordani: sorolt
Holmik közt is az „egyéb”.
Kis szerepet kaptál a nagy színházban, habár
Hosszút, de bizony silányt.
Szerepet játszunk mind: a tiédre kérj
Pótlást, rossz-lét-átalányt.

7

Pöffeszkedünk, komédiázunk: de hány
Komédiás van, vezér,
Fő-rang kosztümben, s míg játssza kölcsön-szerepét,
Útján vér, valódi vér!

Megvész maszkjától! (Ha a nagy Rendező,
Hogy rendjén túl így kihág:
Játékká nem enyhíti a kint s a vért -
Hiszen játék e világ.)

AMI MÉG GYÖNYÖRŰ

Iszonyú viharokba dobódva
(Kihasztnáltatni itt alatt,
Míg bírja egy ízed, szegény szíved,
S ne éltesen e rög haszontalant):
Óh, tartsd magad a jóra, jobbra,
Akármi dül is kegyetlenül!
Árvízben kell a próbált hajós,
Szikkadásban a fű-gyámol halk eső:
S most már szerény légy: s ha szód nyomán hitet -
Ne várj különöst,
Mert megnehezült nagyon az idő.

S a szavak kiadták erejüket,
„Lejárták” magukat:
Egy sincs, amivel hatni lehet.
Oly bedugult az ember füle már,
Annyi döngölte, verte, hogy befűlt,
Bezárult: s hogy élni tudjon, sivár
Közönyös lett - és *ekkép* nyomorult.

Mert mit ér - s ha hajsza - oly bölcsesség,
Mely meddő s ilyenből áll: mit „nem lehet” -
S hogy milyen sunyin-„óvatosan” élj -
S mit „nem szabad és nem érdemes” s efféle még -
(S minél nem tudni, nem kisebb rossz, veszély
Maga a nyers rettenet?)

Fásult ember! De ne fásulj, szivem,
Légy érzékeny, milyen voltál, tovább, -
Lapuljanak a nyúl-bölcs ostobák,
En-árnyékuktól is bújva ijjedők -
És lesznek még csak valamilyen jövők;
S magvai nem ily okosak, nem ők!

De mi nálad kell és lehet -
Hogy életed
Ne legyen hiábavaló,
Ne hagyjon el soha a tett,
Soha a szó.

És ami még
Érdemes
- Az élet talán semmiség,
De ami benne gyönyörű -

(S hogy mi a „végső” értelem
Ne kérdd
E képtelen
Létben:)
A magadra rótt feladat
(Ha egyébert nem: magadért) -
Hogy méltóan ember lehess!

IDEIGLENES ÉNEK

E sok-sok ideiglenes mind,
E „most nem” s a „hagyjuk ma csak” (míg
A száz folyton tovatolás közt
Az egész egyszer megbicsaklik);
A homlokráncoló „ej, épp most?”
S a „bánja ördög”, a „csak eddig”,
A „csináljuk” s az „aztán inkább”
S az aztántól „holnapra tedd”-ig -
Gyorsvonatnyi sok pillanatban,
Míg ablakukból kikönyöklesz,
Az „így nem megy”-től a „tegyünk”-ig
Átmenetekben ringva döglesz.
Így teszel mindent mellékesként,
Mint ki az életét kilopta
Az Egészből („ma ez kivétel!”) -
S „majd holnap” fogunk a dologba.
Holnap: „most már”... „De ejnye, épp most
Nem érek rá egy sürgősebbtől,
Utána persze...” - és így állsz egy
Örökké ideiglenesből.
Mindig csak az, s bármit tégy, érzed
Abból, mit kellett volna, ez nem
Az a *valami*: s itt vagy egyre
Egy „most csak addig” átmenetben;
S amelyre jön - s mit teszel addig -
Az „épp csak hogy” s az „ezután”-ban
Jövő: míg száz más egyebet tolsz,
Lelkeddel örökös hiányban;
És még odázva, tehetetlen,
Míg sürget egy halaszthatatlan,
Mit „meg kell tenned végre mégis”,
S csak állsz mulasztva s büntudatban;
S csak pótlásban a „valami”-ig,
Melytől nem érsz rá „addig, eddig”,
Mert minden átmenet csupán: szűk
Hétfőtől „majd, majd” csuda keddig!

VÁNDOROK

Alexandros, Faust, Odysseus,
Barátaim, nagy nyugtalanok,
Engem is egy nagy-nagy vágy menni húz -
S hajóm a parton reng és inog.
S csak ülök itt, mint rab, vagy holmi tús,
Partom kő, csikorgó betonok,
S száz tenger bennem szívem-törve zúz -
S a vad part, mint ércbe vájva, fog.

Vagy kínál álmegoldást holmi csel,
Indulni már járt, vén utakon,
Mint bús, nagy részeges - elvonni - nyelv
Kortyot, mely valódival rokon.
De szomjam el nem alszik semmivel,
Engem egy sosem-járt tája von,
Tán nem is létező, de menni kell;
Ülök, s a vágy dúl és fájdalom:

Mely egy Odysseust vont hab iránt,
Lehetetlent úzni végnapig;
S Alexandrost, lázas örült gyanánt
Vad-táj-úzni, hol isten lakik;
S Faust, kit a pokol kezébe hányt
A több vágya, mely nem nyughatik -
Úgy érzek én is egy úzó hiányt,
S a part köt, s minden nap buta, híg.

De - álmodva - sokszor messzeszököm,
Gyógyítom sebem, mely nem heged,
S így jön mégis, mi ébren sose jön,
S élek vágyott végteleneket;
Szemem se zárom s így megyek oda,
Élem, mit hőszám átélhetett.
Álom: valótól nem nyújtott öröm
Betöltője - benn - boldog sziget!

FÁJNAK, MIK FÁJNAK

Fájnak, mik fájnak, ha tudnád, szívem,
Ha mondhatnád, sem érti senki sem;
Fáj, hogy fut a perc, a víz elfolyik,
Fáj, hogy van, mi van, s alig tart, alig.

Fáj, hogy int a szép és megy, mint a hab,
S mi kedves, mi jó, annál hamarabb;
Fáj, ami van itt, annyi oktalán,
Mégjobban az, hogy száll mind, ami van.

Fáj a váló perc, mostan jött pedig,
Fáj, hogy az öröm megkeseredik,
Fáj, hogy szép a lét s élni nem tudod,
És hogy nem érted ezt a bánatot.

Hangtalan bánat, csöndben hallgatom,
Hol szűnne ez meg, melyik csillagon?
Itt benn egy szív fáj, nyugtot hol talál?
Egy csillag int: várj! - Az is tovaszáll.

KALYPSO BÚCSÚJA

Menj, Nyugtalan! Mit adhattam, tiéd már.

Hazádba vágyol. Hát hol a hazád?
Hazád egy álom. Hű Pénelopéd vár?

Majd újra más hív messzi vizen át -

És újra más. Mely partomhoz vetett itt,

Új árral majd új nő, új táj fogad -

S már újra vágyón nézed majd a messzit,

Mely egy *legigazibbat* tartogat.

Hát menj! - Balkézt legyen mindig a Medve,

Mely egyhelyt függ, Oriónra meredve,

S Ókeanos sosem füröszt meg.

Óh Odysseus! Ki tarthat - s ha isten -:

Példája száz nép közt, s még neve sincsen,

Vad képzelet vert üzőttjeinek.

GYORSULT ÁR

Gyorsult ár ereinkben

E láz, e furcsa, itt benn,

S futás vad rendjeinkben:

Ha most halkulna minden,

Ha most halkulna minden.

E rajtam-túli túlság,

Mi mélyben ásva dül s rág,

Csöndben új furcsa munkát

Mind erősebb ütemben,

Mind erősebb ütemben.

Bűv, lét törvénye, vagy mi,

Ki tudja megragadni,

Tűrni kell, nézni, hagyni,

Mint itt zúg egyre bennem,

Mint itt dül egyre bennem.

Való, s ha igaz is s nem,
De nincs, aki segítsen,
Ördög érti, vagy Isten:
Öregszünk egyre csendben,
Öregszünk egyre csendben.

VÁLTOZÁS

Te látod rajtam? Én
Észre sem veszem,
Hogy van itt változás.
Topp: egy percre sem
Hagyom, - fogom magam,
Éber szemem, eszem:
Bár feszítem a húrt
S ránt rettenetesen -
Ránt a perc, ránt a kény,
Erővel s finoman,
S én rögzötten fogom:
Maradjon úgy, mi van.
De mi érhet mélyre, a
Nagy-nagy áramokig?
Ki vagy: fogd! Nem vagy az, ha egy
Rezzenet változik.
Fogd, állj, nézd, figyeld magad,
Figyelj: tán épp ez itt
A perc, mely ép rendeden
Már lazítón feszít!
Légy résen. (S hogy fogsz meg árt,
Mely fönn mozgástalan,
Rezzenéstelen, nyugodt,
S mélyen: siklik, rohan?)
Szolgád, lám, a vad elem,
Dörgő vésszel lakott,
De halk, surranó magad
Ám meg nem foghatod.
Kézzel nem. Halk és konok
Belsőddel ott belül -
(Előbb győzhetsz szemben egy
Világgal egyedül!)
S míg itt írsz, már nem vagy az -
Egyet lopakodott,
Bár rajtakapni magad,
Nézed, tapogatódsz.
Mily játék! Való? Magad -
Belőled elsiet!
Nem látva, ellopva: vad
Tréfa és rettenet.

SOHA MÁR...!

Mennyit írtál: nem is tudod már;
Mennyit vívtál: köd-borított már;
Mennyit tettél: tova-zúgott már;
Mennyit mertél: szíved nyugodt már;
Mennyit vártál: csöndben hagyod már;
Mennyit szálltál: szárnyad fogyott már;
Mennyit küzdte: hol van az ott már;
Mennyit túrtél: nincs panaszkod már;
Mennyi seb ért: hordhatod ott már,
Igazadért: s ki vitatod bár: -
De hogy volt szónk s jó, itt, amott már,
Azt soha-soha nem tudod már!

KÉSŐI FUTAM

Menjetez haza, csordák; aki elidőz,
Már a sötétbe botlik, bár ismerős
Út, mezsgye, de kietlen aztán egyedül
Kongatni a kolompot. Korán leül
A fájdalmas, sokhangu éj s nyirkot esőz.
Már itt az ősz.

Álmok, álmaim ti, már takarodóra szól amott;
Mint kimenős katonák, még vegyettek egy iramot
Kósza bolygásotokban, majd térjetez a többihez,
Mert ha túl későn érte be, majd csukva lesz.
Hosszú, nagy fúvással már elfújták a bús futamot.
Halld még amott.

Mi útban van még, lelkem, fogd csak, tereld,
Szóljon dalod, a még eddig sohasem énekelt;
Ökörnyál úsztatja künn vékony, szép fonalát,
Ostor zeng ott messze s késői kedv ül reád:
De vad, szép, fájdalmas színben, amilyen sose telt,
Ég még a kert.

NINCS MIT KERESNED

Nincs mit keresned. Álld, mint
Utolsó háborúd!
Légy még összefogottabb,
Még szigorúbb.

Azóta, hogy mondod ezt,
Megjártál száz határt.
S már tudod, hogy ne keresd,
Csak ami magadba zárt.

Azt is, hogy futni kell, magad
Elhagyva kívül, körül,
Megtudnod: mint ki vagy, nincs más „a nagy
Világon e kívül”.

Merre mentél, érezted is,
S hogy Valaki - nem ereszt.
Táj, kép hullámozott: s te ott, belül
Ülve, érezted ezt.

Mentél és csak ült ott valaki;
Nézted: hegy, völgy repül,
S magad középén. Míg villámlottak: te csak
Ültél ott egyedül.

Egyedül, egyedül, s kint villámlottak a
Hegyek, a völgyek, a fák.
S bárhová mész, ülsz csak közbül, belül, -
Bent te, és kint a világ.

EPILÓGUS

*(Vers, amelyet 1944 nyarán és őszén
meg kellett volna írnom: és azóta a
„bűnös lelkiismereteként” rágódott rajtam)*

1

És itt, e pár lapot szánd arra még,
Mi akkor, negyvennégyben, kimaradt,
Hogy váratlan, bénító, buta vég
Csapott le és hőkölt tollam, riadt;
S kimondani nem bírta már erőm
A kétségbeesést, rémet, halált,
Ezerképp s ezer-tájt öldökölőn,
S gázságot. Toll bicsaklott, ész megállt.

2

Némító kény bent; zordon, iszonyú
Sivár világ kint, mely úgy vett körül,
Mint szüntelen, bős égháború,
Mely döng, dühöng, s ki él, rettenve ül;
Vagy ki fölött áradat görg, rohan,
S ő, mentve még, óvó zúgban lapul,
És míg körötte pusztul mind, mi van,
A percen csügg, bénulva, szótlanul.

3

Óh torkot szorító lég-hang-aszály,
Óh markoló görcs, fojtó döbbenet,
Küzdő s vergődő belsőmmel viszály,
Szólás gyötört, s szólnom nem lehetett!
Mert túl sok volt, s mi még nőtt, s gyűlve gyűlt,
És nem nyílhattam, fulladt-betegen;
Könnyebb volt, hogy szód - mell-szakadva - gyűrd,
Mint nyílnod akkor - s most itt hebegem.

4

Ki élt már itten, nyughat a halott,
De jaj annak, ki meg sem született -
S ott már lenn, s nem tudja, mily állapot
Körülvenni a földi életet
Gyásszal vagy diadallal. S jaj neki,
Ki ilyet hord, szülni nem látva célt!
Szörnyű, ki a vég kínját szenvedti,
Szörnyűbb, ki itt, szenvedni, nem is élt.

5

Kísértenek a meg sem írt szavak;
Milyen lehetett volna válaszom
Arra, mi itt volt? - Vád, befúlt harag;
Óh, hogy is hallgathattam? S hogy tudom
Most elmondani, mi akkor gyötört,
Az elmondás határán túlfeszült;
De elég, mi akkor némítva tört,
Hogy betöltse a múlt s ma közt az űrt.

6

Még súlyban nő az elmúlt iszonyat,
Mint minden, megnő csak még messziről;
Ha felméred, még látsz rejtett sokat,
S hogy jobban mérhesd: mérge már nem öl.
Így nézd, mitől (tán bölcs) kényszer fogott,
S magad se értett döbbent némulás
(S hogy sor jön még rá, nem tudván-tudott,
S hogy majd, a rémtől nem bénítva, láss).

7

Ünneprontó! Elmúlt sok iszonyat
Keltője újra, szörny napok után!
Hogy sorsod végre várt nyugalmat ad,
Kísértetet idézel itt bután?

Akkor beszéltél volna és ne most,
Hogy belsők, mindenén túl, már pihen;
De van rá ok mégis, hogy visszahozd:
Hogy legyen mindig itt, mi volt, jelen.

8

Gázkamrák s vad hír szellőztette rém,
Mikre őrzöngve szólt ajkunk „nem”-et,
Hallván, kétkedve, hogy a föld színén
Van tett s ember ily elvetemedett.
Ki hitte, s mily terhelt fantázia,
Hogy ezt élők teszik mind - emberek?
Erről tudó szólni szégyellt. (Mi ma
Csak rút *v o l t* már, közhely, únt, gyermeteg!)

9

Már nyílhat itt a régi förtelem,
Mikor minden, mi múlt: kész, zárt, kerek,
Iszony-tömb, zord, komor, könyörtelen,
Nincs titkolás, - történet már, öreg.
Históriák fő-rettenete-képp
Ím, mit e század - büszke huszadik! -
Itt tár! Ki benne volt, dadoghat épp;
Ki messzi, itt már nem hazudhatik.

10

Most írhat sz már mindenről, ami volt;
Zsákba írtál akkor, mit bedobott
Kezed a mélybe. Éj, zúr bitorolt;
Mindenki mindent - és mit sem tudott.
A szem húnyt arra, mit látott a más,
Szót visszafogtál, még félig se kész,
Rámondtad: nincs, mi volt, szólván: ne láss -
Még félve nyíl szemem, ha visszanéz.

11

S ha tudtam volna is írni (amint
Nem), s írván is akkor, visszhangtalan,
S úgy, hogy nem hathatsz, s cél sehol se int -
Vagy, hogy visszhang messzi jövőre van:
Vagy hatva is (írva tán) akkor itt
Mégis - s mi álom - holmi érdekessé:
Mi képet adna, arról valamit
Inkább a döbbsé némasága fest.

12

Vagy hangjegy lenne mind betűm s a szót
Oldván, mely ki nem mondhatót jelent,
Pokol-bűvvel zenébe gyűrve ott
Idézve lehetetlent, képtelent -
S egy hangviharként zúgva mind ki szóm,
Hangban tolmácsoltan vad jeleik:
Száz veszettséget úgy nyitna valón,
Káintól az utolsó emberig.

13

Az elmulasztott mégis itt mered,
Mert kötelesség írnod, bármi van,
S a mérték itt: a lelkiismeret,
S az önmagyarázat haszontalan.
És hogy tán hiába lett volna szód,
S hogy nem jutott volna a fülekig?
De tiltakozhatsz - példa hány, tudott -
Börtöntől a néma mártírokig.

14

De börtön eldug, s mint sír, nyel a csönd -
És így s úgy: szavadon éj ül, titok,
S így jobb, ha élsz, szód - tán vádolni - fönt;
S még mit mondsz, s ha későn tán, hatni fog.
Híg mentség! Ástad volna el, amit
Írsz, míg jobb jön. Bár tetted (*Miltonod!*) -
Negyvennégy tavasztól új tavaszig
Lírad bizony ájultan hallgatott.

15

S ne mentsen, hogy annyit írtál előbb,
S mondják: „bátran”. Csak annál szomorúbb,
Mi jött rá. Most állj, mint vak sír fölött,
S egy meddő évre helyezz koszorút.
S mondd: itt fekszik, ki sosem élt, a sok,
Sorban, csak képzelt sírban odalenn -
Hogy tőlük ne hallják majd holnapok,
Mi volt - s mit szégyell - a történelem

16

Burkolt dicsekvésnél hallgatni jobb -
Mint: hol költő „gyűlölt volt s üldözött”,
S hogy menekült, nagy, hős tény, s hogy tudott,
Mint zengi sok rím, gonddal ötvözött,

Mit akkor írt, üldözés közepén,
Majdnem halálban: de most itt van, itt
Száz kortanú vers, mint hősköltemény -
Hogy lásd a kor hű vallomásait.

17

Élvén a bajt, már írták sebesen -
S volt, ki írt, míg létéből telhetett,
Itthagyván, mit nem élt tán senki sem,
Iszonyt, perctől percig - s ítéletet!
Számomra ez tanú, próbát kiállt
(S kin munkatábor, csúf had múltja van,
Kiknek - tán hősebb - sorsa nem kiált
Hős versben - s névtelen haltak sokan)!

18

S óh Radnóti! Büszkén szerény, szelíd!
Szálljon, huszonöt évről, tisztelet
Neked, ki úgy nyújtottad verseid,
Ott rejtve pár foszladt papírszelet
Zsebedben, mit nem nézett gyilkosod,
Sírod odvából így nyújtván a bért
(S mit vad sorsod oly fukaron adott):
Kincssel tetézve még, az életért.

19

Jobb vallani, mintsem pózolni, jobb,
Megvallva, hogy legyőzött az idő,
Mint hirdetni, erőd több volt, nagyobb
S még hencegvén tán, mint melldöngető:
Hogy akkor is lám meglege a szót -
Hogy legyen majd itt, ki feltételez,
Hogy lehetett írni, s volt, ki tudott
Arról, mi oly vad volt, rémületes

20

Hallgattam, mintsem, cián-gáz között,
Erőltessek itten költészetet,
Mutatva, bár ember vagy, van közöd
Mindehhez itt - s még hogy írnod lehet.
Hallgattam s számoltam a napokat,
Összefolyván már éj s nap, múlt, jelen,
Mert bennem erő, élet megszakadt
Félig élve, félig élettelen.

21

Utólagos mentség! Mind nem segít -
S ez szóljon itt a teljes életért,
S mit nem tettél még egyébben sem itt,
És késő kérdés furdal, hogy miért, -
Száz mást, mit még *az* az idő se ment,
S hogy szó, tett nem bírta volna, lehet?
Hát hogy nem bírtad volna (valld be bent)
Jobb voltod, mely - hulltoidig - könnyített!

22

Nem tettél száz jót - valld most ezt meg itt -,
Hol kezdted e versben: a rést, hiányt,
De egész életed hiánya. Mit
Tettél abból, sorsod amire szánt?
Egész életed egy hiány: s mi vád,
Nincs rá mentség, szók, ürügyek, mesék;
Mindig többet tehettem volna, lásd, világ.
Mi vitt itten: sok vad könnyelműség.

23

Ha rosszóság nem! Öltem: hát igen,
Versem öltem! Más - nem tehetve mást -
Lánc közt, papír- s íróeszköztelen -
Fejben kísért dacos próbálkozást.
Költőnek, míg él: minden alkalom,
Hogy írjon. S mit meg nem rögzíthetett:
Az nem is élt! Időnk szalad nagyon,
S mi marad, az csak a költői tett.

24

Mi van: van már. Dolgod itt: számadás -
Mondván, bírálni. S mi van, mit sem ér,
Ha nyomtalan megy - s értelme: mi más,
Mint mit vallunk, s szó, költészet kísér.
Lázkép a lét, élő-ábrákkal írt
Jelkép, zsúfoltság, tánc, űr, és elem,
Ha nem volna mind, mi által kibírd:
Dús vers-játék, műben-szült értelem.

25

Mi legszebb, e lázon túl, s e valón
Versben, képben (mint a való, anyag
Szellemképe) álmodból szárnyalón:
Itt van mind, hogy jelképként álljanak; -

Arra, hogy mit tud méltóan erőd,
És ami rossz, nagyobbra váltva itt
(Mit ujjászül, lám, vad emlékezet),
Tedd, hogy növelje egy jobb álmait!

26

De zárd már. Végsőként mondván tovább,
Mi megtörtént, vagy nem: immár ne vedd
Másként (bár hogy mentődj, elég a csáb) -
Mint sok más is, mit tenned lehetett;
Nem tetted. Kihagytál hát valamit,
S ha a tanút majd mind előveszik
Arról a korról (s mit szörny keze vitt) -
Felelsz te is a végítéletig.

27

Ennél maradjunk. Mi volt szenvedés,
Tán segíthettünk volna. Zárt a múlt -
S újakra kell a szó. Időnk kevés,
Év s év elszáll, s mi akkor dúlva gyúlt,
Nyomán sok seb kiszítt már s vértelen;
S ha seb-nyom is van, mely még nem avult
(S ki szégyenétől még nem szabadult):
Az Emberen sajg még, *a szellemen*.

28

A szellemen... Mi volt, okulni int!
De új kél. S ki bátran tervez, hevül;
Ha érez még, visszatekintve, kint,
Mindenen túl cselekvőn néz körül.
Éltük a bajt, gonosz dúlt százfelől,
Jöttek iszonyok és vad háborúk.
Higgyünk még? Annyi mélyből újra föl!
Éljünk, tegyünk. Ne legyünk szomorúk!

CSAK MINT EDDIG...

Csak mint eddig, vidd útjaid,
Hisz még utad, dolgod van itt,
Van itt elég.
Kábító, száz sokféleség,
Nem is bírja mohó szemed.
Óh, élet, vígság, rettenet,
Már ijeszt, mint fogjam, vigyem,
Minden dolog az én ügyem.

Mi csak van itt:
Lázít, izzaszt, kerít, tanít,
Nyugtalanít,
Álomnak is sok: Győzve vidd!

Bolond világ,
Fogjatok még, vén s új csodák.

Vigyem még, mi tartott, hozott,
Semmi, semmi sem változott,
Szívem dacos, szemem kemény,
Vágy istenít, álom, remény.
Mély, telt percekből méz bugyog,
Bölcs, dús vagyok, bolond vagyok,
Mohó, ifjú, kíváncsi még,
Gyönyörű Föld, tág száz vidék,
Nem volt elég.
Itt állok, mint valaha rég,
Lábam új s régi útra hív,
Szívem a szomjas régi szív -

Nem hagy alább,
S fogyhatatlan útban a láb,
Míg int közben még annyi csáb -
És csak szebb lesz mindig tovább.